

שכיבי ניצוצי אור
במעלת שגב

פרשת ויצא

המיוחד בה או
בחלקים ממנה
לצד דברי הסה"ק
בפרשה על
קדושת הזמן
מענינא דיומא

קדושתה השפעותיה
לדורות ורוממותה.

העיד רבי שמעון
בן אלעזר משום רבי שמעון בן חנניא כל הקורא
פסוק בזמנו מביא טובה לעולם. (סנהדרין קא)

שבת קודש *

המשכת ימים טובים * השפעות פרנסה *

ענינים נשגבים * גלות וגאולה *

צאן יעקב * עניני חנוכה * הדודאים נתנו ריח *

נחלה בלי מיצרים * ענינים שונים

יעקב חבל נחלתו

מאמרים מסה"ק אודות כח בחיר האצות לכל הדורות

פרשת ויצא

לע"נ

מרת פרומא פערל יהודית

בת ר' יהודה אריה

ת.נ.צ.ב.ה.

לעי"נ

הרה"ח

שמעון

יעקב

איילנברג

נלב"ע

כ' שבט

תשפ"ג

אין בכל התורה פרשה למעלה ממנה

ולכן יש בפרשה הזאת עניינים גדולים ונוראים מסודות התורה, ואין בכל התורה למעלה ממנה. כמו שפירשתי וכמו שאפרש בעזרת השם. (הובא לקמן ענף ענינים נשגבים)

צרור המור לדבי אברהם סבע מגולי ספרד, ויצא ל, כב

שבת קודש

*****

פרשת ויצא פרשה השביעית מנגד השבת

"ויקח מאבני המקום" רומז לשבת, כי שבת נקרא 'מקומו', כמ"ש "אל יצא איש ממקומו ביום השביעי"... והענין הוא, כי כל נפש מישראל יש לו בשרש שבת, מקום ויסוד אמיתי בקדושה, וזה נתברר על ידי יעקב... ואפשר לומר כי מפני זה פרשת ויצא הוא הסידרא השביעית, לרמז על זה כי שרש יעקב, הוא ענין קדושת שבת.

אמרי אמת, לובלין, ויצא

באר שבע הוא שבת קודש

דהנה ידוע ששבת קודש נקראת 'באר שבע', וצריך שיהא נשאר רשימו משבת שעברה, שיהא לו כח להכין עצמו על שבת הבאה, ועי"ז נעשה המתקת הגבורות, וזהו "ויצא יעקב מבאר שבע" פי' בשיוצא משבת קודש ונשאר רשימו, וזהו "ויצא" ע"ד שפירש"י 'ציאת צדיק מן המקום עושה רושם', אזי "וילך חרנה" רומז להמתקת חרון האף.

¹ אהבת שלום, ויצא

¹ עי"ש שמבאר: הענין הוא עפ"י הידוע לגבי שבת קודש, אשר בג' ימים קודם ש"ק ניתוסף באדם בחי' נפש רוח ונשמה בכל יום בחינה אחת, ואחר ש"ק בהג' ימים בתר שבתא מסתלקים השלש בחי' נר"ן הנ"ל, והנה לכאורה מה היתה פעולתן, כאשר באו כן הלכו, רק האמת הוא אשר במקום השראת הקדושה גם בעת אשר הקדושה מסתלקת, נשאר במקום זה רשימו דקדושה,

ומסתמא כפי נר"ן שיש לו מקודם, בערך זה מוסיפין לו נר"ן החדש קודם שבת, וכאשר נשאר רשימו מן נר"ן החדש בעת הסתלקותם, אז נר"ן שהיה לו מקודם נתגדלו בקדושתם, עי" תוספת הרשימו הנ"ל, ובבוא שבת השניה נותנים לו תוספת נר"ן יותר גדול ממה שנתנו לו בשבת העברה, כי הנר"ן שיש בו הוא כעת גדול ממה שהיה בשבוע העבר, וכפי ערך זה כן היא ההוספה, ובשבת שניה כאשר נסתלקו תוספת הנר"ן נשאר רשימו יותר גדולה מן שבוע העבר, כי הנר"ן היו יותר גדולים, וכפי ערך הנר"ן כן הוא ערך הרשימו אם גדול או קטן.

והנה כאשר האדם הולך בדרך הישר ואינו פוגם נשמתו הדבר באפשרי אשר הרשימו יהיה גדול מן קדושת נר"ן שהיו לו בתולדה, וזהו אחר כמה זמנים, וזהו עבודה תמידית, ויכול לבוא לידי מדרגה גבוהה ונשמה גדולה מאוד.

עוד שם באהבת שלום ויצא: שם יעקב הוא בחול כמבואר אצלנו במ"א, אבל בשבת יכול לזכות למדרגת 'ישראל', אותיות 'לי ראש', גדלות המוחין, וכיון שזוכה למדרגת ישראל, אזי זוכה שיהיו פתוחין השערים בשבת, על דרך הכתוב (יחזקאל מו, א) "וביום השבכ יפתח,

המתקת הדינים ע"י שבת

א"י ע"ד ששמעתי מפה קדוש ישראל מוהר"ר זכרי' מענדיל משענדישוב בזה הלשון: פעם אחת הייתי אצל אדמו"ר הקדוש רשכב"ה מו"ה אלימלך [מליזענסק זי"ע] בעת בואו מטבילת המקוה של ערב שבת קודש, והניח עצמו על מטתו, ואמר בזה הלשון: מאן יכול למסבל ריחין דבוסמין דגן עדן עכ"ל. נמצא ע"פ הדברים הללו, ששבת היא בחי' ריח, וריח הוא המתקת הדינים... וע"ד הכתוב (ויקרא א' ט') אשה ריח ניחוח, וכיוצא בכמה מקומות.

וזהו ויצא יעקב מבאר שבע, פי' כשבאה שבת קודש הנקרא באר שבע, אזי יוצא השם יעקב, והיינו שבשבת קודש נשלם השם יעקב, כי ז' פעמים הוי"ה בגימ' יעקב, ואזי וילך חרנה, פי' שהחרון אף חלף וחלף לו, כי שבת היא בחינת ריח, וריח הוא המתקת הדינים כנ"ל.

אהבת שלום, ויצא

פרשת ויצא הסדרא השביעית ופרשת שמות סדרא השביעית לויצא

"אם תשיב משבת רגליך וכו' והאכלתיך נחלת יעקב אביך". כי יעקב הוא שרש השבת בהאבות הקדושים, ולזה נאמר העסק של יעקב בלידת השבטים בסידרא השביעית פרשת ויצא. ובסידרא זו [שמות] השביעית לפרשת ויצא, נאמר בה לידת משה רבינו ע"ה. כי יעקב ומשה בחד דרגא כידוע. ושרש שבת הוא רזא דברית קדישא, ונרמז ג"כ בסדרא זו שנזכר בה "חתן דמים למולות".² אמרי אמת, לובלין, שמות, תרכ"ו

וביום החודש יפתח", ואפילו מי שלא זוכה בשבת למדריגת ישראל, שישארו אצלו השערים פתוחין, עכ"פ יכול לבקוע רקיעים ואוירים בשבת בתפלתו, כי בשבת נשלם אצלו השם יעקב, כי ז' פעמים הוי"ה בגימ' יעקב, ויעקב הוא אותיות יבקע' כנ"ל, ואזי נמתקין כל הגבורות וחרון האף חולף והולך לו, וזהו "ויצא יעקב מבאר שבע", פי' שבשבת הנק' באר שבע, נשלם השם יעקב, ויכול לבקוע רקיעים ואוירים בשבת בתפלתו, וחרון האף חולף והולך לו, וזהו "וילך חרנה" וד"ל.

¹ וראה בית אברהם סלונים, ויצא: ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה, שלש סעודות של שבת קודש הם כנגד שלשה אבות, וסעודה שלישית הוא כנגד יעקב... שבת נקרא באר שבע, שנכללים בו כל שבעת הימים של השבוע, "וילך חרנה", 'חרן' ג' פעמים אלוקים, נגד ג' פעמים אלוקים הכתוב בפרשת ויכולו, ויכל אלוקים, ויברך אלוקים, אשר ברא אלוקים, שע"י הש"ק הלך החרון אף, ונמתקו כל הדינים הרמוזים בשם אלוקים, "ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש", כי בא השמש זהו בשבת קודש לעת ערב, עת פנה יום, שצריך אז להמשיך מקדושת שבת קודש לכל השבוע, וזהו "וישם מראשותיו" בשביל ישראל שנקראו ראשית, ובשביל התורה שנקראת ראשית, ויפגע במקום אין פגיעה אלא לשון תפילה, שאז בסעודה שלישית הוא זמן של עת רצון, לבקש מהקב"ה ולהכין אז צידה לדרך לימות החול.

² עוד שם בית אברהם סלונים, ויצא: ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה, שלש סעודות של שבת קודש הם כנגד שלשה אבות, וסעודה שלישית הוא כנגד יעקב... שבת נקרא באר שבע, שנכללים בו כל שבעת הימים של השבוע, "וילך חרנה", 'חרן' ג' פעמים אלוקים, נגד ג' פעמים אלוקים הכתוב בפרשת ויכולו, ויכל אלוקים, ויברך אלוקים, אשר ברא אלוקים, שע"י הש"ק הלך החרון אף, ונמתקו כל הדינים הרמוזים בשם אלוקים,

לקדש עצמו בערב שבת ולהרהר בתשובה

עוד יבואר ויצא יעקב מבאר שבע כו' (כח, י). ופסוק וישא יעקב רגליו וילך ארצה בני קדם (כט, א)... והענין הוא דהאדם צריך לקדש עצמו בערב שבת ולהרהר בתשובה שצריך לחשוב ששבת הוא סימן לסוף ותכלית כל הברואים, כמו שנות עולם הוא ששת אלפים שנה, ואלף השביעי הוא שבת קודש, ויום של הקב"ה אלף שנה (ב"ר יט, יד), כן בשנות אדם ששים שנה של אדם הם נחשבים לששת ימי המעשה ועשרת השנים השביעית הם בחינת שבת...

וזה שאמרו (ילק"ש שמות רמז רצו) שיהא אצלך כאלו כל מלאכתך עשויה, היינו סוף ימיו ובאיזה פנים יכנס לעולם הבא קדם מלכא, עי"ז חוזר בתשובה, ומקבל עליו שבת וממשיך על עצמו קדושה משבת זה לימי חול, היינו שבשבת מתפלל ומבקש שקדושה זו תשרה עליו כל ימי חול... ובזה מקבל על עצמו תוספת שבת שמקבל על עצמו מלוכת הבורא. ובזה יש קימה לשכינה כביכול ומשבחת ומפארת להקב"ה חמי במה ברא אתינא לקמך (זח"ג יג.), ואז מקבלת שפע מלמעלה ומשפעת לעמו בית ישראל. וזהו שנאמר ותקם בעוד לילה (משלי לא, טו) היינו בעש"ק שעדיין הוא חול שנמשל ללילה... "חוק" הוא לישנא דמזונא (ביצה טז.), משפעת שפע מזונא וכל הברכות "לנערותי" אלו ישראל. וזה דאיתא בזהר (ח"ב כג:), וכל שיתא יומין מההוא יומא מתברכין, וע"י תשובה כנ"ל בא לכל יומין דחול הכל.

וזהו ויצא יעקב מבאר שבע, "יעקב" הוא יו"ד עקב, יו"ד הוא יראה, ויראה אותיות ראה, מחמת שהאדם רואה על הסוף שנקרא עקב מחמת זה הוא מתיירא וחוזר בתשובה כנ"ל. ומהיכן יצא דבר זה מחמת שבת, ושבת נקרא באר שבע... וזה הבחינה מרומז בראשי תיבות ויצא יעקב מבאר ר"ת יום, ששבת נקרא כולו יום שלא נאמר "ויהי ערב" ביום שבת, רק יום הששי ויכולו השמים (בראשית ב, א), וכשאדם עושה כן אז פועל "וילך חרנה", שהולך בדרך זה אפילו בימי חול שהוא רשות אחרים זהו "חרנה".

ומפרש הפסוק למה פועל זה שינצל בימי חול ג"כ מיצה"ר, משום "ויפגע במקום", שהתפלל לפני הקב"ה שהוא מקומו של עולם שיעזור לו בימי חול ומראה לו הקב"ה רמאות היצה"ר, וזהו "וילן" שם, לשון תלונה ומריבה, מתלונן וממאן לשמוע לו אפילו בימי חול, והטעם "כי בא השמש", היינו למה צריך להתפלל על ימי חול משום דאז העריב שימשא הבהירות של שבת, דשבת נקרא שמש כמו שאמרו (תענית ח:) שמש בשבת צדקה ומרפא, וכשיוצא שבת הוא רשות אחרים לכך צריך תפלה להנצל, ועוד יש לפרש, במה יכול להנצל מעצת יצה"ר בימי חול "כי בא השמש", שממשיך על ימי חול בהירות של שבת שנקרא שמש, ממשיך ע"י תפלתו כנ"ל.

³ תולדות אהרן, ז"טאמיר, ויצא

"ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש", כי בא השמש זהו בשבת קודש לעת ערב, עת פנה יום, שצריך אז להמשיך מקדושת שבת קודש לכל השבוע, וזהו "וישם מראשותיו" בשביל ישראל שנקראו ראשית, ובשביל התורה שנקראת ראשית, ויפגע במקום אין פגיעה אלא לשון תפילה, שאז בסעודה שלישית הוא זמן של עת רצון, לבקש מהקב"ה ולהכין אז צידה לדרך לימות החול.

³ וכאשר מבואר לעיל שפרשת ויצא כנגד שבת, נביא עוד כמה פסוקים שפירשו בפרשתנו (ויצא) על קדושת השבת, בתפארת שלמה ויצא: "ושבתי בשלום אל בית אבי, והיה ה' לי לאלהים". נקדים מ"ש לעיל בפר' תולדות בפסוק "וישבת עמו ימים אחדים, ושלחתי

להמשיך אורות הימים טובים במשך השנה

ויפגע במקום וילן שם (ויצא כח יא). ורש"י הביא שהלך עד חרן, וכשהגיע לשם אמר: אפשר שעברתי על מקום שהתפללו אבותי ולא התפללתי בו, נתן דעתו לחזור, וחזר עד בית אל וקפצה לו הארץ. ואמנם לכאורה יפלא למה לא נתן דעתו מקודם להתעכב במקום שהתפללו אבותיו. ועוד, למה היה צריך לנס שהר המוריה יבוא לקראתו,

אמנם, ידוע שכל מעשה אבות סימן לבנים (עיין תנחומא לך לך אות ט', וברמב"ן יב, ו), והנה כי כן השי"ת מאיר במועדים וזמנים דבר בעתו, כגון בראש השנה באור היראה, כדי שממנו יוכל לשאוב יראת שמים על כל ימות השנה. ובעשרת ימי תשובה ובפרט ביום הקדוש באור התשובה. ובימי סוכות זמן שמחתינו, השי"ת מאיר לבבות עמו ישראל באור השמחה, ממנו יוכל האדם ליקח שמחה אמיתית בעבודת השי"ת בכל ימות השנה.

ולקחתך משם". שלא מצינו שנתקיים זה הדבור בשלחה לקחת אותו משם. ובארנו שזה רמז על יום השבת, אשר גם בזמן הגלות השכינה שורה בתוכנו ביום השבת. והם הימים אחדים, כי לא יבצר מכל איש אשר הוא מזרע ישראל, להיות לו ביום השבת התעוררות הקדושה, ואם הוא רוצה לגשת אל הקודש, ניקל לו להשיג הקדושה יותר מימי החול. כמ"ש בזה"ק 'כד עייל שבתא כו' כל דינין מתעברין מינה' כו' בשנכנס בארם קדושת שבת מבטל ממנו כח הסמ"א...

וז"ש "וישבת עמו ימים אחדים" רמז ליום השבת להכלל ביחודו ואחדותו ית"ש, אשר כביכול מתיחד עמו, כמ"ש חזו"ל (כתובות ה, ט) אוכלת עמו מלילי שבת ללילי שבת. לזאת ממילא אין לדאוג ולהתאונן על חורבן הבית ביום ש"ק. כמ"ש (בזמירות שב"ק) 'אוהבי ה' המחכים בבנין אריאל, ביום השבת שישו ושמחו' כו' כי ביום השבת הוא באמת בבחינת בנין בית המקדש, מפני כי השכינה הקדושה שורה בתוכנו, כמו בשעת בנין בהמ"ק.

וזה "ושלחתי ולקחתך משם" רמז על הגאולה העתידה, כמ"ש (מלאכי ג, כג) "הנני שולח לכם את אליה הנביא וגו' והשיב לב אבות על בנים". שיהיה התשובה בשלימות בזמן הגאולה במהרה... נחזור לעניינינו זה שכתוב "ושבתי בשלום" רמז ליום השבת כנ"ל שנקרא שלום. כי על ידי שמירת שבת אשוב בשלום לעשות היחוד, כנ"ל.

⁴ מענין לענין באותו ענין בספר שפת אמת ויצא תרל"ב: "ויצא יעקב מבאר שבע" כו'. בודאי היה יציאה זו הכנה ועצה על הגלות, שנוכל לתקן עצמינו גם בחו"ל. ויעקב אע"ה הכניס עצמו ברצון במקום שנסתר ונעלם כבוד ה', להמשיך גם שמה כבוד שמו. ובאר שבע הוא בחי' שבת, והיא הנקודה הנותנת חיים לכל הדברים שנכללים בשבע מדות... וכן יש לכל אחד אלמור עצה היעוצה במדרש הנ"ל, קודם עשיות כל דבר גשמי, למסור נפשו לה' אחד, להתדבק בפנימיות החיות מהשי"ת בלבד. ועל ידי זה יוכל להתקדש אף במעשה גשמי. וכן בכל שבת קודש למשוך חיות לכל ימי השבוע, על ידי התקשרות בכל לב בש"ק, שיש התגלות לכל איש ישראל. ו"באר שבע" בחי' שבת כנ"ל. "וילך חרנה", בחי' ימי המעשה ועבודה. וז"ש רש"י ז"ל 'כשהצדיק בעיר, הוא הודה זיוה הדרה'. היינו בחי' צדיק ושבת, שהוא הנקודה הפנימיות שיש בכל דבר. ושזוכר האדם זאת, יוכל להמשיך כל המעשה אל הפנימיות כנ"ל.

והנה, השי"ת צופה ומביט עד סוף כל הדורות, ראה דור אחרון, דור עני ואביון, שיוגיעו ימים הקדושים האלו, ואין איש שם על לב להתעורר בהתעוררות אמת לאמיתו, ושוב כשבא נעילת החג חושב מחשבות וחשבון הנפש איך חלפו ועברו ימים מקדשים כאלה ולא פעל בהם מאומה וכו', ומה לו לעשות, כיון שהימים כבר חלפו ועברו, ואי אפשר להשיב הזמן שכבר חלף והלך לו. והנה מעשה אבות סימן לבנים, על כן סובב השי"ת סיבובים ביעקב אבינו שיעבור על מקום המקדש ולא ירגיש בנפשו, ושוב כד יהיב דעתו למהדר, קפצה הר המוריה לקראתו, ובזה פעל לדורות דאפילו כשכבר חלפו הימים הקדושים, אלא שיהיב דעתיה למהדר, השי"ת שולח לו גם כן אורות אלו, להאיר מחשבו.

⁵ ערוגת הבושם פרשת וזאת הברכה

⁵ ומענין לענין ראה לקט אמרי קודש בעלזא, סוכות עמ' פה' ממרן המהרי"ד (שנת תרס"ו) הנה אף דהאבות הקדושים כולם זכו לקדושת ארץ ישראל, אך לקדושת ארץ ישראל בחוץ לארץ, לא זכה רק יעקב אבינו ע"ה, כמו שנאמר (בראשית כח, יב) "ויחלום והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה" כפירוש רש"י ז"ל (שם, יז) "אמצע שיפועו נגד ירושלים", "והנה מלאכי אלהים עולים ויורדים בו", מבואר ברש"י ז"ל בשם המדרש (בר"ר סח, יב) "עולים תחלה ואחר כך יורדים, מלאכים שליווהו בארץ אין יוצאים חוצה לארץ ועלו לרקיע, וירדו מלאכי חוצה לארץ ללוותו", ומסתמא היה המקום כלול משניהם, היינו מחוץ לארץ ומקדושת ארץ ישראל, והיה מקום בפני עצמו... וכמו שאמרו במס' חולין (צא, ב), על הכתוב (בראשית כח, יא) ויפגע במקום, "כי מטא לחרן אמר אפשר עברתי על מקום שהתפללו אבותי ואני לא התפללתי, כד יהיב דעתיה למיהדר קפצה ליה ארעא, מיד ויפגע במקום", ונעקר הר המוריה ובא לקראתו (כמ"ש רש"י שם, יז), היינו שבא לקראתו קדושת בית המקדש וארץ ישראל, אף דהיה בחוץ לארץ, וכמו שאמרו (חולין שם) "מלמד שקפלה הקב"ה לכל ארץ ישראל, והניחה תחת יעקב אבינו שתהא נוחה ליכבש לבניו", וזה רמז היה לדורות לבניו שנוכל להשיג קדושת ארץ ישראל אף בגלות בחוץ לארץ, כמו ענין מצות סוכה כמאמר אמו"ר ז"ל דהוא קדושת ארץ ישראל ממש. ועל כן סוכה רומז ליעקב אבינו ע"ה,

ונוכל לומר הטעם דהנה איתא בגמ' (שבת קיח:) דיעקב אבינו ע"ה זכה לנחלה בלי מצרים, כמו שנאמר (בראשית כח, יד) "ופרצת ימה וקדמה צפונה ונגבה", ממילא אין שייך אצלו שום גבול לקדושת ארץ ישראל. וזהו דאיתא בגמ' (שם) כל המקיים שלש סעודות זוכה לנחלה בלי מצרים, דסעודה שלישית הוא נגד יעקב אבינו ע"ה, וכו', וכן הוא שם ממהר"א (תש"ו ליל ב') שפירש הענין על יעקב שהמשיך הקדושה אף שלא במקומה, על קדושת בתי כנסיות ובתי מדרשות, ועוד הרבה.

ואפשר לציין עוד מ"ש בסה"ק ששתי דברים נותרו אחר ביהמ"ק ולא נגרעו בחורבן, והם התורה ושבת קודש, והנה שניהם הם מדת יעקב, וכפי שנאמר המשיך הקדושה שלא במקומה אף בגלות, נותרו הם בשלימות.

השפעות פרנסה

*****

פרשת ויצא סגולה לפרנסה

קראנו היום בפרשה (כח, כ) "וידר יעקב נדר לאמר, אם יהיה אלהים עמדי, ושמרני בדרך הזה אשר אנכי הולך, ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש", ופרש"י הק', "ונתן לי לחם לאכול", כמו שאמר (כח טו) "כי לא אעזבך", והמבקש לחם קרוי נעזב, שנאמר (תהלים לז, כה) ולא ראיתי צדיק נעזב וזרעו מבקש לחם. והוא מדברי המדרש (רבה סט ו') שאמרו וז"ל: **רבנן אמרי**, על הכל השיבו (הקב"ה ליעקב) ועל הפרנסה לא השיבו, "אם יהיה אלהים עמדי" אמר לו הנה אנכי עמך, "ושמרני בדרך הזה" (השיבו) שנאמר "ושמרתך בכל אשר תלך", "ושבתי בשלום אל בית אבי" (אמר לו) "והשיבותיך אל האדמה הזאת", ועל הפרנסה לא השיבו, **א"ר איסי: אף על הפרנסה השיבו, שנאמר "כי לא אעזבך"**, ואין עזיבה אלא פרנסה, כמה דאת אמר "ולא ראיתי צדיק נעזב וזרעו מבקש לחם".

ודקדק על זה הרה"ק הרבי רבי מענדל'ע מרימנוב זי"ע בספר הק' מנחם ציון, דאף לדברי רבי איסי צריך ביאור, למה על שאר דברים השיבו הקב"ה בהבטחה מפורשת, ועל הלחם השיבו רק בדרך רמז כי לא אעזבך, עד שחז"ל הוצרכו לדרוש דקאי על הלחם. ומתוך על זה, כי בכוונה נמנע הקב"ה מלהשיב ליעקב על הלחם בפירוש, כדי שיוכרח לבטוח בזה על ב', **דהקב"ה רוצה לנסות את האדם בענין הפרנסה**, דאף כאשר אינו רואה שום מבוא ודרך לפרנסתו, בכל זאת יהיה נכון לבטוח בה'.

ויען כי בשבת קודש זה קראנו פרשה זו, שבה הבטיח הקב"ה ליעקב על הפרנסה, ודאי יתעורר עלינו שפע מרובה, כי כל דבר שכבר נשפע בעולם פעם אחת, קל יותר לעורר כח זה פעם שנית, ובפרט בעת אשר הקריאה מעורר הזמן.

⁶ עבודת עבודה, טהאש, ויצא, עמ' נא'

כיון שהגלות מתארכת התפלל על פרנסה

ויאמר הן עוד וגו' לא עת האסף המקנה, השקו הצאן ולכו רעו (כט ז). יש לפרש זה בלשון תפילה, שראה יעקב אבינו ברוח הקודש שישראל יהיו בגלות זמן ארוך, וביקש מהשי"ת ואמר אף 'שלא עת האסף המקנה' לביאת המשיח לגאלם בב"א, אך 'השקו הצאן ולכו רעו', יתן להם השי"ת פרנסה במשך זמן גלותם עד שיהיה גאולה שלמה בב"א, שלא יהיה נקפת פרנסתם עבור חטאם ח"ו.

ליקוטי הרי"ם, גור, ויצא

באותו סגנון

הרה"ק רבי מאיר מפרימישלאן זי"ע היה רגיל לשפוך שיחו לפני אדון שומע תפלה ולהליץ יושר בפסוק (כט, ז): "לא עת האסף המקנה השקו הצאן ולכו רעו", וכך

⁶ וראה בלקט אמרי קודש בעלזא, סוכות עמ' פו': ממרן מהרי"ד זיע"א, איתא בשם האר"י ז"ל, כי סוכות רומז לשובע, שנשפע שובע לעולם (סידור האריז"ל). ונראה לבאר הענין בזה, כי סוכות רומז ליעקב אבינו ע"ה (טור או"ח סי' תיז), ויעקב אבינו ע"ה היה הראשון שהתפלל שיתן לו השי"ת לחם לאכול ובגד ללבוש (בראשית כח, כ) ... ועל כן רומז סוכות לשובע. (רשימות הגה"ק מבילגורייא)

היה אומר: רבנו של עולם, אם עדיין 'לא' הגיע ח"ו 'עת האסף המקנה' - צאן קדשים בני ישראל, שעדיין לא הגיע זמן גאולתם, אזי על כל פנים 'השקו הצאן ולכו רעו' - תן להם פרנסה ומחיה בשפע עדי יזכו לגאולה שלימה בב"א.⁷ דברי מאיר

השפעות טובות שיהא להם קיום בגלות

"הן עוד היום גדול לא עת האסף המקנה", הוא רומז לגלות הארוך הזה, ואמר להם "השקו הצאן ולכו רעו". ר"ל להיות תפלת הצדיקים בזמן הגלות העיקר על טובת ישראל. וזהו שאמר "השקו הצאן ולכו רעו" בהשפעות טובות להיות להם קיום בגלות. וכמבואר ענין כזה בעין יעקב בדברי הכותב במאמר הגמרא (ברכות ג.) אמר רבי יוסי פעם אחת נכנסתי לחורבה אחת מחורבות ירושלים, כו' היה לך להתפלל בדרך, עי"ש... וז"ש "והנה רחל בתו באה עם הצאן", רחל רומז לשכינה הקדושה, הנה היא מבקשת תמיד רק טובת בני ישראל צאן קדשים אשר לאביה. "כי רועה היא" כמ"ש (משלי לא, טו) "ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה". לילה היא הגלות, ממשכת פרנסה לכלל ישראל. (בראשית מז, כג) הא לכם זרע. וכאשר נבקש על טובת ישראל, ממילא תבוא הגאולה בב"א.

תפארת שלמה, ויצא

כי לא אעזבך עד אשר אם עשיתי את אשר דברתי לך

פעם אחת בא לפני הרה"ק מרוזין זי"ע חסיד אחד, לשפוך שיחו ולהיוושע בדבר ישועה ורחמים, ואדמו"ר [מטשארטקוב] זלה"ה שהיה אז רך בשנים כבן אחד עשרה, הבחין באותו חסיד שהוא שרוי בצער רב ובדאגה גדולה, והבין שצרתו צרה גדולה, על כן נתעורר בו רצון לדעת איך יפול הדבר, ומאין תבוא ישועתו, והמתין אצל פתח חדרו של אביו עד שיצא החסיד, ושאלו מה אמר לו אביו, וסיפר לו החסיד שברכת הרבי היתה "דער אייבערשטער זאל דיר העלפן". אמר לו אדמו"ר היכנס שוב אל הקודש פנימה, ושאל מלפני אבי, ומה יהיה עד שיעזור השי"ת, ציית לו החסיד ונכנס שוב, וכשיצא אמר לאדמו"ר שענה לו הרה"ק מרוזין, עד שיעזור השי"ת גם כן יעזור השי"ת, ופירש שזהו כוונת הכתוב "כי לא אעזבך עד אשר אם עשיתי את אשר דברתי לך", גם עד אז לא אעזבך ואעזור לך.

עירן קדישין דף מ"ט

יעקב התפלל על כל הדורות שהבורא ית' ישלח פרנסתם אם יתפללו אליו

... וזהו נקרא אצלו יתברך תענוג גדול, כשמבקשים ממנו בני אדם צרכיהם אף שיודע מחסורן, כי למשל האב מתענג ממה שבנו הקטן מבקש ממנו ויש לו

⁷ כן הוא בספר דגל מחנה יהודה, סטרעטין, ויצא: ויאמר הן עוד היום גדול לא עת האסף המקנה השקו הצאן ולכו רעו. אמר לא עת האסף המקנה, ר"ל אם עוד לא באה עת וזמן שיהי' הגאולה, לאסוף את צאן קדשים שה פזורה ישראל, לקבץ אותם מהגלות, עכ"פ זאת תעשה להם "השקו הצאן ולכו רעו". היינו ר"ל תראה להשפיע להם השפעות טובות, ועושר וגדולה וכבוד ופרנסה בכבוד. וזה "השקו הצאן" המה י-שראל "ולכו רעו" תתן להם פרנסתם.

תשוקה מזה, כך באלף אלפי הבדלות הבורא ב"ה יש לו תענוג מתפללות ובקשות ישראל, וכל אדם הוא עולם, וצריך לתקן היחוד בשרשו, מה שאי אפשר לאחר לתקן זה, בחינה שכנגד חלקו, רק הוא, כי באמת עבדא אפילו נהום כריסיה לא שוייא, כי אין לך אדם שיהא מגיע לו מצד הדין אפילו לחם פרנסתו, רק נותן לחם לכל בשר כי לעולם חסדו, שהוא יתברך זן בחסדו הגדול את בריותיו, על כן צריך להתעורר החסד והרחמים עליו, כי באמת גם היום, הפרנסה שמגיע לכל האדם, הוא החיות היורד מלמעלה בחסדו הגדול...

וכל זה מבואר אצלנו במקום אחר באריכות, והעיקר לזה להמשכת השפע, הוא האמונה שיאמין שפרנסתו מפורה בידו יתברך לבדו, ועל ידי זה יבקש ממנו באמת ויעזור החסד עליו כאמור, ואף אותו שיש לו כבר פרנסתו מוכנת, מכל מקום צריך לבקש ממנו יתברך שיתן לו ויקנה לו שישליטנה האלהים לאכול ממנו, כמו שמצינו בזוהר שרב ייבא סבא כשהיה השולחן מסודר לפניו, היה אומר המתנינו עד דתתייבב מבי' מלכא, והיה מבקש ממנו יתברך כנ"ל, כי כמה בני אדם שיש להם ולא ישליטנו האלהים לאכול ממנו, על ידי כמה מניעות כנודע, וכמ"ש שלמה המלך ע"ה בקהלת "ולא ישליטנו האלהים לאכול ממנו" כי דעתו צרה להנות מממון שהכין, מאחר שלא התפלל שתתייבב מבי' מלכא, בכדי שיתן לו הוא יתברך להנות ממנו, שלא יהא הממון בבחי' הצמצום והבן.

והעיקר הוא האמונה בזה בהשגחתו יתברך, שהוא הנותן חיים לכל חי, כי על ידו יעשה המצוה של צדקה כראוי במעשה ובמחשבה, ועל כן אמר יעקב כשביקש כל צרכיו ואמר (שם כ' כא) "אם יהיה אלהים עמדי וגו' ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש וגו' והיה ה' לי לאלהים" כאמור לעיל, כי הוא התפלל זה על כל הדורות הבאים, המכונים בשם יעקב, כי הן חלקיו, מפני שהם בניו, שלא יחסיר להן הבורא ב"ה בקשתו, כשיתפללו אליו, באופן שהויה יהיה בחינת של אלקים כאמור, וזהו "והיה הויה לי לאלהים", וזהו גם כן "אם יהיה אלקים עמדי" שגם הדין יסכים למבוקשתי, כי בלעדי זה אי אפשר, אם לא ימתיק הדין כאמור, ואז יהיה יחוד גמור, גם כן למעלה כך, עד שיושפע גם כן כמו כן למטה, וזהו כלל גדול בכל עניני אדם, והבן.

⁸ מאור עינים, טשרנאביל, ואתחנן

מתחילה הצריך לאדם

שמעתי אשר הרה"ק רבי מרדכי מטשערנאביל זיע"א היה בצוותא חדא עם מרן הרה"ק מרוזין זיע"א על חנוכת הקלויז בזיטאמיר, ובעת ברכת לחיים, בתחילה בירך

⁸ וראה בית אברהם לחנוכה: יהי חסדך ה' עלינו כאשר יחלנו לך, אע"פ שאין לנו כל כך בטחון ואין לנו במה להמשיך חסד ופרנסה, יהיו המשכת החסדים, כאילו כן ה' לנו בטחון אמתי. והרה"ק ר' משה מידנר ז"ל אמר, הנחש עפר לחמו, מהי הקללה שהרי תמיד לא יחסר לו כלום, אך הקב"ה אינו רוצה לשמוע את קולו, ונותן לו פרנסתו באשר הוא שם, והעפר לחמו, המצוי לו תמיד. אבל באיש יהודי, לפעמים אין הקב"ה נותן לו פרנסתו, כי רוצה שיבקש ויתפלל על זה, כי קולך ערב ומראך נאווה. כמו האב שלפעמים מעכב מלתת לבנו האהוב, מה שרוצה לתת לו, כדי שיבקש ויתחנן לפניו, ויש לו קורת רוח מזה. כמו כן אצל הקב"ה, מחכה לתפלתו. ומרן מקוברין זיע"א אמר, כי המתפלל על פרנסה, הוא בכלל הבא לטהר מסייעין אותו. שע"י שמתפלל הרי זה סימן שיש לו אמונה ובטחון, כי השי"ת הוא המשפיע הזן ומפרנס, ועי"ז נפתחים לו שערי פרנסה.

הרה"ק מטשערנאביל את האנשים שהיו אז, ואח"כ בירך מרן הרה"ק הס"ק מריזין זיע"א את האנשים בזה"ל: השי"ת יתן לכם געזונט ופרנסה און ערליכקייט. ואמר חסיד אחד: רבי, ערליכקייט איז דער עיקר, והחזיר הרה"ק הס"ק מריזין את פני קדשו להרה"ק מטשערנאביל ואמר בזה"ל: עהר איז א שוטה, הרי בעת אשר הבורא עולם ברא את עולמו, ברא מתחילה כל הצריך לאדם, ואח"כ ברא את האדם, כשהשי"ת יתן פרנסה קען מען זיין עהרליך, וכן ביקש יעקב אבינו ע"ה "ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש" ורק אח"כ "ושבתי בשלום וגו' והיה ה' לי לאלקים". עדין קדישין דף מ"ט

ענינים נשגבים בפרשת ויצא

****

פרשת ויצא היא גמר הישועה

אחר שנשלמה מוונת הבריאה, ע"י יעקב ויב' שבטים

"ויצא יעקב מבאר שבע" וגו'. הסדרא הזאת הוא מקור גמר הישועה. כי בסדרות הקודמות כתיב סדר השתלשלות הבריאה. מראשית המחשבה עד סוף המעשה, שנולד יעאצ"ה. שהיה עיקר מוונת הבריאה. 'ישראל עלה במחשבה'. אמנם גם אחר הוולדו. עוד לא נתברר בשלימות. כל זמן שלא נתבררו לו הברכות. ולענין האדם היה הדבר עוד תלוי ועומד. ורק אחר שקיבל יעקב את הברכות. נתברר ראשית המחשבה של בריאת העולמות, שהיה רק בשביל 'ישראל עלה במחשבה'. ואז מסר השי"ת הנהגת כל העולמות ביד יעקב. [והשבטים], היינו ע"י המעשים הקדושים של זרע ישראל יתנהגו כל העולמות.

תורת אמת, לובלין, ויצא

הרה"ק מלעכוויץ ז"ל לא אמר תורה בש"ק פרשת ויצא

הרה"ק מלעכוויץ ז"ל לא אמר בש"ק פרשת ויצא דברי תורה, ושאל לו על זה הרה"ק ר' שלום וילייקר ז"ל, וענה לו, כי בפרשה זו נהיה תורה שלימה, ממה שאיש יהודי אוכל ושותה, מוליד בנים, ועוסק בעניניו אפילו בערמומיות, אם הוא לשם שמים הוא תורה, כמו שמצינו אצל יעקב אבינו. וזה "כי בו שבת" שמכניס בחי' שבת, "מכל מלאכתו, אשר ברא אלוקים לעשות", בתוך המלאכות הפשוטות של ששת ימי המעשה.

בית אברהם, סלונים, ויצא ⁹

⁹ והמשך דבריו שם: וכשיסתכל ויתבונן האדם בזה היטב. ראוי לו להתלבש בכושה וענוה גדולה איך הוא נבער מדעת ולא בינת אדם לו. והגם שהוא מתפלל ולומד הוא בלא שכל ודעת ותשוקה רק כאיש חולם. והלואי שיחלום לנו בהקיץ כחלומו של יעקב. וגם צריך האדם לצייר בשכלו ומחשבתו וידמה לו ממש שהאדם הוא סולם מוצב ארצה בתוך ארציות וגשמיות. אך וראשו מגיע השמימה. היינו שכלו ושורש נשמתו הוא דבוק למעלה בשמים. והנה מלאכי אלהים עולים ויורדים בו. רצה לומר כשהאדם מגביה את לבו ומוחו לעבודת השי"ת אז מעלה כל המלאכים לרום שמים העליונים ומשפיע להם חיות הקודש. ובאם לאו ח"ו. אז "ויורדים בו". יש להם ירידה על ידו כמחז"ל (איכ"ר א) מתישין כחו של מעלה ח"ו.

גם זאת צריך האדם להיות תמיד במחשבתו איך שכל הכוחות כולם העליונים כולם כאחד תלויים במעשה האדם הן להעלותם או להיפך ח"ו. והנה ה' נצב עליו. שצריך האדם לחשוב בכל עת איך שהשי"ת עומד לנגדו ומשגיח ורואה במעשיו ויודע כל תעלומות.... ואז יוכל

תוכחת מוסר גדול יוכל כל איש ישראלי ליקח לעצמו מזאת הפרשה ולפנות מחשבתו מהבלי הזמן המדומה. ולדבק באהבת השי"ת בהוב"ש ולעבדו בתורה ובתפלה ובמע"ט בשכל אמת וזך. ועיקר שכל מעשי האדם היינו הילוך. דיבור. שמיעה. ראייה. שכיבה. וקימה וכדומה. בכל דבר יהא מעוטף בתוכו שכל אמת וזך לעבודת השי"ת בלי שום סיג ופסולת ח"ו.

וצא ולמד מאבותינו הק' ולך בעקבותיהם. פקח עיניך וראה איך ממעשה גשמית של אבותינו הק' נארג ונעשה מהם תורה הקדושה. ואיך התורה מספרת לנו הליכת יעקב מבאר שבע, ובאיזה מקום ישן, והדיבורים שדיבר עם רחל בת זוגו ואיך שנשק אותה ואיך שהיה רועה את צאן לבן. ותחבולתיו שעשה המקלות. וכיוצא באלו. הלא מזה מוכח שכל מעשיהם מקטן ועד גדול, היה הכל רק בהשכל ודיעה מיושבת בחכמת אלהות. והיאך רמזו בכל עניניהם, לדברים עליונים נפלאים ונוראים.

אוהב ישראל, אפטא, ויצא

כשקוראים הפרשה מתגלה האור להתגבר על לעומת זה ולבטל כל צרות מישראל

"ושמרת את החוקה הזאת למועדה מימים ימימה" (שמות יג, יא). בכל שנה ושנה כשקוראים את פרשת השבוע, חוזר הדבר לקדמותו, ומתגלה האור מפרשה זו. ולכן בשבת זה [פרשת ויצא, שאז דיבר בקדשו מאמר זה], כמו שהתגבר יעקב אבינו על לבן, ומשה רבינו על בלעם ובלק, ומרדכי הצדיק על המן, [ויעקב אע"ה היה הראשון בדבר זה, להתגבר על קליפת לבן, שרצה לעקור את הכל] וביטלו כל העקתין בישין מישראל, כמו כן נזכה גם אנחנו להתגבר על כל כחות היצר הרע, ולבטל כל היסורין והצרות והעקתין בישין, בבחינת 'צווחין אף עקתין בטלין' ושביתין'. ונזכה לגאולה שלימה ולהשפעת כל הטובות והברכות, בכלל ובפרט, ברוחני וגופני, בני חיי ומזוני רויחי בטהרה בימינו אמן. (מוגן אברהם מטריסק פ' ויצא) ¹⁰ אבקות וכלים פ"ח אות יז'

כל הברכות וכל העתידות כלולים

בשמות שקראו האמהות הק'

יוצא לנו מזה שיעקב לא שם שמות בניו, אלא רחל ולאה, לסבה שהיו חכמות ונביאות. עד שלפי דעתי ראתה עינם בענייני אלו הבנים ובקריאת השמות, כל מה

להמשיך שכל אמת לעבודת הבורא ית"ש. לתורה ולתפלה. ויה"ר שנקיים כל זאת באמת ותמים אמן, והבן היטב.

¹⁰ מענין לענין ראה שו"ת חתם סופר ח"ו סימן נ"ט, הובא בחוט המשולש עמוד צ"ד בהגה"ה בד"ה וזלה"ק וכו': וידעת את אשר מרגלא בפומי תמיד, אין יעקב שלא יפגענו לבן, ומעוטי לבן שיפגעו בהם יעקב, שמור זה כי הוא אמת, ובחון הדברים ותראם אמיתיים. ורצוני, כי ברית כרותה כל תלמיד חכם וצדיק המכונה יעקב, יש לו מצירים נגדו המכונים לבן, אמנם מעטים המה הרשעים האלו אשר ימצאו נגדם מי שהוא אחיהם ברמאות כיעקב נגד לבן, והוא יודע כי הרבה פעמים הפכתי בהם ומהם ומהמונם, ואמרתי להשמר מהם, ולעשות את העקוב למישור, ואמרתי לברוח מן הקטנה שבתרמיתם, ונכשלתי בגדול ממנו, ולא זה בלבד עמי הארץ והמון עם, אלא לומדי תורה, ואפילו רבנים, כל שאין דובר אמת בלבבו, ולא היושר והצדק מרכבו, הרחק דרכך ממנו הסר רגלך מנתיבו.

שראה יעקב בברכת בניו בפרשת "ויחי יעקב", וכל מה שראה משה בברכת השבטים בפרשת "וזאת הברכה".

ולא די זה, אלא שאני סובר, שכל הדברים העתידים שיקרו להם עד סוף העולם, כלם כלולים בדברי האמהות. ומדבריהן הוציא יעקב אבינו ומשה רבינו עליו השלום כל מה שאמרו בברכתם, וכל זה להורות על מעלתן. ולהורות שכל מה שאמרו, הן היה ברוח הקודש נבואי, ואחר שכל דבריהן היתה נבואה, לא תשתנה כלל לעולם. וכמו שנחה רוח הקדש בפיהן, הוא עצמו נחה על יעקב ומשה רבינו עליו השלום. ולכן יש בפרשה הזאת עניינים גדולים ונוראים מסודות התורה, ואין בכל התורה למעלה ממנה. כמו שפירשתי וכמו שאפרש בעזרת השם.

צדור המזרז לרבי אברהם סבע מגולי ספרד ויצא ל, כב

בענין עקודים נקודים וברודים מולבש סודות נפלאים

ומבואר א"כ דהסיפור הכתוב בתורה, עם היות שאותו סיפור הוא אמיתי ואינו יוצא מידי פשוטו, מ"מ אין כוונת השי"ת לכתוב דברי הימים בתורתו הקדושה חס וחלילה, אבל עצם הכוונה להלביש באותו סיפור איזה סוד מסודות המציאות. דרך משל פרשת (בראשית לו, לא) ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום וכו'... ולענין הסוד יש בו דברים מופלאים כנודע מספרי מרן האר"י זלה"ה.

גם מעשה לבן עם יעקב בענין העקודים נקודים וברודים עיקר הכוונה שנכתב בתורה היא להלביש באותו סיפור סודות נפלאים בהמצאת העולמות כידוע לחכמי האמת, וסוף דבר כל התורה כולה הכתוב יגיד בתחתונים וירמוז בעליונים כידוע לבקיאם בחכמה.

שזמר אמונים הקדמון, ויכח ראשון אות י"ט

יעקב אבינו נתעשר מהם

סודות עמוקים טמונים וספונים בעבודתו הקדושה של יעקב אבינו בהתעסקותו בצאן לבן ואיך שהתורה הק' מאריכה בסיפור פרטי הדברים עם המקלות והפצלות וכו'. וכך אמר הרה"ק הר"ן מלעכוויטש זי"ע: וואס איז דאס עקודים נקודים וברודים, ווייס איך ניט, נאר דאס ווייס איך, אז דער טאטע יעקב, איז געווארן זייער רייך פון דעם... [מהי המשמעות של עקודים נקודים וברודים אינני יודע, אולם זה אני יודע, שיעקב אבינו נתעשר מזה מאד].

מזקנים אתבונן, ויצא

עניני הפרשה לבקוע האור במדריגה השפילה

שבאמת העניינים והסיפורים נכתבים בתורה היום, והן עצם התורה, כי אילו היה חסר אפילו אות אחת מענין הסיפורים, היה הספר תורה פסול, מפני שהן תורה, ואין חילוק בין פרשת ציצית ותפילין, לפרשת הצגת המקלות ופיצולין, ושאר ענינים וספורים, כי הן תורה עצמית, אחדות אחד ליודעי מדע, כי זה כל קומת התורה, כנודע להמעייין בספרים קדושים, שהן רזין דרזין, כי כל זה התגלות ובקיעת האור במדריגות השפלה ההוא, נעשה על ידי בחינת יעקב בחיר האבות, שעל כן נאמר (ישעיה נח, ח) "אז יבקע כשחר אורך" וגו' 'יבקע' אותיות 'יעקב' שתמיד בקיעת האור התורה, נעשה על ידי בחינת 'יעקב' שהוא סוד דעת התורה, שהוא מביא התורה להתגלות, ולהסרת מכסה, המכסה על האור.

מאור עינים, ויצא

יש בפרשה זו הכנה לתשובה.

במדרש, שלקח יעקב אבינו ע"ה יב' אבנים, כו' אם מתאחות זו לזו יעמיד י"ב שבטים. יש לפרש על דרך דאיתא אם אבן הוא נימות. ועבור זה תיקן תפלת ערבית, ששמעתי מפ"ק זקני מו"ר ז"ל שכיוון, שאפילו כשנהיה במחשך בחינת ערב, נוכל להתפלל ולפעול, ואולי במכוון תיקנו ההפטורה בפרשה זו, שובה ישראל, שיש בפרשה זו הכנה לתשובה.

שפתי צדיק, ויצא אות ט

גלות וגאולה

*****

"וזה סער הסמים" מלמד שהרעה הקב"ה

ליעקב, בית המקדש בנוי וחרב ובנוי

בראשית רבה סט, ז

'ויצא' אין בה לא פרשה פתוחה ולא סתומה,

הכנה לגלות ולבנין העתיד

"ויפגע במקום" שהיא תפילת ערבית, כי היה במקום החושך. ויש רמז בפרשת ויצא שהיא סתומה בתורה, שאין בכל הסדרה שום פרשה, לא פתיחה ולא סתימה, שאין כן בכל ח' פדרים, כי הפסקת הפרשיות הם להתבונן בין פרשה לפרשה. ולרמז כי כל תהלוכות שלו היה בהסתר גדול, שהיה כל זה הכנה לגלות בני ישראל. כדאיתא 'יעקב בעל הקורה, נכנס בעובי הקורה', כי אאע"ה היה הכנה לבית ראשון, ויצחק לבית שני, ויעקב לגלות, שהוא הכנה לבנין העתיד שיהיה בידי שמים. ומכל מקום כפי תהלוכותינו בגלות, כך נזכה לקבל בית המקדש העתיד להבנות בידי שמים. וזהו שנאמר "ויפגע במקום" שהוא בית המקדש שלעתיד, והוא נחלה בלי מצרים.

שפת אמת ויצא תרג"ד

11

הכנה לכל הדורות

ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה (שם). כל החילוך לחרן וכל מה שהכנים עצמו בכמה חשכות, היה להכין עבור הבנים, וכל הענין דכתיב וירא ויצר (להלן לב ח), הכנה עבור מי מישראל שירד למקום מיצר, ועל ידי שהכנים הקדושה עצמה לבחינת צר והתפלל ונענה, פעל שיהיה נענה כל אחד מזרעו.

ליקוטי הרי"ם, גור, ויצא

12

11 דבר נורא איתא בתקונים (הובא ילקוט ראובני וירא אות קצו) שכשם שאברהם אבינו השליך עצמו לאור כשדים, ויצחק אבינו מסר נפשו בעקידה, כן היה נסיונו של יעקב בגלות להגן על ישראל, זל"ק: עקידת יצחק דאתעקיד קמיה אבוהו, מסר גרמיה למיתה ושזיב ישראל, ולא ימותו, ולא עוד אלא אפי' ישראל עבדן בגלותא ע"ז ג"ע ש"ד, זכות אבותן יגן עליהם משריפה וחנוק והרג, בגין אברהם נתנסה בנורא, יצחק בסכינא, יעקב בגלותא, זכות אבוהן יהא מגן עליהו... דנשמטא דאדם [הראשון] עאיל בגלגולא דאברהם, ואם איהו עביד ע"ז, כי עאיל בנורא איתוקד הה"ד "פסילי אלהיהם תשרפון באש", לבתר אתלבש ביצחק נאמר "אל תעש לו מאומה" דלא עבר על ש"ד, וביעקב נתגלגל ביה כד נחית לחו"ל, דדחיל דלא הוה סליק, בההוא זימנא א"ל הקב"ה "אל תירא מרדה מצרימה אנכי ארד עמך".

12 עי"ש עוד בד"ה שלפני כן: וזה פעל יעקב אבינו ע"ה לדורות, כאשר ישראל אין להם שום עזר והמה אין, ויודעים שאין להם שום עזר, אז יבוא העזר מעם ה' עושה שמים וארץ.

וכבר רמזו חז"ל (ב"ר סח) כי בחלום הזה נרמז לו כל ד' גליות והחמור שבהם הוא החורבן הזה האחרון, אשר אין לנו גילוי קץ ידוע. והנה ידוע כי בית המקדש הראשון כנגד אברהם ובית שני כנגד יצחק, והבית שיבנה במהרה בימינו נגד יעקב, שלימו דאבהן, ומטתו שלימה ולא יהיה לו הריסה. ואיתא (פסחים פח.) לא כאברהם שקראו הר ויצחק שקרא שדה, אלא כיעקב שקראו בית.

וזה רמז בפסוק זה ויקץ יעקב משנתו ויירא, דהיינו כשהביט לאורך החורבן האחרון נפל עליו היראה ופחד לאמר מתי יהי הקץ, ויאמר אין זה כי אם בית אלהים, כלומר שהתנחם שמסתמא החורבן הזה הכנה על בית המקדש שנקרא בית דירה קבוע לעולמים. ולפי ערך אור הגאולה כן ערך החורבן לכן נמשך החורבן הזה זמן רב ואין קץ, להורות כי הגאולה העתידה תהיה בבהירות אין סוף ואין קץ.

עבודת ישראל קאזניץ, ויצא ¹³

ויכוח הקב"ה עם כנסת ישראל

וכח קריאת התורה

ויאמר הן עוד היום גדול לא עת האסף המקנה השקו הצאן ולכו רעו. ויאמרו לא נוכל עד אשר יאספו כל העדרים, פרשה זו רומז על הויכוח בין השי"ת לכנסת ישראל, שהשי"ת אומר לכנסת ישראל אם הייתם עשיתם תשובה לא הייתם בגלות רק יום אחד, ואם לא יתיבון, קב"ה אמר: הן עוד היום גדול לא עת האסף המקנה וכו' אבל אפוא חד לכו השקו הצאן ולכו רעו, אשתדלא באורייתא וכו' וישראל משיבין להקב"ה, ויאמרו לא נוכל עד אשר יאספו כל העדרים, עד דיתכנשון כל שאר יומין עלאין, וגללו את האבן ויגנדרין לההוא דינא קשיא דההוא יומא דשלטא על פי הבאר וכו' עיי"ש מתיקות המאמר והביאו אא"ז מו"ר זללה"ה בספרו בכאן,

והמאמר הזה הוא פשוט להבין. וזהו ג"כ פירוש הטעמים של התיבות ויאמרו לא נוכל שהם זרקא מונח סגול, שהם מורים על צער... והפירוש הטעמים בכאן הוא שישראל אומרים לשמו ית' במרירות לבם, שאינם יכולים לעסוק בתורה בגלות כראוי, מחמת כובד הגלות ובפרט בגלות המר הזה.

האבות הקדושים הם ממש תורה הק', שמכל מעשיהם נעשה תורה, לכך כשעלה ליעקב אבינו ע"ה רעיון זה להיות מיצר כו', חזר ולמד בזה מהיכן סלקא דעתך שיפול בו רעיון כזה, תירץ, (בר"ר סח ב) לית אנא מוביד סברי מן בריי ח"ו, [=אין אני מאבד תקותי מן בוראין] אלא עזרי מעם ה', כדי שיכין דרך לפני פחות שבישראל, אשר לא יהיה לו שום זכות, רק לייחל לעזרת השי"ת.

¹³ וראה עבודת ישראל, קאזניץ, ויצא: וידר יעקב נדר לאמר וגו' והיה ה' לי לאלהים, במד"ר (ב"ר ע) אמר הקב"ה חייך כל הטובות וברכות ונחמות שאני נותן לבניך איני נותנם אלא בלשון הזה, שנאמר (זכריה יד, ח) והיה ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים, והיה ביום ההוא יוסיף ה' שנית ידו (ישעיה יא, יא), והיה ביום ההוא יטפו ההרים עסיס (יואל ד, יח), והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול (ישעיה כז, יג) עכ"ל, ההבטחה היתה שכל ההשפעות שישפיע הקב"ה ישפיע מרוב שמחתו בהם כי בכל מקום שנאמר והיה מורה על שמחה כמבואר במד"ר (ויק"ר יא), וטעם לזה קבלנו מהרב הגאון החסיד מהו' לוי יצחק ז"ל כי צירוף והי"ה שם ו"ה על י"ה. דהיינו שמתרומם יחוד כנסת ישראל עם דודה לכתר ועטרה. והבן,

וכתב בעל הטורים ז"ל וז"ל: ז' פעמים 'באר' בפרשה, כנגד ז' שקורין בתורה בשבת וה' מהם 'פי הבאר' כנגד ה' שקורין ביו"ט, וג' מהם 'מעל פי הבאר' כנגד ג' שקורין בחול עכ"ל.

דבריו ז"ל יתפרשו בטוב טעם עם המאמר הנ"ל שהפרשה רומז על לימוד התורה, ונודע אשר בימים הנ"ל דהיינו שבת ויו"ט ושני וחמישי הוא התגלות התורה, ולכן נרמז כאן בפרשה מניין הקרואים של הימים הנ"ל. עי"ש המשך דבריו שמבאר החילוק של מספר העולים בזמני הקריאה:

כי נודע אשר בשבת הוא התגלות התורה ביותר מביו"ט, וגם עפ"י הלכה צריך ללמוד היינו העם העוסקים במו"מ בימי החול, ללמוד בשבת יותר מביו"ט, ולכן נרמז הסימן על שבת ז' פעמים 'באר' וביו"ט ה' פעמים 'פי הבאר', כי 'באר' בעצמה בלא תיבת 'פי', יורה על התגלות יותר, כטעם "הואיל משה באר" וגו' משא"כ כשנאמר 'פי הבאר' רומז על צמצום וצינור, כמו פה שהוא צינור, על כן ביו"ט שאין לימוד התורה כ"כ כמו בשבת, נאמר 'פי הבאר', ובחול הגם שהוא התגלות התורה [עיין בסידור הרב הג' ר' שבתי זללה"ה בעונת שיר של יום של שני וחמישי] אמנם הארתה מועטת, על כן נרמז הסימן של חול "מעל פי הבאר" שזה רומז על יותר צמצום, וכו' מלבוש לשבת ויו"ט, זדיטשוב, ויצא

כל עניני הפרשה מרמזים על הגלות ועל הגאולה

כל פרשה זו של יציאת יעקב מבאר שבע, יפה נדרשת במדרשי חז"ל (ראה ב"ר סח), על הדורות העתידיים כאשר יגלו ישראל ממקומם גולה אחר גולה, ועל זו הדרך האריכו למעניותם גם בהרבה ספרים קדושים... והן אמנם שאין מקרא יוצא מידי פשוטו, אולם כבר נודע מה שכתב הרמב"ן (בראשית יב,) וז"ל, אומר לך כלל תבין אותו בכל הפרשיות הבאות בענין אברהם יצחק ויעקב, והוא ענין גדול, הזכירוהו רבותינו בדרך קצרה, ואמרו; (תנחומא לך לך, ט, ועוד) כל מה שאירע לאבות סימן לבנים וכו', וכולם באים ללמד על העתיד, כי כאשר יבוא המקרה לנביא משלשת האבות, יתבונן ממנו הדבר הנגזר לבא לזרעו, עכ"ל.

כן גם דרשו במדרש תנחומא (סימן ב) את פתרון חלומו של יעקב אבינו (לעיל כח, יב) "ויחלום והנה פולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו", אמר רבי שמואל בר נחמן מלמד שהראה לו הקב"ה לאבינו יעקב, שרה של בבל עולה שבעין עוקים (מדתות) ויורד, ושל מדי חמשים ושנים, ושל יון מאה ויורד, ושל אדום עלה ולא ידע כמה... אמר לו הקב"ה (ירמיה ל, י) ואתה אל תירא עבדי יעקב וגו', ע"כ. ענין זה מבואר גם ברמ"א בהלכות תשעה באב (או"ח סימן תקנה, ב, והוא מהגמ' מו"ק רמז תתקלד) שיש בני אדם משימים אבן תחת מראשותיהם, זכר למה שנאמר (לעיל נח, יא) ויקח מאבני המקום, שראה אז יעקב אבינו את בית המקדש בחורבנו כשתשפכנה אבני קודש בחוצות. כדברים האלו מצינו גם במדרש רבה (ב"ר ע, ח) שדרשו גם את המשך הפרשה, שכל הענין שראה יעקב אבינו שלשה עדרי צאן וכו' יש כאן רמז על שלשה גלויות, עיי"ש, ובפירוש אמרו שם במדרש (ע, י) ויאמר להם יעקב אחי וגו', רבי יוסי בר חנינא פתר קריא בגלות וכו', עיי"ש.

דרך זה נשנה באריכות גם בזוהר חק' (פר ואתחנן ח"ג דף ער, א), שם מבואר שכל שיחתו של יעקב אבינו אל הרועים רומז על הגאולה העתידה... ובאופן אחר דרש

שם בזוה"ק, 'הן עוד היום גדול' רומז על היום המר והנמהר שבו חרבה עירנו ונוטל כבוד מבית חיינו, שעליו נאמר (ישעיה נב, ה) 'יום' מהומה ומבוטח ומבוכה וגו'; ממשיך הזוה"ק לפרש הכתובים, שבזמן בזה אומר הקב"ה לישראל, אם חפצים אתם לזכות ליום הגדול והנורא כשישיב ה' שבות עמו, הרי שתרופה אחת יש בידכם, 'השקו הצאן' כלומר שתעסקו בתורה, ותשקו את ישראל צאן קדשים במימי התורה (הטובה, שהתורה נמשלה למים, כאמור (ישעיהו נה, א וע"ע סוכה נב: ב"ק יז). הוי כל צמא לכו למים, ובני ישראל נמשלו לצאן, כאמור (יחזקאל לד, לא) ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם), ובזכות זה 'ולכו רעו', כלומר שתזכו לרעות במרעה טוב ושמן בארץ נחלתכם, במנוחת שלום והשקט ובטח בגאולה השלימה, עיי"ש עוד בזוה"ק. על דרך זה נראה לי לפרש המשך הכתוב... 'עד אשר יאספו כל העדרים' דהיינו שיבוא מלך המשיח ויקבץ נדחי ישראל מארבע כנפות הארץ, 'וגללו את האבן מעל פי הבאר' כלומר שיסיר מאתנו את היצר הרע הנמשל לאבן (עי' סוכה נב. ובב"ר כאן ע, ח) והאבן גדולה זה יצה"ר, ורק אחר כך 'והשקינו הצאן' פירוש שנוכל לשוב אל ה' בלבב שלם ולעסוק בתורתו (עיי"ש בזוה"ק שפירש באופן אחר כע"ז).

על פי הצעה זו מה יקר לפרש, שזהו שאמר הכתוב עם כלות דברי יעקב אל הרועים 'עודנו מדבר עמם', הכוונה כעין מה שכתב רש"י על הכתוב (לעיל נב, יח) אשר יאמר היום, שכל הדורות הבאים הקוראים את המקרא הזה אומרים "עד היום הזה" על היום שעומדים בו, ע"כ.) כך גם בכל שנה כשקוראים בתורה את הכתוב 'עודנו מדבר עמם', הכוונה שפרשת שיחתו של יעקב אל הרועים לא היה רק פעם אחת בימים ההם, אלא גם היום הזה לדורות עולם יעקב אבינו עודנו עומד ומדבר כדברים האלה.

14 חורש"י צאנו קלויזנבורג, ויצא תשל"ג

נתבשר שהקב"ה יהיה עם ישראל

עד עת קץ

עוד יבואר פסוק וישא יעקב רגליו וילך ארצה בני קדם (כט, א). ופירש רש"י בשם המדרש משנתבשר בבשורה טובה נשא לבו את רגליו ונעשה קל ללכת. והיינו שנתבשר בשורה שהקב"ה יהא עם בית ישראל עד עת קץ... ועכשיו אין לנו שמחה, רק בזה שאנו מאמינים שיהי' אי"ה זמן ועת שיתמלא השם הוי' ב"ה, ויהא לכל אחד מישראל השגה אלהות. וזה שכתוב (ישעי' סא, י) שוש אשיש בה' תגל נפשי באלהי, היינו אני שש ושמח עכשיו, בזה שיהא עת שאשיש ואשמח "בה'" כשיתמלא השם ב"ה, ואז תגל נפשי באלהי, והחילוק בין שמחה לגילה ששמחה הוא בהסתתר, וגילה הוא שמחה של התגלות, וזה שוש אשיש -

14 ובתוך הדברים שם: מוסיף הכתוב ואומר, שדין ודברים זה בין כנסת ישראל לחקב"ה, נמשך עד אשר 'ורחל באה עם חצאן אשר לאביה' הכוונה עד אשר השכינה הקדושה שהיא בבחינת רחל (עי' זוה"ק ח"ג כ, ב.) ועורן תבוא עם הצאן קדשים בקבוץ נדחי ישראל לגאלם מבור גלות. וגם על פי פשוטו יבואר, שהכוונה על רחל אמנו, כפי שכתב רש"י (בראשית טח, ז) שכשהגלה נבזרואדן את ישראל, היו עוברים דרך קבר רחל, ויצאת רחל על קברה לבכות ולבקש עליהם רחמים, שנאמר (ירמיה לא, יד) קול ברמה נשמע רחל מבכה על בניה וגו', והקב"ה משיבה (שם, טו) יש שכר לפעולתך נאם ה' ושבנו בנים לגבולם, ע"כ. כן גם בשוב ה' את שבות עמו בגאולה השלימה תצא רחל אמנו מקברה ותבוא עמהם להשקות את הצאן קדשים, בביאת המשיח עם אליהו אשר עליו נאמר (מלאכי ג, כד) והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם.

בהסתר, בה' - כשיתמלא השם אשמח בלבי מאוד, ואז "תגל" נפשי - יהא השמחה מחמת שיתגלה על נפשי התגלות אלהות ותהי' שמחה זו ג"כ בהתגלות.

וזהו וישא יעקב "רגליו", ע"י הבשורה שבשרו הבורא שיהא עמו עד עת קץ, והבורא ב"ה נקרא לב, כמו שאיתא בזוהר הקדוש (ע"י ח"ג צג:) על פסוק לך אמר לבי, וכמו שכתוב (תהלים עג, כו) צור לבבי, וזה פרש"י נשא לבו את רגליו, שבשרו הבורא שישא רגליו, היינו ישא אותם לרגלי דמשיחא עת קץ כנ"ל, ובזה נעשה קל ללכת.

וזהו שמסיים הפסוק וילך ארצה בני קדם, שבאותו זמן ילך הארציות וגשמיות מישראל, שנקראו בני קדם קדמונו של עולם, ותיבת "בני" שייך לכאן ולכאן וילך ארצה בני - שילך הארציות מישראל שנקראו **בנים**, ויהיו ישראל בני קדם כנ"ל, בביאת משיח כ"ר.

תולדות אהרן ז'טאמיר, ויצא

בשורה טובה זו בשורת אליהו

"וישא יעקב רגליו" משנתבשר בשורה טובה, לבו נשא את רגליו ונעשה קל ללכת. (רש"י) בשורה טובה זו, זו בשורת אליהו שיבא במהרה בימינו, וע"י זה לבו נשא את רגליו, כנודע כי בחינת אליהו הוא מיינן נוקבין אתערותא דלתתא (לקוטי תורה להאר"י ז"ל מלכים ב' ד"ה ויעל), וכד אתער אתערותא דלתתא אתער אתערותא דלעילא (זוה"ק ח"א פח.), ואתערותא דלתתא הוא כמרומו בכתוב (שה"ש ה, ב) אני ישנה אזי ולבי ער, צריך לעורר לבבו באתערותא דלתתא, וע"י זה לבו נשא את רגליו, שיכול להגביה ולישא גם כל בחינת הרגלים, גם כל הרגילות שהיה מורגל בהם עד היום וע"י זה נטמטם לבו. ע"י ולבי ער...

וזהו בחינת נעשה קל ברגליו ללכת, ק"ל רומז לק"ל צירופי אליהו (ע"י סידור האר"י ז"ל למוצ"ש) בחינת אתערותא דלתתא, וע"י זה יוכל לילך גם בכל בחינת רגלין מדרגות התחתונים להגביהם למעלה, מסיפא דכל דרגין עד רישא דכל דרגין, בסוד הרמז במאמר חכמינו ז"ל (רש"י ויקרא כו. מב) יעקב נטל משכון אות וא"ו מאליהו שנכתב יעקוב מלא בוא"ו שיבא לבשר הגאולה, כי ע"י בשורת אליהו שמתעורר בכל איש הישראלי אתערותא דלתתא, שעל זה נטל יעקב משכון מאליהו שיבא ויבשר וימשיך להם אתערותא דלתתא, וע"י זה זוכים לבחינת יעקוב מלא בוא"ו שמתעלים מסיפא דכל דרגין עד רישא דכל דרגין בסוד אות וא"ו כנודע. ועל ידי זה וילך ארצה בני קדם, שיוכל ללכת גם בכל בחינת ארציות ובכל הקליפות.

¹⁵ ברכת דוד טאלנא, לקוטים מפר' ויצא

¹⁵ וראה בספר מאור עינים פינחס: נקדים הפסוק "הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא לפני בא" וגו' (מלאכי ג, כג) דלשון שולח הוא לשון הווה דמשמע אף עכשיו, מדלא כתיב אשלח לכם וגו', דהאמת הוא שכל השתוקקות ישראל עובדי ה' לאביהם שבשמים הוא על ידי בחינת אליהו, שהוא המבשר לכל דבר שהוא שלימות, כגון תורה ותפלה שהוא יחוד שלם כנודע...

כי בודאי בכל תפלה ההגונה שהוא ביחוד מחשבה ודבור נעשה תיקון בחינת משיח, כמו שבביאת משיח צדקינו במהרה בימינו יהיה יחוד ושלימות גמור בתמידות, כי אז יהיה עליית כל המחשבות והאותיות שהוא הדבור, כך הוא בכל אדם בשעת התפלה ותורה בחינת משיח, היחוד הזה שהוא סוד בנין קומת משיח, כמאמר הבעל שם טוב נבג"מ שצריך כל אחד מישראל לתקן ולהכין חלק קומת משיח השייך לנשמתו...

כי תפלה בלא כונה כגוף בלא נשמה, שהוא יחוד גמור כמבואר אצלנו במקום אחר, וזה אי אפשר אם לא על ידי התשוקה שמקודם, שהוא בחינת המבשר בחינת אליהו, ולכך נק' משיח כי משיח

"הנה אנכי עמך" - הבטחה לעולמי עד
וכל נפש ישראל יכול להשיג לטעום מברכותיו של יעקב אבינו

הבטחת ה' יתברך ליעקב אבינו ע"ה (בראשית כח, טו) "הנה אנכי עמך, ושמרתיך בכל אשר תלך" לא חיתה הבטחת שעה, רק הבטחה לעולמי עד, לכל אשר בשם יעקב וישראל יכונה, שהם נקראו על שם ישראל סבא, לא דרך כינוי השם לבד, רק הם באמת כעצם מעצמו ובשר מבשרו. כי שורש נפש יעקב אבינו ע"ה, כולל כל הנפשות מישראל מכל הדורות. ורק בנפשות הגרים נאמר שבשם ישראל יכונה, לשון כינוי ולא שם העצם. אבל בבני ישראל הוא שם העצם ממש.

דיעקב אבינו ע"ה לא מת, ואמרו ז"ל (תענית ה:) מקיש הוא לזרעו, וכו' פירוש דזהו חיותו על ידי זרעו... דמה שלא מת היינו על ידי חיות זרעו, שהוא ממש שורש חיותו המתפשט בהם, והרי על ידי זה הוא עצמו לא מת, ושורש נפשו חי וקיים בעולם הזה בגוף, בכללות הנפשות דישראל שבאותו דור...

וצורתו של יעקב אבינו ע"ה חקוקה בכסא הכבוד (במדבר רבה ד, א) היינו כפי צורתו בכל דור כך הוא חקוקה... ונקרא הקב"ה "השומר אמת לעולם" וכן שומר ישראל, על שם הבטחתו (בראשית כח, טו) "ושמרתיך" וגו' היינו נקודת האמת הנקרא ישראל, זה ישמור לעולם, שלא יארע בה קלקול כטעם (סנהדרין מד.) אף על פי שחטא ישראל.

וזהו "בכל אשר תלך", מלת 'בכל' יש לדרוש כדרך שאמרו בהרואה (ברכות סג.), על "בכל דרכיך דעהו" אפילו לדבר עבירה, דגם כשחוטא, הקב"ה שומר שלא יוכל לחטוא כל כך, עד שיאבד שם ישראל חס ושלום, ונקודת האמת ממנו, להיות נשקע בעולם הזה לגמרי, זה אי אפשר כלל. וידע אדם שאפילו הגדיל עבירות עד אין קץ, מכל מקום לא ניתק מנקודת האמת ושורש ישראל אף זיו כל שהיא, ולפיכך אין לך דבר שעומד בפני התשובה,

סיסי לילה

מהגה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין אות כח ¹⁶

הוא לשון דבור, והמחשבה משיח את הדבור, ששיח את האותיות, ולכך בכל עת שהוא יחוד המחשבה עם הדבור הוא תיקון בחינת משיח... ולכך קודם השלימות הגמור יהיה בשורת אליהו ז"ל, להתעורר תשוקת ישראל קודם ביאת משיח...

וזהו הנה אנכי שולח לכם תמיד בהווה את אליהו, כי תמיד הוא בן כאמור לעיל, כי מתחלה קודם שיהא יחוד שנקרא בא יום ה' וגו' (מלאכי ג' כג), על שם התחברות ויחוד השם... שנשתלם השם בשלימות גמור, שהוא בחינת משיח כאמור, צריך תחילה בחינת אליהו שאני שולח לכם תמיד גם היום, בכל עת תורה ותפלה, קודם שתעשה יחוד הנ"ל, שהוא בא יום ה', שנתחבר השם ונתייחד.

¹⁶ והמשך דבריו שם: וזה שאמר תיכף אחר הבטחת "ושמרתיך" וגו' "והשיבותיך" אל וגו' הוא רזא דתשובה, שיזכה על ידי זה לתשובה באמת, כי סוף הכל אין ישראל נגאלים אלא בתשובה, והם ינצחו בבקשתם השיבנו אליך, וגו' (איכה ה, כא) שיהיה גם האתערותא לתשובה מהשם יתברך (איכה רבה ה, כא), וכן לכל נפש מישראל בפרט, הקב"ה עוזרו לזכות לשלימותו, ולהשיג לטעום מברכותיו של יעקב אבינו ע"ה "ושמרתיך" וגו' "והשיבותיך" וגו'.

דברים מופלאים איתא באור לשמים, פרשת כי תשא: ששמעתי מכאדמו"ר מוהרי"י זצלה"ה על פסוק (בראשית כט, א) "וישא יעקב רגליו, וילך ארצה בני קדם", כי יעקב אבינו ע"ה הסתכל בדרא בתראה, וראה שהם קטני השגה, המשיך עליהם נשמות גדולים, כדי שיהיה להם סיוע לעבודת הבורא, וז"פ "וישא יעקב רגליו" - שרצה להגביה דרא בתראה, שנקראו רגלים (ע' זח"ב רנח.), "וילך ארצה", הולך לזה העולם שנקרא ארץ (ע' זח"א נ ע"ב), "בני קדם", נשמות גדולים שנקראים בני קדם. עכדה"ק.

צאן יעקב – נשמות ישראל

*****

נשמות ישראל

יעקב אבינו ע"ה ידע שנשמות ישראל הם בצאן לבן, וטרח יעקב אבינו ע"ה עד שמשך כל כח הצאן אצלו וכו', ולבן היה רוצה להחזיר ליעקב אבינו ע"ה וליקח הכל, ופיתהו לתת לו עושר, ואם ח"ו היה חוזר, נאבד העולם ח"ו. הרב נזר הקדש. ועי' מ"ש בעניותי בקונטרס פני דוד פרשת וישלח דף כה' בס"ד.
מדבר קדמות לחיד"א מערכת יוד אות לג

הרה"ק מאפטא אמר שהיה בצאן יעקב

שמעתי שהרה"ק מאפטא זי"ע אמר על עצמו שהוא כבר בפעם הרביעית בעולם, בתחילה היתה נשמתו בקרב צאן יעקב, ואמר שיש לו עוד את הסימן בגבו שעשאו מעשר, ואח"כ בזמן הבית היה מפרחי הכהונה, ובפעם נוספת שימש בכהונה גדולה. וידוע שאמר בתפילת המוסף ביוה"כ 'וכך הייתי אומר'.
מזקנים אתבונן, ויצא

ה"ישמח משה" זכר שהי' מצאן יעקב

סיפר הג' מוה"ר זאב וואלף טירנויער שליט"א משאמקוט ששמע ממרן הגה"ק מסאטמאר שליט"א שהג' בעל ישמח משה הי' בגלגול ראשון מצאן יעקב אע"ה, ואמר שהרגיש גם עתה ההכאות מה שהכה אותו, והי' במחלוקת קרח אמנם לא מחברתו ולא בחברתו של משה רבינו ע"ה, כי עמד מן הצד.
צדיק כתמר יפרח דף ג'

ניגון שיזמר ה"דעת קדושים"

מעט היותו בצאן יעקב

היה ידוע במחזותינו, ניגון התעוררות המכונה 'וואלעכל', (על שם שרועי הצאן מזמרים אותו), ואף אנכי הייתי מזמר ניגון זה, שמקורו טהור מהרה"ק בעל דעת קדושים זי"ע שאמר, שזוכר ניגון זה מעט היותו בתוך צאן יעקב אבינו, ואז היה יעקב מנגן לפניהם ניגון זה, ועל שם כך היה ניגון זה מכונה 'יעקב אבינו' ניגון, והיו רגילים לזמרו אצלנו בימים הקדושים.

חורשי"י צאנו קלויזנבורג, ויצא תשל"ג

רועי צאן לתקן הנשמות

וזכרוננו של המגיד מקאזניץ

ארמי אובד אבי וירד מצרימה... דהנה איתא בסה"ק דנשמות דור המבול, והפלגה, ואנשי סדום נתגלגלו בצאן לבן, ואבינו הזקן עשה בהם תיקון שהביאם בגלגול אדם, ונתגלגלו בדורות שהיו בגלות מצרים, ולכפר חטאים הראשונים שעשו בדורות הנ"ל הוצרכו לעבוד בחומר ובלבנים ובפרך כדי להזדכך, וע"כ יעקב אבינו והשבטים היו רועי צאן, כדי לתקן הנשמות, וידוע מאמר רבינו הקדוש המגיד מקאזניץ זצוק"ל שאמר בזה"ל "וואויל איז מיר געוועזין, ווען דער זיידע יעקב האט מיר א שמאם געטהון, מיט דער בייטש". [=יפה היה מנת חלקי, כאשר הסבא הזקן יעקב, נתן לי הכאה עם השוט]. עכלה"ק, והיינו שהי' זוכר, כשהי' מגולגל בצאן לבן...

הגש"פ חקל יצחק, ספינקא,

לבאר ענין המריבה שבין יעקב ללבן, וכל הטענות והתחבולות שביניהם, גם כל הענין של צאן לבן שנתבארה בתורה הק' באריכות גדול ובכל פרטי, שבודאי אין זה רק כפי המובן בפשוטו, אלא רזא עמוק עמוק בגויה. ונקדים מ"ש הילקוט ראובני בשם גליא רזיא, עה"פ אעבור בכל צאנך וגו' תתקע"ד דורות שהעביר הקב"ה מן העולם קודם מתן תורה ולא בראן (כמבואר בחגיגה י"ג:) היו מגולגלים בצאן לבן, ואח"כ הולכים יעקב למצרים, וע"י יעקב נתעלו וזכו להתגלגל במין אנושי, ולכן היו ישראל פרים ורבים במצרים מאוד, שעלו בהם כל אותן התתקע"ד דורות שנטרדו מן העולם קודם מתן תורה עכת"ד.

ונקדים עוד מ"ש בילקוט הנ"ל בשם המגיד, ותו"ד, איכא למידק אמאי הלך יעקב בחיר האבות למיסב עם לבן רשיעא ולרעות צאנו, ורזא דמילתא, אצטריך יעקב למיזל גביה, ויפיק מיני' חילין קדישין דמטמרון כו', וייתי ליה לסטר קדישא... והיינו רזא "ויקרא יעקב לרחל וללאה השדה אל צאנו" וגו', ולבן הארמי בעי לאובדאה ית אבא, דהוי גניזין בי' חילא קדישא, ויעקב אפיק מיני' בעל כרחו עכת"ד המגיד, הרי גילו לנו סוד גדול בענין צאן לבן.

והנה אותן תתקע"ד דורות שנולדו במצרים, נתבררו מהם הרשעים ומתו בג' ימי אפלה, ומה שנשאר הוא כלו טהור וקודש לה', והם הם הס' רבוא שרשי נשמות ישראל, ונחלקו לי"ב שבטים, וממנו נמשך כל תולדות ישראל עד קבלת התורה ועד סוף כל הדורות, ושורש כולם היו הנשמות ההם שהיו מגולגלים בצאנו של יעקב,

¹⁷ דברי יואל, סאטמאר, עמ' כח' אות יט'

רחל צועקת ומבטלת צרות מישראל

בכל עת צרה לישראל רחל באה וצועקת לבטל כל הצרות מישראל "והנה רחל בתו באה עם הצאן" [ויצא כ"ט ו']. פירוש על ידי שרחל בתו באה עם הצאן קדשים ישראל (עיין בראשית רבה ע' י'), תמיד היא מבטלת כל המקטריגים ושלום למעלה, כמו שכתוב בספר "חסדי ה'" (מרכי משה מרדכי מרגליות קראקא שנת אשמ"ח, עניני י"ג מדות, דרך כ"ה) על פי מעשה, שבכל עת צרה לישראל רחל באה וצועקת לבטל כל הצרות מישראל, עיין שם, והבן.

(בהוצאת מכון הדרת חן סיון תשס"ה מביא: זה לשון ספר "חסדי ה'" שם: כדכתיב [ישעיה נג ז'] וברחל לפני גוזזיה נאלמה, כי כביכול רחל אמנו ממש גזוזה ומצטערת, על דרך "קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה מאנה לנחם" (ירמיה לא יח). והנה צריך אני לכתוב כאן ענין גדול, כאשר ראיתיו כתוב, מה שהיה קרוב לזמנינו במדינת אשכנז

¹⁸ ובה פירשתי מאמר הכתוב (בפרשת תבא) ארמי אובד אבי וירד מצרימה, ומדברי רש"י משמע דוירד מצרימה הוא ענין בפני עצמו, שפירש: מזכיר חסדי המקום ארמי אובד אבי, לבן ביקש לעקור את הכל, ועוד אחרים באו עלינו לכלותינו, שאחרי זאת ירד יעקב למצרים, עכ"ל ולכאורה אם רצונו להזכיר כל הצרות שבאו עלינו, יכלה הזמן והם לא יכלו...

אמנם לפי"ד הנ"ל יובן שפיר, שהיו מגולגלים בצאן לבן כל הנשמות של ישראל עד סוף כל הדורות, וע"כ עשה לבן כל הרמאות כמשה"כ ותחלף את משכורתי עשרת מונים ודרשו חז"ל מאה פעמים, וכל כוונתו לעשוק את הנשמות ההם באופנים שונים, כדי שלא יוציא אותם יעקב מסטרא דילי', ואלמלא לא עלתה בידו של יעקב להציל מידו כל הנשמות ההם, היו משוקעים ח"ו בסט"א, ולא באו למצרים ולא הי' להם תיקון ח"ו, וזשה"כ ארמי אובד אבי שרצה לאבד כל אותן הנשמות ולעקור את כל בית ישראל ח"ו... וירד מצרימה שירדו כל אותן הנשמות למצרים ושם נתקנו, וכל זה מחסדי המקום ב"ה, ומקושר הפסוק שפיר.

כמה קהילות שרויים בצער ונתפסים, והיה ביניהם חכם גדול שמו כמהר"ר משה ניי"ס, ואמרו כי פעם אחד בלילה **שמעו קול** מר צועק: **אוי לי על בני**, וסיפרו המעשה למהר"ר משה ניי"ס ז"ל, ואמר: אל תיראו, כי לא יעבור זמן מועט עד שאנו נפטרים לבתינו בשלום, וכן היה.

ושאלו לו על דבר הצעקה אשר היתה, ואמר שהיה **קולה של אמנו רחל**, וכשישראל בצער רחל מבכה על בניה וצועקת לפני הקב"ה, עד שהשי"ת משיב לה "מנעי קולך מבכי", ע"כ). קדושת לוי, ויצא, עה"פ ויאמר להם הידעתם

"ורחל" היא השכינה

"באה עם הצאן" – נשמות ישראל, "אשר לאביה"

יתבאר לנכון על פי מה שכבר הבאתי כמה פעמים מדברי המקובלים (נזר הקודש על ב"ר עג, ו-ט; דבש לפי, מערכת ל אות יד, ובמערכת צ אות טו) שכל נשמות ישראל לתולדותיהם לדורותם היו מגולגלים **בצאנו של לבן**, ולפיכך סיבבו משמים שיעקב אבינו ירעה את צאן לבן, כדי שיוציא את הניצוצות הקדושים מידיו ולבוא לקחת לו גוי מקרב גוי. זהו כוונת המדרש ששלשה עדרי צאן מכוונים כנגד כהנים לויים וישראלים, דהיינו שכל נשמות ישראל העתידות להוולד בכל הדורות, כולם היו שם מאוספים בצאן אשר ללבן.

ידוע על הרה"ק **מאפ"ט** זי"ע שהעיד על עצמו, שעדיין חקוק בזכרונו ימים מקדם כאשר הוא היה בתוך עדר **צאנו של יעקב אבינו**, והוא זוכר שפעם אחת הפליא בו יעקב אבינו הלקאה בשוט הרועים אשר בידו, עכד"ק.

והנה יש לעמוד על המחקר, מדוע עשה ה' ככה **שכל נשמות ישראל** מעולם ועד עולם יתקבצו דוקא **אצל לבן הארמי**... גם אם אמת נכון הדבר שהיה בו בלבן איזה חלק טוב, אין מסתבר שמחמת זה יהיה כבר ראוי לאותה איצטלא שכל נשמות ישראל מעולם ועד עולם יתאספו בחלקו וברשותו.

אשר על כן ברור אצלי, שסיבת הדבר נעוץ בכך ש**רחל אמנו** בכבודה ובעצמה היא היתה רועה את **צאן אביה**, והרי ידוע שרחל היא מקור הקדושה, וכאמור לעיל רחל **אמנו** היא **בחינת השכינה** הקדושה שעל כך נאמר (ירמיהו לא, יח) רחל מבכה על בניה, וכיון שרחל היא היתה הרועה שוב לא יפלא איפוא שמסרו בידיה את כל נשמות ישראל לרעותם כתום לבכה ובתכונות כפיה תנחם.

הוא שאמר הכתוב, ורחל באה עם הצאן אשר לאביה, דהיינו אותם הצאן קדשים שנתגלגלו בהם כל נשמות ישראל... שהכתיב הוא 'כי רעה הוא', דהיינו שלבן היה בעל נפש רעה ואינו ראוי שימסרו בידו את נשמות ישראל, אלא התשובה הוא כיון שהקרי הוא 'כי רועה הוא', כלומר שרחל אמנו היתה רועה את הצאן אשר לאביה ולפיכך מסרו לה משמים את כל נשמות ישראל לרעות ביעקב עמו ובישראל נחלתו.

על כך ממשיך הכתוב ואומר, ויהי כאשר ראה יעקב את רחל בת לבן אחי אמו ואת צאן לבן אחי אמו, דהיינו שראה בחזיון קדשו כי כל הצאן אשר לפניו אין המה כי אם קיבוץ של כל נשמות ישראל מדור ודור, התעלם מכל דבר, ותיכף ומיד פנה לעזרתם ויגש יעקב ויגל את האבן מעל פי הבאר וישק את צאן לבן אחי אמו, יען כי הראגה לשלום נשמות בני ישראל הוא קודם לכל. ביאור זה הוא אמת ויציב.

חורש"י צאנו קלויזנבורג, ויצא תשל"ג ¹⁸

¹⁸ ומבאר שם: ויתכן לבאר דברי חכמים וחידותם, שלא בכדי בחר יעקב להלקות דוקא אותו, בעוד שמצינו במדרש (שמו"ר ב, ב) שסיבת הדבר שכל מנהיגי ישראל היו רועי צאן כאמור אצל דוד המלך (תהלים עח, ע) ויקחהו ממכלאות צאן, וכן אצל משה רבינו (שמות ג, א)

וכנסת ישראל נקראים כבשים, לשון בהדי בבשי דרחמנא, (ברכות י.), כי כנסת ישראל הוא ה"א אחרונה של השם הקדוש (זח"א יד.), והוא בחינת אתכסיא, אע"פ שה"א ראשונה הוא אתכסיא - וה"א אחרונה הוא אתגליא (עי' זח"א קנח.), אין הפירוש שהיא אתגליא בעצם, רק שבה נתגלו כל האורות וכל החסדים וכל מיבו וכל חידו וכל חדוין ממנה נובעים, ולכך נקרא בבשי דרחמנא ה"א אחרונה שהיא בחינת אתכסיא, רק שממנה נתגלו החסדים בעולם. ונשמת ישראל שהם מה"א אחרונה נקראים כבשים. וזהו שלקח יעקב אבינו ע"ה מהכבשים חומים, מורה על התעוררת תחתון שמעוררים כל החסדים.

וחסדים נקראים "כה" שהוא שורש כל הברכות, "כה" תברכו את בני ישראל (במדבר ו, כג). ומטעם זה חנוכה הוא בכ"ה לכסליו, מפני שנעשה בו ניסים וחסדים נתגלו שבאים מכ"ה. וגם חנוכה אותיות חנ"ו כ"ה מודה על הנ"ל.
¹⁹ תולדות אהרן ז'טאמיר, ויצא

ענין הפרשה בנין כנסת ישראל

בזוהר הקדוש (קסג א) "אם חכמת, חכמת לך" וגו', 'דהא כל מילי דאורייתא, בלהו מלין עלאין ויקירין, וכל מלה ומלה כתיב בה, ויקרה היא מפנינים' וכו', עיין שם באריכות. וזה הוזכר בכמה מקומות, ונכתב בפרשה זו ביחוד, מפני שנראה ספורי מעשיות. ובאמת הם סודות עלאין, וכל הפרשה עסק אחד איך שעבד יעקב ז' שנים, והוציא מתחת יד לבן הב' בנות. מקודם לאה נגד 'עלמא דאתכסיא'... ואחר כך זכה לרחל אחר ז' הימים, להתברר ז' פעמים ז'. ועבד אחר כך עוד ו' שנים, עד שנולד יוסף, לתקן המעשה והפעולה של כל ישראל, דכתיב "ועמך כולם צדיקים" כמו שאמרנו. וזה כל העסק, שהוציא מתחת יד לבן, הב' בנות 'תרין צפרין'....
 ואחר כך עבד עוד ו' שנים בצאן, להוציא כל הכנסת ישראל. ונרמז במה שאמרו בבראשית רבה (פ' נג) שהיה לו ס' ריבוא עדרים, ומספר ס' ריבוא הוא מכוון

ומשה היה רועה את צאן יתרו וגו', כיון שהקב"ה בחן אותם וראה שיש בהם את מידת החמלה, וכשראו גדי עיף הרכיבוהו על כתיפם, עי"ש. ובוודאי גם יעקב אבינו נהג עם כל צאנו בחמלה גדולה ויתירה ולא הכה אותם לחינם, ועל כרחך אתה אומר שאם אירע שהכה לאחד מצאנו הרי שבזה פעל טובה גדולה לנשמה המגולגלת בו, כמו שהיה ידוע אצל זק"ק מצאנו זי"ע שמי שהוכה על ידו נפקד בדבר ישועה ורחמים, ואף כאן בהכאתו זו פעל יעקב אבינו טובה גדולה לנשמתו של הרח"ק מאפמא, שמכח זה זכה להתעלות במעלות קדושים וטהורים ולהגיע לרום מדריגתו, ומי יבוא בסוד קדושים...

¹⁹ עי"ש שמבאר: דהמשל הוא כמו שמים הולכין ממקום גבוה לנמוך דרך צינור, וכשיש קור גדול אזי נעשה המים גליר וכפור ונסתם הצינור, וכשנתחמם ונמס הגליר חוזרין המים דרך של הצינור, כן הנמשל, החסדים מכונים בשם מים, שהולכים החסדים לעולמות תחתונים דרך צינורות השפע, ובלא בהירות וחמימות של קדושה נגלדו כביכול. וכשזרח הבהירות של האורות הקדושה אזי נפתחים הצינורות של השפע ונתעורר קו הרחמים והכל על ידי נקודה שעושים ישראל למטה... ומהמין כבשים לקח יעקב גם חומים לרמוז שצריך התעוררות תחתון היינו שיחמם בעשיית המצוה ויעשה אותם בחשק גדול ובהתלהבות גדול אז נתעוררו כל החסדים כמו משל הנ"ל במים קרים שנוזלים ע"י חמימות, כן ע"י התלהבות המצות של ישראל.

לנפשות בני ישראל, ששורש כנסת ישראל ס' ריבוא, כמנין אותיות וחלקי אותיות שבתורה. והיה כל עסקו אז "והכשבים הפריד יעקב" וגו', שבירר הכנסת ישראל, וכמו שנאמר בזוהר הקדוש (קסג ב) "ולא שתם על צאן לבן" 'דלא שוי חולקיה, ועדביה עמהון' כו'... וזה כל ענין הפרשה, שכל הכנסת ישראל היה בגלות אצל לבן בקליפה, והוציאם יעקב משם. ומזה ענין ההפטורה "שובה ישראל" וכמו שאמרנו.

20 פרי צדיק, ויצא, אות י'

רמזי חנוכה בפרשה

*****

בזכות יעקב שהטמין עצמו
זכו לחנוכה ולאור גדול

בפסוק "וייקץ יעקב משנתו וכו', ויצק שמן על ראשה" (כת, טז-יח) כתב הרמב"ן בשם פרקי דרבי אליעזר, שנזדמן לו שמן בנס. וי"ל שזה בא לו בשכר שרצה להצניע מעשיו ולהסתירם בתכלית ההסתרה, לעומת זה ניתן לו מן השמים אור גדול, היפך החושך. ועד"ז יל"פ (ישעי' ט, א): "העם ההולכים בחושך, ראו אור גדול", היינו מי שמסתיר מעשיו כאילו עושה בחושך לבל יודע לאיש, נותנים לו אור גדול, היפך החושך. ועל כן לרמז זה נזדמן לו שמן בנס, כי שמן מרמז לאור, כמ"ש (שבת כג, א): כל השמנים כולן יפין לנר.

וי"ל דזה הטעם שחלה תמיד פרשת ויצא בחודש כסלו, כסלו נוטריקון כים-לו, שיהא מסתיר מעשיו הטובים כמו בכים, כמו שעשה יעקב יד' שנה בבית עבר ובתפילת ערבית, שרמזו על הסתרת מעשיו, וכמו שאז בא בשכרו, שבא לו שמן מן השמים עבור זה, כמו כן בסוף חודש כסלו זוכה לאור חנוכה, ונזדמן להם גם כן שמן בנס דומיא דהתם.

21 ארץ צבי, קאז'גלאב, ויצא

20 וראה תפארת שלמה ויחי ד"ה ותיראן: מצינו אצל יעקב אבינו ע"ה שזה היה עבודתו במצרים לתקן נשמות של ק"ל שנה כנ"ל כמ"ש"א לפרעה (בראשית מז, ט) ימי שני מגורי ק"ל שנה מעט ורעים קרא אותם רעים כנ"ל וכל שבע עשרה שנה שחי במצרים, אך זה היה עבודתו להמשיך נשמות קדושות לבני עד שראה ס' רבוא מיוצי חלציו. וז"ש (שם מז, כז, כת) ויפרו וירבו מאד ויחי יעקב, ר"ל מה שפרו ורבו מאד זה היה מחיות יעקב אבינו שהמשיכם. ומה זרעו בחיים אף הוא בחיים (תענית ה, ב) רצה לומר הוא בתוך החיים, כי מכחו הם חיים, שהוא הולידם והמשיכם מעולם העליון. וז"ש (פס"ר ויצא כת, יג) צורתו של יעקב חקוקה בכסא כבוד. ר"ל כסא כבוד הוא עולם הבריאה שממנו נשמות יוצאות כנודע בורא כל הנשמות. וזה פי' צורת יעקב, כמו (ברכות י, א) אין צייר כאלהינו שצר צורה בתוך צורה היא הנשמה כנ"ל. וזהו שחי יעקב במצרים טו"ב שנה. אמרו לצדיק כי טו"ב (ישעיה ג, י) להשפיע נשמות ע"י יסוד, וז"ש (שמות א, ה) "כל הנפש הבאה ליעקב", כי כן על ידו באו הנשמות האלו. וז"ש (שם א) "הבאים מצרימה", כי אלה הם הנשמות האלו, והם שבאו עתה, ונולדו במצרים ע"י יעקב, לכך לא נאמר 'אשר באו'.

21 ראה שם בתוך הדברים: להקדים מה דאיתא בש"ס (מגילה י"ז): שחסר ליעקב מן החשבון יד' שנים, ומזה למדו דנטמן יעקב בבית עבר י"ד שנים ללמוד תורה, ולכאורה למה אינו מבואר בתורה להדיא, דאותן יד' שנים היה בבית עבר, ואפי' רמז ליכא על זה בקרא, ולמה זה. ונראה

ויצא יעקב, בבראשית רבה פתח: אז תלך לבטח דרכך וגו', אם תשכב לא תפחד, אז תלך לבטח זה יעקב, דכתיב ויצא יעקב, אם תשכב לא תפחד, מעשו ומלבן. ושכבת וערבה שנתך, וישכב במקום ההוא.

רבי שמואל בר נחמן פתח: שיר למעלות אשא עיני אל ההרים, אל ההורים, למלפני ולמעבדני [=למלמדים ולמולדים אותי] מאין יבא עזרי, אליעזר כתיב ביה ויקח העבד עשרה גמלים כו', ואני לא נזם אחד וכו', חזר ואמר כו', מה אני מוביד סברי מן בריי, חס ושלום, לית אנא מוביד סברי מן בריי [=מה אני מאבד תקוותי ובטחוני מן בורא], אלא עזרי ובטחוני מבוראי? חס ושלום אין אני מאבד תקוותי ובטחוני מן בורא], אלא עזרי מעם ה' וגו'. ה' ישמור צאתך ובואך, ויצא יעקב. - להבין הפתיחה לפרשה זו.

...כי יעקב אבינו ע"ה פחד בנפשו כאשר גלה לחרן, אולי הוא מצד שנדבק בו מלשון רמיה שהוא בחינת עשו, ומה גם שהולך לבית לבן אבי הרמאים, ושמא יתלכלך אצלו בחטא וילמוד ממעשיו. ועל זה היה עצתו לילך לבית המדרש של עבר, ועל ידי זה אז תלך לבטח דרכך ורגלך לא תגוף, על דרך שנאמר פן תגוף באבן רגלך, והוא היצר הרע שנקרא אבן (כמו שאמרו סוכה שם) יחזקאל קראו אבן, ועל ידי התורה אם אבן הוא נימוח...

ויפגע במקום ואמרו ז"ל (ברכות כז:): שתיקן תפלת ערבית. והיינו שבחשבות הגדול שיהיה לכל נפש עד שאין לו שום עצה בעצמו, עם כל זה ישליך בטחוננו על ה'. ועל זה רמזו במדרש רבה, לית אנא מוביד סברי מן בריי, אלא עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ, היינו שסובל ומרחם על כל הנפשות, מרום המעלה שנקראו שמים עד שפל המדרגה שמכונים ארץ...

על זה נאמר אם תשכב לא תפחד, על דרך מה שנאמר ונתתי שלום בארץ ושכבתם ואין מחריד, ועיקר שלום ממלחמת היצר הרע, שעל זה נאמר אין שלום בעצמי מפני חטאתי וזהו ושכבתם ואין מחריד, מרוגז ומלחמת יצר הרע. וכן אמר אם תשכב לא תפחד ודרש מעשו ומלבן, שעיקר פחד יעקב אבינו ע"ה שלא ילמוד ממעשיהם, ועיקר שאור שבעיסה בא בלב מקליפותיהם, וכמו שאמרנו כמה פעמים.

שבא לרמז דתורתו של יעקב היתה. כל כך בסתר והצנע לכת, עד ששום נברא בעולם לא היה יודע מזה, ואפי' מלאכי מעלה לא ידעו מזה, רק השי"ת לבדו. כעין ששמעתי בשם הרה"ק ר' חנוך העניך זצ"ל מאלכסנדר שאמר לרב מברזין, דאיש ישראל צריך ללמוד כל כך בהצנע שאפי' שרפים ואופנים לא ידעו מזה, עכלה"ק. ולכן נטמן לגמרי, ואין שום רמז בתורה לאותן י"ד שנים שהיה בבית עבר, לרמז שהיה טמון ונחבא בשפריר חביון ונעלם מעין כל, ולא נתגלה זה אפי' בתורה. [אך אח"כ נתגלה זה בתורה שבע"פ (בספ"ק דמגילה), מחמת שכל מעשה אבות הם לצורך הבנים, ורצו חז"ל להמשיך המעשה לדורות, על כן גילו הדבר, כדי שיתפשט הדרך הזה גם לנו...]

ובספר יצירה, וברא קשת בעולם וכסלו בשנה. יש לפרש דבקשת כל מה שמושך יותר המיתר לעצמו, הולך בכוח יותר, לרמז גם כן שכל כמה שמושך העבודה לתוך עצמו שלא יתראה לאחרים, על ידי זה הולך יותר למעלה, לעומק רום ביותר [ומצאתי ראי', בתרגום אונקלוס (ויחי, מט, כד) על "ותשב באיתן קשתו" כתוב: על דקיים אורייתא בסתרא, הנה דקשת מורה על הצנע לכת, והוא כמ"ש], ועל כן יש לקשת שייכות לכסלו, כי גם כסלו מרמז על ההסתר, כים-לו, על כן כתב בס' יצירה: וברא קשת בעולם וכסלו בשנה. (תרפ"ד)

ושכבת וערבה שנתך וישכב במקום ההוא, ששם הראה לו השם יתברך שאף בשינה קשור בהשם יתברך...

ועל זה אמר, כי ה' יהיה בכסלך, בדברים שאתה כסיל בהם כמו שאמרו בפירש"י מירושלמי והוא נגד פחד פתאום, וכאמור. ושמר רגלך מלכד נגד שואת רשעים כי תבא. ופתח במדרש רבה בפסוקים אלו, שבהן מרומז ענין יעקב אבינו ע"ה בהליכתו לחרן, שהיה מקודם בבית המדרש של עבר:

פרי צדיק ויצא אות ב ²²

פרשת ויצא נגד חנוכה ופרשת וישלח נגד פורים

"אנכי האל בית אל, אשר משחת שם מצבה וכו' עתה קום צא מן הארץ הזאת" וכו', וכן בתחלת הפרשה "ויצוק שמן על ראשה". והנה יש להתבונן, ויפלא כל עובר, ובי לא היה לו ליעקב אבינו שום זכות אחר ח"ו, רק מה ששפך השמן (בעד איזה פרוטות) על האבן לשם ה', והלא יותר הוא עבודתו ותדד שנתו מעינו י"ד שנה ועסק בתורה בשדה כל הלילות, וגם בבית מדרשו של שם ועבר במסירת נפש שנים רבות, וכהנה וכהנה, ומה זהו הרבותא המעט שמן אשר יצק, כי חשבו פעמיים בפרשה זו. ויש לומר ברמז על פי הנודע והמקובל בשם רבינו הקדוש החוזה מלובלין זי"ע, שאמר ברמז על הפרשיות, בא, (הוא ימים הראשונים של פסח).

²² נפלא להסמיק לזה מ"ש פרי צדיק לר"ח כסלו אות ב: כתיב והיה מדי חודש בחדשו, ומדי שבת בשבתו וגו', שבכל חודש מתחדש ענין מחודש בדברי תורה, וכן בכל שבת ושבת... וכן לאחר חורבן בית המקדש שלא היה עולת חודש בחדשו. אז תקנו אנשי כנסת הגדולה שיסדו תורה שבעל פה ותקנו שמות החדשים... ושם חודש זה כסלו והוא מלשון אם שמתי זהב כסלי, וכן כי ה' יהיה בכסלך (משלי ג כו) שהוא לשון מבטח עוז. (בכסלך, במבטחך, דבר אחר בדברים שאתה כסיל בהן כך מצאתי ביושלמי =רש"י)

נראה שעסק חודש זה שכל אחד מישראל יהיה לו מבטח עז בה'. ובספר יצירה המליך אות ס' בשינה כו', וכסלו בשנה. אות ס' איתא בזוהר הקודש (ח"א ג א) שא"ל אנת צריך לאתריך כו', נפילין דאינון, סמיכין עלך כו'. ובגמרא (ברכות ד:) אפילו הכי חזר דוד וסמכן ברוח הקודש, שנאמר סומך ה' לכל הנופלים,

והאריז"ל חשב י"ב החדשים כנגד י"ב השבטים כסדר הדגלים. ונמצא חודש כסלו נגד בנימין דכתיב ביה ידיד ה' ישכון לבטח עליו, שהוא יש לו מבטח עז בה'... ובחודש זה נס חנוכה שהיה שלא כדרך הטבע כלל. דנס פורים היה כמעט קרוב לטבע בעיני העולם, שעל ידי שמלכה אסתר נהפך לבבו לטובה. אבל בחנוכה שהיה במלחמה על ידי אנשים מתי מספר. ואף אחר שנתוסף עליהם, מכל מקום מה נחשבו נגד חיל היונים שמלכו בכיפה אז. רק על ידי מבטח עז שהיה להכהנים, כי אין מעצור לה' להושיע ברב או במעט, על ידי זה נצחו מסרת גבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים. והיה בחודש זה כסלו שנקרא על שם המבטח עז שיש לישראל, כי ה' יהיה בכסלך.

ובספר תורת אמת ויצא: וענין הבטחון הזה רמז גם כן דהמע"ה בפסוק "אשרי שאל יעקב בעזרו, שברו על ד' אלהיו, עושה שמים וארץ" וגו'. היינו אשרי האיש העומד בבטחון גדול הזה. ואינו מתייאש ח"ו לעולם. ואף שיודע בנפשו שפלות ערכו. כי הוא הפחות שבפחותים. בכל זאת לית הוא מוביד סברו מן ברי'. בחשבו הלא הוא העושה שמים וארץ וכל אשר בהם. וגם אני מעשי ידיו ית'. ובוודאי גם עבורי מוכנת ישועתו. כי די באלוהותו ית' להושיע לכל באי העולם. לזאת אינו מתייאש מלהפגיע ולהפציר בתפלה. והוא ממש "ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש" וכו"ל. ולזה נרמז בר"ת "ויפגע במקום וילן שם" גימ' השם הק' שד"י. הרומז לענין הזה, שדי באלוהותו לכל באי העולם.

בשלה, (הוא ימים האחרונים ז' וח' של פסח). יתרו, (מתן תורה, הוא שבועות). משפטים, (הוא ראש השנה ויום הכיפורים ימי המשפט) וכו'...

וגם אנן נימא בעניותן מלתא, ברמיזתא בהנך פרשיין (דסדר בראשית), דמרומוז כסדרן ימים ומועדים טובים הנזכרים לעיל. פרשת לך, (הוא לפסח, כמפורש (בראשית טו יג-יד) כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם, ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה, ואחר כך יצאו ברכוש גדול, ושהוא בהגדה של פסח גלות ויציאת מצרים (כפשוטו)... חיי שרה, (רמוז ליום הכפורים, מיתת צדיקים מכפרת (מו"ק כח.), וכמו שהוא מטעם זה הקריאה ביום כיפור מיתת בני אהרן... ויצא. (הוא כנגד חנוכה, ועל כן הוא בזה, "ויצוק שמן על ראשה", שהעבודה חביבה מצוה בשעתה, רמוז בזה הפרשה כנזכר). וישלה. (הוא כנגד פורים, מחיית עמלק בן אליפז בן עשו כמבואר שם באורך). ולאשר חנוכה ופורים הם תרין פרקין נצח והוד, וכלולים זה בזה, (עיין שער יששכר מאמר ימי אורה אות יז, ועוד), על כן רמוז בפרשת וישלה גם 'חנוכה', בסוד "ותקע כף ירך יעקב", שצריכין תקון ההוד, כנודע בסוד נר חנוכה.

חיים ושלום, מונקאטש, ויצא

"ויצוק שמן" - הוא הפכים קטנים,

והוא שמן המשהה

"ויותר יעקב לבדו". אמרו ז"ל (מובא ברבינו בחיי) 'אל תיקרי לבדו, אלא לבדו', מאין בא לו זה הכד? כשיעקב שם האבנים מראשותיו, והשכים בבוקר ומצאן אבן אחת, ונתבצר לו כד של שמן, ויצוק על ראשה, וחזר הכד ונתמלא, אז ידע יעקב שהוא מזומן לברכה, ואמר אין זה ראוי להניחו כאן, והוא השמן שנמשחו ממנו המשכן וכל כליו והמזבח, ואהרן ובניו, והמלאכים, ועדיין כולו קיים, כמו שאמרו חז"ל (הוריות יא:): "זה לי לדורותיכם", והוא כד השמן של הצרפית, שאמר לה אליהו "כד השמן לא תכלה", והוא אסוך שמן של אשת עובדיה הנביא, כשראה יעקב שכל כך נסים עתיד להיות בו, סיכן עצמו והביאו, כן מצאתי.

שפתי מהן, בראשית לב מה

23

²³ הובא נמי בילקוט ראובני וישלח ד"ה ויותר יעקב, ודבר פלא מובא שם בילקוט ראובני, ערך אבן אות ו', בשם הרקנטי: "והאבן הזאת" מלמד שלאחר שנודמן לו שמן, ויצוק על ראשה, נפתחה הארץ וירדה האבן עד עמקי תהומות, ונעשית סניף לארץ, ועליה היכל ה' עומד, ונקראת 'אבן שתייה', ששם נשתת העולם, ועומדות בטיבור הארץ.

מהענין להביא מ"ש בספר אמרי אמת, חנוכה תרצ"ט ליל ד': שקשר יש לשמן הזה לחנוכה שהוא במדת 'חנוך', הכולל אוצר מתנת חיים, ז"ל: איתא בשפת אמת שנשמות נמוכות שאינם יכולים להתעלות בשבת יש להם עליה בחנוכה, אף ששבת הוא יותר גבוה, מכל מקום בחנוכה הוא הזמן של אוצר מתנת חנם, ומי שאין לו כלום ויודע שאין לו כלום, נותנים לו מאוצר זה, כתיב "ואשה אחת וגו' צעקה אל אלישע וגו' אין לשפחתך כל בבית, כי אם אסוך שמן" ואיתא בספרים, שכנסת ישראל צועקת להקב"ה, שבני ישראל נפלו ואין להם כלום, רק 'אסוך שמן', היינו נר חנוכה.

ועוד זאת שלישית נוסף להביא מ"ש בספר תפארת שלמה, לחנוכה: "כי אם אסוך שמן" הוא נר חנוכה, המביאים שפע האורות מלמעלה. וזהו (מלכים ב ד, ז) "ואת ובניך תחיי בנותר" ואמרו רז"ל (ב"ר לה, ג) זהו לעתיד לבא. וזהו 'ומנותר קנקנים' של נר חנוכה, אורו של משיח, ובזה תחיי בנותר, לעתיד לבא, בביאת משיח במהרה בימינו.

"ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה". ופירש רש"י ז"ל "יציאת צדיק מן המקום עושה רושם". נודע מדברי הש"ך על התורה (וישלח ד"ה ויוותר יעקב) אשר חזרת יעקב על פכים קטנים, הוא רמז על כך שמן של חנוכה, שהיה מונח בחותמו של כה"ג (שבת כא:), ועיקר יציאת יעקב היה עבור להציל כך שמן של חנוכה... וזה "מבאר שבע", רומז לשבעה קני המנורה. "וילך חרנה", היינו, 'חרן' אתוון 'נר'-ח'. "וילך" עולה 'יון'. גם 'וילך חרנה' גימטריא 'חשך' עם הכולל, כי מצות נר חנוכה היא 'משתשקע החמה'. וזהו "ויפגע במקום וילן שם", נרמז ענין חנוכה... "ויפגע במקום" עם הכולל עולה 'משיח', בסוד אורו של משיח שמתנוצץ בחנוכה, כנודע מספה"ק, "וילן שם כי בא השמש", רומז על אמרם ז"ל 'מצותה משתשקע החמה' (שבת כא:)...הרי נרמז בכאן הענין של נס חנוכה.

24 עטרת ישועה, ויצא אות א'

באבן של יעקב נשיפע נס חנוכה

"ויקח יעקב אבן וירימה מצבה", ידוע אשר "ויצוק שמן על ראשה", רומז על כך שמן של חנוכה, כמבואר בילקוט ראובני (וישלח ד"ה ויוותר, בשם ש"ך עה"ת) אשר אותו הפך נתגלה ליעקב, וכמו כן לשונמית, ולשמן המשחה, עיי"ש (ושם הלשון, 'והוא אסוך שמן של אשת עובדיה הנביא', וכנראה שתיבת 'לשונמית' הוא ט"ס). ויעקב חזר על 'פכים קטנים' שהוא שמן של מנורת חנוכה, לתקן פגם ה'גיד הנשה', כנודע כל זאת מספרים רבים... ולזה "ויקח יעקב אבן" עולה 'פכים קטנים'. וכל הפסוק "ויקח יעקב אבן וירימה מצבה" עולה 'שמן' עם 'גיד הנשה', שעל ידי שמן מנורה ניתקן פגם גיד הנשה.

25 אמרי נועם, ויצא, אות מו'

24 בענין אורו של משיח הוא אור הגנוז המתנוצץ בחנוכה, הנה נודעו דבריו של הבני יששכר, (כסלו, מאמר ב אות כא): העדתי לך שלשה עדים נאמנים אשר הארת אור חנוכה הוא מבחינת אור הגנוז, הלא המה הרב עיר וקדיש בעל הרוקח ז"ל אשר דבריו מקובלים מאלוהיו ז"ל, וכן מדברי הרב הגאון מהר"ל מפראג ידוע דבריו נאמרו ברוח הקודש והיה משתמש בספר יצירה, והרב הקדוש אשר סמוך לדורותינו, מפורסם ברוח קדשו הרב מה"ר פנחס זצוק"ל מקארעץ וכו'.

וקראו לימים האלה חנוכה שהוא חינוך לנאולה העתידה שיתגלה האור הגנוז, וכל ימי עניינו ומרודינו משנפסקה הנבואה האיר השם יתברך לנו הארת אור הגנוז בתורה על ידי מצות נר חנוכה, וכבר ידעת שהאור הגנוז מביטין בו מסוף העולם ועד סופו, והארת נר חנוכה היא הארה מן האור ההוא במעט קט, ועל ידה אנחנו יכולין להביט בתורה אשר האור גנוז בה, הבן.

25 הערה: אודות אותם פכים קטנים, ראה ספר ליקוטי אמרים מהרה"ק רבי צדוק הכהן דרשה לסיום הש"ס, שבאר אותם לשיטתו, דחנוכה הוא חנוכת תורה שבעל פה, ז"ל: והתחלת תורה שבעל פה על ידי עזרא שהיה כהן, וכן אחר החורבן על ידי ר' יוחנן בן זכאי הכהן, עיין בהקדמת פירוש המשנה וביוחסין, וכהן גדול, הגדול בחכמה, מהם נמצא כך שמן חתום בחותמו, שברוב חכמה שבו, חתום כך, והוא כלי חרס קטן, כענין 'פכים קטנים' דיעקב, שידוע שהם נפשות מישראל היותר גרועים, כדרך שנאמר (איכה ד', ב') "איכה נחשבו לנבלי חרש" וגו' וכמו שאמרו (סנהדרין נב:) 'דומה לקיתון של חרס' וכו' ועל זה נשתייר יעקב אבינו, להעלות גם העמי הארץ, שגם בהם יש תורה שהוא מדת יעקב,

זה מתברר ומתעורר בשבת קדש זה, שמתעורר בסדרא זו, עסק קבלת התורה בהר סיני. כדאיתא במדרש (בר"ר סח, יב) על ענין הפולם, זה סיני. וכן אחר כך (בר"ר ע, ט) "וירא והנה באר בשדה", זה סיני. שבוודאי כל זה היה הכנה טרם ביאת יעקב אבינו ע"ה לבית לבן... ובפרט בעצם היום שבת קודש הזה, בז' בכסלו, שבוודאי מתנוצץ בו כח נתינת התורה שהיה בז' בפיון, דהלכה כר' יוסי בשבעה בו (שבת פו, ב). וידוע כי החדשים ששה כנגד ששה. וכל חדש כלול בחדש שכנגדו, ובפרט שקרינו בו הפרשיות האלו "והנה סולם" "והנה באר", שעל שניהם נאמר 'זה סיני'. וגם ראיתי בספר הקדוש קול שמחה. על הפסוק "ויספר ללבן את כל הדברים האלה", בזה הלשון: נראה פירושו, שסיפר לו שעתידין זרעו לקבל את התורה, וזה כל עבודתו בעולם. ורמז באמרו "את כל הדברים". כי בקבלת התורה גם כן כתיב לשון זה. על כן בוודאי הזמן גורם להתעוררות כח התורה שניתנה בחר סיני, באש שחורה על גבי אש לבנה.

שיבת מיהודה, לובלין, ויצא

26

והחכמה הנמצאת בעמי הארץ, שאין להם שכל להתחכם בחכמות בני נכר, היא שנשארת טהורה וטמונה בחותמו של כהן גדול.

על דרך זה והוא קשור גם למ"ש בהערה הקודמת ראה באמרי אמת, וישב תרצ"ג: כתיב בנס השמן של אלישע "שאלי לך כלים מן החוץ וגו' אל תמעיטי", כשיש עת רצון צריכים להרבות ולהמשיך... איתא ברד"ק בשם תרגום של תוספתא, שאפילו כלי חרס שבורים התחברו, זה רמז שאפילו נפשות כאלו שאינם כדאי, מתעלים בזמן של נסים... זו היתה הברכה שנשארה לתמיד, כמו שכתוב אצל אליהו הנביא "כד הקמח לא כלתה, וצפחת השמן לא חסר" וגם אצל אלישע כתיב: "ואת ובניך תחיו בנותר" ואיתא עד שיחיו המתים

²⁶ וראה שער יששכר בסלו אות ג': החדש בסלו הוא חדש השלישי בימות החורף והחדש סיון הוא החדש השלישי בימי קיץ ועל כן הוא מדה השלישית בחי' תפארת, נתינת התורה בו שהוא בתפארת, כמ"ש זה בלק"ת להאריז"ל (פ' ויצא בדה"מ ענין ז' כוכבי לכת) עיי"ש, ולפי"ז מכיון שפיר אשר חדש בסלו שהוא חדש השלישי בימות החורף בחי' תפארת באור חוזר, בו חנוכה שהוא גם כן בחי' חג השבועות כנ"ל, וכן הוא בש"ס (שבת דף פח). בריך ברחמנא דיהב לן אוריין תליתאי וכו' בירחא תליתאי, וכן הוא בכסלו ירחא תליתאי לתשרי כמ"ש בקדושת לוי עה"צ בריש המאמר לחנוכה, והוא השתוות וחיבור נר מצוה ותורה אור כנ"ל.

וראה בספר מגן אברהם טריסק, לחנוכה: הענין הוא, דהנה כשם שבחג השבועות הוא זמן קבלת תורה שבכתב, כמו"ב בחנוכה הוא זמן קבלת תורה שבעל פה, כי כשם שקבלת תורה שבכתב היא בחדש ג' מחדשי הקיץ, כמו"כ קבלת תורה שבעל פה היא בכ"ה בכסלו שהוא חדש השלישי מחדשי החורף. ולכן בחנוכה היא העת שיקבלו ישראל עליהם לעסוק בתורה שבעל פה, בקבלת עול מלכות שמים.

ובספר אור הנר, חנוכה, מביא: הרה"ק מוהר"ש מקאמינקא זי"ע אמר בשם הקוה"ט הרר"ב ממעזבוז זי"ע, (יומא דהלולא חי' כסלו) דכמו שהאדם בימי חנוכה במדרגה זו הוא בחג השבועות, ועל כן שניהם הם בחודש השלישי. וז"ש 'חנוך לנער על פי דרכו' כר, 'חנוך' רמז לחנוכה, 'גם כי יזקין' רמז לשבועות – על דרך שאמרו חז"ל בסיני נדמה להם, כזקן מלא רחמים - 'לא יסור ממנו'.

תקנו לשום את הנר על הפתח. כי ידוע מה שאמרו רז"ל (פרקי דר' אליעזר ל"ו א') כי הסיבה שנענש יעקב אז ב"ויגע בכף יריכו" (בראשית לב, כב), היה על איחור נדרו בדבר המעשר שאמר (בראשית כח, נב) "וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך", ותיכף אחר זה תיקן יעקב והפריש את יששכר לחומש, ולוי למעשר. והלכה היא במעשר שאינו מתחייב רק בראיית פני הפתח (ברכות לה:), ודרך דלת ושער. ועשר בהיפך אתוון היא שער, רק שער היא בשין ימנית, ומעשר היא בשין שמאלית. על כן גם הנר שהיא תיקון ל"ויגע בכף יריכו" תיקנו על השער, שהוא כמו חיוב מעשר שאינו רק דרך שער, גם להניחו בצד שמאל, כמו במעשר שהוא בשין שמאלית.

וכפי שנעשה אז התיקון ב"ויזרח לו השמש" (בראשית לב, לב) שהיה לרפאותו מצלעתו (בר"ר פ"ח ה'), והיה מאור הגנוז לצדיקים לעתיד לבא, שנאמר בו(מלאכי ג' כ') "שמש צדקה ומרפא בכנפיה" כמו שכתוב בזה"ק (חיי שרה קל"א:), כן הנר הניסוי דחנוכה הוא ג"כ מאור הגנוז כידוע מספרים הקדושים (עי' בני יששכר לחנוכה מאמר ב' אוח ה').

צמח דוד, דינאב, חנוכה

27

²⁷ ראה עוד שם: נאמר בכוונות בספרים (עי' זוה"ק ח"ג רמ"ג). שמהאבקות שרו של עשו ביעקב אבינו ע"ה נפגם מידת ההוד, ומתתיהו תיקן זה בהדלקת המנורה בימי חנוכה (פרע"ח שי"ט פ"ד) בהנס הגדול הנעשה אז על ידו, ומדת ההוד היא בקו השמאלי, לפיכך קבעו חכמים הנר חנוכה בשמאל, כמו שהיה הנס והתיקון להפגם הנעשה בהאבקות יעקב אבינו ע"ה עם המלאך.

וראה עוד דברי אביו הק' בבני יששכר, כסלו טבת, מאמר ה אות ג': תבין בזה דבימי הנס דחנוכה שנעשה לתיקון ההוד שנפגם על ידי הס"מ שנגע בכף ירך יעקב, הנה נעשה הנס על ידי בהנים בני לוי, הוא אשר עלה אז למעשר קדש לה', והנה מצאתי בספרי הרב הגדול מו' חיד"א זלה"ה אמר בשם הגדולים, הרי יעקב נדר "עשר אעשרנו" ב' עישורים, היינו חומש, ומזה למדו בתקנת אושא 'המבזבז אל יבזבז יותר מחומש' (כתובות נ.), ואמרו תשלומי החומש הוא יששכר, הנה נתקדשו שניהם, לוי לעבודה, ויששכר לתורה, והנה לפי מה שכתבתי לעיל זמן הולדת יששכר היה בכסלו ימי חנוכה, והנס נעשה על ידי הכהנים בני לוי, דהנה היונים באו לבטל את ישראל מן התורה ועבודה, והפועל ישועות התנוסס עם ישראל בימים ההם בזמן הזה, וחזרו בני לוי לעבודתם, ובני יששכר לתורתם, הן המה הב' שבטים שהפריש יעקב ב' עישורים, היינו חומש, וקבעו הימים להודות ולהלל לתיקון ההוד, שנפגם על ידי הס"מ בהאבקות עם יעקב, על שאיחר הנדר ולא הפריש עדיין העישורים וכנ"ל, הנה קביעות הימים הם תמיד בפרשת מקץ, כתוב בפרשה הזאת "וחמש את ארץ מצרים" [בראשית מא לד], עיין בתרגום המיוחס ליונתן, פירש שצוה יוסף להפריש חומש, על כן קביעות ימי הנסים הללו, שניתקנו על ידי לוי ויששכר שהם בסוד החומש, הוא בפרשת מקץ דייקא, וכו'

לידת יששכר בכסלו להאיר באור התורה

"הדודאים נתנו ריח, ועל פתחינו כל מגדים, חדשים גם ישנים, דודי צפנתי לך [שה"ש ז יד]... ואען ואומר, הנה הריון יששכר עמוד התורה, היה בפיון בליל א' דחג השבועות, דכתיב "וילך ראובן בימי קציר חטים, וימצא דודאים בשדה" וכו' [בראשית שם יד], וכבר ידעת קציר חטים הוא שבועות, עיין שם באלשיך כתב שההריון הזה היה בליל חג השבועות, על כן יצא מזה יששכר עמוד התורה, וכן הוא בתרגום המיוחס ליונתן, ואזל ראובן ביומי סיון, וידוע ממדרשי חז"ל [פרד"א פל"ה] דעיבורי כל השבטים היו לז' חדשים, ויולדת למקוטעין [ר"ה יא.], אם כן לפי זה לידת יששכר היה בכסלו, (הגם שבמקצת ספרים כתבו באופן אחר, כתבתי על פי הקבלה הנ"ל), ואפשר לפי הנראה היה ביום כה' כסלו דייקא, והשי"ת יודע, והוא הוא עמוד התורה "יודעי בינה לעתים" וכו', והנה הנס הזה הנעשה להאיר אור חכמת התורה (אשר רצו היונים לבטל), ולבטל חכמות החיצוניות, על כן נעשה הנס בשמן הרומז לחכמה, כל מקום ששמן זית מצוי החכמה מצויה [מנחות פה:], ונעשה הנס במנורה הרמוזה לחכמת התורה, מנורה בדרום, הרוצה להחכים ידרים [ב"ב כה:], היה הנס דוקא בחדש הזה, וביום הולדת את יששכר עמוד התורה.

28 בני יששכר כסלו מאמר ה אות א

28 בפתח מאמר ה שנקרא 'שרי ביששכר' כותב בעל "בני יששכר": להיות קביעות המועד ותיקון ההודאה וציווי אמירת ההלל ומצות נר חנוכה לדורות עם כל הלכותיה (המבוארים בגמרא בבלי וירושלמי ומדרשים) הכל נעשה על ידי בעלי רוח הקודש בית דינו של חשמונאי סנהדרי גדולה שהיו בימים ההם בזמן הזה (עיין ביוסיפון), והנה ידוע רובם של סנהדרין משבט יששכר עמוד התורה והם הם היודעי בינה לעתים, על כן אדבר בזה המאמר מענין תולדות ולידת יששכר אשר נ"ל שהיה זמן תולדתו בחנוכה.

ובספר אלף כתב להג"ר יצחק יעקב אב"ד ווערבוי אות תשנו' מביא: בהיות פה ב' דר"ח תמוז ה' קרח תר"פ הה"צ מו"ה אלעזר אלימלך וואלדמאן נ"י מבארטפעלד, הגיד לי שזקיניו הק' בעל בני יששכר לזאת קרא ספרו הק' בשם זה, כי אחד מאנשי עירו ריבעטיש, נסע עם אנשים סוחרים ביחד, שנסעו ללובלין להרה"ק החוזה זי"ע, וראה כי נותנים קוויטל ונכתב ע"י הגבאי, אמר לעצמו, הרי הרב בעירנו (בעל הבני יששכר זי"ע) יש לו כתב נאה, אביא גם אני קוויטל הנכתב מיד הרב, ועשה כן. וכאשר ראהו הרה"ק החוזה דלובלין, אמר להסוחר הנ"ל: "תביא לי קוויטל, מהרב אשר כתב קוויטל שלך, ישלח לי קוויטל, אשר בו יהי נכתב מבוקשו של הרב עצמו". והביא הסוחר זאת ג"כ. ואמר הרה"ק דלובלין: "רצוני לראות גם את הרב בעצמו".

ותמיד הזכיר הק' בעל בני יששכר שבעניני חנוכה אל ישאלו אצלו כלל, כי נפתחו אצלו מעייני החכמה דחנוכה כל כך, עד שאין מוחו כמעט יכול להכילנו, ותמיד חקר בעצמו אם איננו כהן, באשר השפעתו בחכמה עצומה כ"כ בעניני חנוכה. וכבואו לחדר הרה"ק דלובלין, הכניסו בכבוד גדול ורב אהבה, ואמר אליו: כבודו אינו כהן, אלא נשמתו היא מנשמות הסנהדרין שהם משבט יששכר אשר היו סנהדרי החשמונאים, ולזאת נשפע עליו כ"כ שפע בעניני חנוכה

בספר שלשלת קאמרנא מביא: אדמו"ר מקאמרנא הרה"צ ר' חיים יעקב סאפרין זצ"ל, אחר חתונתו אכל קעסט בבעלזא אצל דודתו, וסיפר ששמע מרן מהרי"ד זי"ע שאמר מה שמובא בבני יששכר, "הנה העדתי לך שלשה עדים נאמנים אשר הארת אור חנוכה הוא מבחינת אור

משם שיבראובן פרסם עליו המתוב
כך בנר חנוכה נפרסם הנס ברבים

במדרש [שמעתי] 'הדודאים נתנו ריח' (שיה"ש ז יד) זה ראובן בשעה שהציל את יוסף, 'ועל פתחינו כל מגדים' זה נר חנוכה שעל הפתח. וי"ל ההמשך כך, דיש להבין מאי טעמא קבעו הנר על הפתח ברשות הרבים כדי לפרסם הנס ביותר, ולא סגי להו כעין פרסום נס דאורייתא באכילת פסח וסיפור יציאת מצרים ומגילת אסתר, שנעשה בתוך הבית ולא על פתח הבית מבחוץ. ויש לומר דשאני התם שהנס בעצמו היה גלוי ומפורסם לכל העמים, וגם הנס בעצמו אינו מראה חבתו עלינו כל כך, דיש לומר שעשה כן למען ידעו כל באי העולם כי ה' הוא אלקים אין עוד מלבדו, מה שאין כן בחנוכה שהנס של נרות היה בפתח בבית המקדש, ומי ראה וידע זה רק הכהנים הניגשים אל ה', והרוצה יכחיש כל אלו, ואין כאן כבוד לשמו, ולא היה בכל זה שום צורך, רק להודיע לנו חבתו ורצונו עמנו וכן כתב להדיא הראב"ד בספר 'דברי מלכות בית שני' שחבר עי"ש וא"כ מהראוי לנו לפרסמו ביותר ברשות הרבים בפומבי.

וזה אנו למדין ממדותיו של ית"ש כאשר הוא נוהג עם שומרי מצותיו, דלהכי פרסם הכתוב בראובן 'להשיבו אל אביו' (בראשית לז כב), הואיל וכך היה כוונת לבו של ראובן בסתר מחשבתו ולא נודע לאדם, פרסם עליו הכתוב. ואמרו במדרש (רות רבה ה ז) אילו היה ראובן יודע שעתידיה תורה לכתוב עליו 'להשיבו אל אביו', בכתיפו הווי מייתי ליה. והרשב"א בתשובה (ח"א סי' תקפא) למד מזה מצוה לכתוב שם המתנדבים בעם על הפרכת וכלי הקדש (מובא ברמ"א בשו"ע יו"ד סי' רמט י"ג).

וזה המשך הנ"ל, 'הדודאים נתנו ריח' זה ראובן בשעה שהציל יוסף, ותיאר לראובן במעשה דודאים, משום שגם אז פרסם הכתוב מה שהיה בלבו להשמר מן הגזל וכתבה (בראשית ל יד) 'בימי קציר חטים' כפירוש רש"י (שם), ואפשר דתרוייהו חדא היא, דהתם נזהר מגזל והכא מגונב נפש, על כן קרא לו בעל 'הדודאים', ומשם אנו למדין להעמיד 'על פתחינו כל מגדים' נר חנוכה, המגידים ומפרסמים ניסו של הקב"ה שבסתר (תקס"ח)

חתם סופר לחנוכה

לאה באת ופתחה לשבח בלשון הודאה

וכן בימים אלו נתקן להודות על תוספת טובה

אמרו רז"ל [ברכות ז:] מיום שברא הקב"ה את עולמו לא היה אדם שהודה להקב"ה, עד שבאת לאה והודתו, שנאמר [בראשית כט לה] הפעם אודה את ה', הגם שכבר אמרו שארי לשונות של שבח ותהלה, עם כל זה לשון הודאה המציאה לאה, והרבותא בלשון הודאה, שהוא על תוספת טובה, דכיון שנטלה בנים יותר על חלקה אמרה לשון הודאה, כן הוא בימים האלה ניתקן להודות, שהוא על תוספת טובה, דהרי האור שנגנז בתורה הוא המרומז בלו' לשונות של אור, המרומז בתורה, היינו

הגנוז, וכו' והוסיף כ"ק מרן מהרי"ד זי"ע ואמר: "ואני אומר כי בספר הקדוש בני יששכר גם כן מתגלה האור הגנוז".

ובספר נחלת יעקב: אמר לי רבינו הקדוש והטהור הרה"ק רבי אהרן זצלל"ה מבעלזא זי"ע בזה הלשון: אבי ז"ל אמר לי בשם זקני, אשר הרבי ר' צבי אלימלך, היה לו הארה בחנוכה יותר מכל הרביים. עכ"ל הק'.

ה' פעמים אור שבמעשה בראשית ביום הראשון, הנה הוא נגנז לעתיד לבא, והנה תוספת טובה ניתן לנו, להיות למאורות לבני ישראל גם בגלות החל הזה, מעט קט מהארת אור הגנוז, הם הל"ו נרות דחנוכה, הנה הוא תוספת טובה ושייך למימר בזה הודאה, ברוך המגיד מראשית אחרית, 'לאה' (היא לו') המציאה לשון הודאה, הבן.

בני יששכר, כסלו טבת, מאמר ו

29

רמז להדלקה משתשקע החמה

בפסוק "הייתי ביום אכלני חורב, וקרח בלילה" (בראשית לא מ). נראה על פי מה שאיתא בסה"ק אמרי נועם לאבי הקדוש זצ"ל (מועדים ח"ב ליקוטים, אות ו), אשר 'ומעביר יום ומביא לילה' עולה 'להדליק נר חנוכה' לזאת יש לרמז גם בכאן, אשר יעקב רמז זאת, שקיים נר חנוכה בבית לבן... וזהו שרמז יעקב אבינו ע"ה 'הייתי ביום אכלני חורב, וקרח בלילה', שכן 'חורב קרח' עולה 'להדליק נר חנוכה'

³⁰ עטרת ישועה, יום ג' דחנוכה אות ב'

²⁹ ראה עוד שם בהרחבה מאמר ה אות ח': והנה המועד הזה ימי חנוכה ניתקנו להודות ולהלל, דהנה הם תוספת וטובה יתירה על ההבטחה והעולה על הדעת, דהנה האור הגנוז ששימש לו' שעות בששת ימי בראשית גנוז הקב"ה לצדיקים לעתיד לבא, היינו אחר הגלות נגלות מלך משיחנו בהשתלם גלותא בתראה דאדום, אז יתקיים "אז יבקע כשחר אורח" [ישעיה נח ח] ונלוו גוים רבים אל י"י [זכריה ב טו], ויאמרו, בית יעקב לכו ונלכה באור י"י [ישעיה ב ה], והנה לזה האור אנו מחכים ומצפים, והנה תוספת טובה עשה השי"ת עם עמו, עוד בהיותם בגלות יון שרצו לבטל מהם תורה אור, התנוסס השי"ת עמהם בהגלות אליהם אור ניסי, הוא מהארת והתנוצצות אור הגנוז בתורה, כאשר אמר הרב הקדוש מהר"פ מקארעין זצוק"ל שעל כן תקנו לזכרון ל"ו נרות, כנגד השעות ששימש האור במעשה בראשית, והנה הוא תוספת טובה יתירה על ההבטחה לעתיד, האור הזה ניתקן לדורות ברוח הקודש אשר בימים ההם בזמן הזה, עוד כל ימי גלותינו הארוך הזה אנחנו נהנים מהתנוצצות האור להאיר עינינו בתורתו, ולהשיב את נפשינו בגלות הארוך, עד אשר יקויים "ויאמר אלקים יהי אור" זה אורו של מלך המשיח, כמו שאמרו רז"ל, וכיון שהאור הניסי הזה הוא תוספת טובה, על כן ניתנו הימים להודות ולהלל, כי הודאה היא על תוספת טובה, שהמציאה לאה אמנו בלידת יהודה על התוספת טובה, כמו שכתבתי.

והנה לפי מ"ש לעיל [אות א'] בפסוק הדודאים נתנו ריח, שלפי החשבון נראה שהיה לידת יששכר בכסלו ימי חנוכה, והוא עמוד התורה אור מאיר עיניהם של ישראל בתורתו, ונולד בימים האלה זמן הארה לישראל מן גניזת אור התורה, והוא תוספת טובה לישראל, על כן ניתקן הודאה בימים האלה, וממילא לפי"ז יצדק הפסוק הנ"ל כפשוטו, "וישמע אלקים אל לאה", שהמציאה לשון הודאה על תוספת טובה, "ותהר" בחג השבועות, כמו"ש לעיל, "ותלד ליעקב", בימים האלה ימי ההודאה "את יששכר", אשר על ידו יתגלה אור תורה לישראל, בכל זמן ועידן, הבן.

³⁰ עי"ש בספר אמרי נועם, שמביא רמזים רבים על חנוכה בויצא, אות לד' כתב: "ושבתי בשלום אל בית אבי" כו' (כח כא). ידוע מספרים הקדושים אשר תפלתו של יעקב היתה אז תיכף, להתגבר עצמו במלחמתו נגד שרו של עשו, שהיא היתה מלחמה הכוללת של כל המלחמות, זה לעומת זה, אדם דקדושה נגד אדם דסטרא אחרא. וכמו שרמזו אשר "ובגד ללבש" עולה 'גיד הנשה'. על כן יש להוסיף עוד ולרמז, 'ונתן לי לחם לאכל ובגד ללבוש', כי "ונתן לי" עולה במספר "ויאבק איש עמו" (בראשית לב כד), והוא 'שמן' במילואו, כי חזר על 'פכים קטנים' שהוא פך שמן של חנוכה כנודע. ועל זה היתה עיקר מלחמתו... ועל כן אמר 'ושבתי בשלום אל בית אבי', תיבות "בשלום אל בית אבי" הוא מספר 'שמן זית זך'.

סוד "יג"ר שהדותא" (בראשית לא (מז) שאמר לבן ליעקב בלשון ארמי, שגלה לו ענין בית שני כשהיה רי"ג שנה, אז בא אנטיוכוס ושחט החזיר על המזבח, וזה היה שנת רי"ג לבנין בית שני, שאז גברה הקליפה חזיר. 'חזיר' בגימטריא 'קליפה', ויעקב קרא אותו גלעד, הראה לו תיקון המקדש שנקרא 'גלעד', כדאיתא במדרש ילקוט בזו הפרשה (ילקו"ש רמז תתקס"ד) שהראה הקב"ה ענין בית המקדש, שנאמר (דברים לד א) "ויראהו את הגלעד", אין גלעד אלא בית המקדש, שנאמר (ירמיה כב ו) "גלעד לי ראש הלבנון".

הנה מאחר שראה משה בימי מתתיה תיקון 'נוגה', התפלל משה ואתחנן בנ' ארוכה על קליפת נוגה, לכן אמר "בעת ההיא", מה שיתקן חשמונאי באותו עת בבית שני, רצה הוא לתקן עתה... ולראות ההר הטוב הזה והלבנון, שהוא סוד גלעד שקרא אותו יעקב 'גלעד' לי ראש, גם הראה יעקב מ"ש במגילת אנטיוכוס, שבניו של חשמונאי הלכו להר גלעד, והתפללו שם 'מי שענה לשמואל על הר גלעד יענה אותנו'... אבל רזי עילאה הוא, שמואל התחיל לתקן ירך יעקב, ששכח 'פכים קטנים', ובפך שמן שבידו תיקן, הוא סוד "גם נצח ישראל לא ישקר" (שמואל א' טו כט), וגמר תיקון הירך היה בימי חשמונאי...

מגלה עמוקות ואתחנן אופן סו

ותיבת "שבתי" עולה ח' פעמים 'חנוכה', רומז כנ"ל, אשר עיקר מלחמתו היתה על זה הנס דחנוכה, כידוע למעיין בספרים הקדושים

ובאות כא': או יאמר יעקב הלך לבית לבן, ובדרך זה הציל פך שמן של חנוכה שהוא אורו של משיח, כידוע מספרים. ועל כן חזר על 'פכים קטנים' כנודע (של"ה פרשת וישב תורה אור יב). וזהו שאמרה לו אמו (בראשית כז מד) "וישבת עמו ימים אחדים", רמזה לו זאת, אשר העיקר הוא שיצליח בדרכו להציל פך שמן אורו של משיח. על כן "וישבת עמו" עולה 'שמן זית זך'. גם 'ימים אחדים' עולה 'נצח הוד' הניתקן בימי חנוכה כידוע. וכמו שרמזנו במקום אחר (לקמן במאמר לד) "ושבתי ב'שלום אל בית אבי" (בראשית כח כא) עולה 'שמן זית זך'.

נחלה בלי מיצרים

*****

ברכת יעקב

הרה"צ ר' יעקב ארי' מראדזמין בא פעם אחת לעיר אחת ונהרו אליו המון עם רב לקבל את פניו, ואיש אחד דחק עצמו הרבה, ואמר לו הרבי "גייא צי אלע רוחות", ויתחלחל האיש מאד והתחיל לבכות, ואמר לו הרבי, שוטה הלא זו ברכת יעקב ופרצת ימה וקדמה צפונה ונגבה.

³¹ דעת זקנים דף ל"א

ברכתי אותך

בכל מוצאי שב"ק נסעו רוב תלמידי הישיבה [של קהילת טאלטשווא] לקערעסטיר, לזכות להיות מאוכלי שולחן המלך, בסעודת מלוה דמלכא של רבינו [הרה"ק ר' ישעי' מקערעסטיר זי"ע]. פעם אחת בעת שרבינו חילק שיריים, נדחקו 'המוני המשתתפים לזכות לקבל שיריים מידו הק', ויפן רבינו אל יהודי אחד שנדחף מאוד מאחורי כסאו, ואמר לו: "וואס שטופט איר זיך אזוי, וואס שטופט איר זיך, גייט צו אלע רוחות".

היהודי התחיל לבכות, משום שחשב לתומו שרבינו התרגז עליו, והתיירא שלא יכזה מגחלתו, כראות רבינו שהוא בוכה, הרגיע את רוחו ואמר לו: "למה הנך בוכה, הרי ברכתי אותך בלשון הכתוב 'ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה'.

מופת הדור ח"א דף רצ"א

זכות יעקב לנו כאב ממש

ועל כן בכל שבת ובכל רגע בה תענוג חדש בלי מיצרים

בגמרא [שבת קיח.] כל המשמר שבת כהלכתו [המענג את השבת] נותנים לו נחלה בלי מצרים שנאמר אז תתענג וכו' והאכלתיך נחלת יעקב אביך וכו' [ישעיה נח יג] לא כאברהם וכו' אלא כיעקב דכתיב ביה ופרצת ימה וקדמה וכו'. הנה יש להתבונן מהו הנחלה בלי מצרים שירש יעקב, אם הכונה שירש את כל העולם מבלי גבול, הרי יעקב בעצמו לא ירש את העולם, ואם הכונה על בניו שיירשו את כל העולם במהרה בימינו, אם כן מהו ההבטחה לכל אחד מישראל שישמור את השבת יירש את כל העולם, ואם אחד יירשנו, חבירו מה יעשה,

אבל נאמר, על פי מה שאמרו רז"ל יעקב אבינו לא מת [תענית ה:...] מקיש הוא לזרעו מה זרעו בחיים וכו', ... והנראה לפרש, דהנה כתיב [שמות לד ז] "פוקד עון וכו' על שלשים ועל רבעים ועושה חסד לאלפים", הנה הצדיק ההווה בעולם, הנה זכותו עומדת לבנו ולבן בנו עד אלפים דורות, ממילא בכל דור ודור מתמעט הזכות, כל מה שיתרחק הדור מן הצדיק הנפטר, והנה ביעקב אבינו לא נאמרה מיתה בתורה, להורות שבכל דור ודור נקרא יעקב אבינו, דהלא תתבונן כשאדם נפטר וכו' ומניח בניו אחריו לברכה, הלא מזכירין אותו בכל פעם בשם אבינו, וכשמגיע זמן הבנים להאסף לגן עדן הנה אז נפטר שם אבינו מן הזקן, כי אין

³¹ על דרך זה מביא בספר מפי ספרים וסופרים ח"ב דף ש"ס: מסופר שה'תפארת שלמה' אמר פעם לאחד שהיה צריך ישועה "גיי צו אלע רוחות" (לך לכל הרוחות), ברוב עצב ויאוש פנה הלה לחבירו ויאמר לו "ראה איזה 'ברכה' ברכני הרבי", שמע החבר ונכנס לפני ולפנים לשאול פשרם של דברים, נענה ה'תפארת שלמה' בפליאה "הלוא אצילתי לו ברכה שנתברך בה יעקב אבינו ופרצת ימה וקדמה צפונה ונגבה".

בעולם מי שיכנה להזקן בשם אב, רק בהזכיר שמו יכנוהו זקנינו, וכן בדור אחר דור, והנה מה שלא נאמרה מיתה בתורה אצל יעקב להורות בא, יעקב אבינו, רצה לומר: **בינו אבינו לא מת אצל יעקב, ויכולין אנחנו לכנותו בשם אבינו בכל דור ודור**, ולא נתמעט זכותו באריכות הדורות והשתלשלותם בדור אחר דור, רק תמיד **זכותו עומדת לנו בשלימות** כמו בדור הראשון של הצדיק, נמצא נחלתו של יעקב הוא נחלה בלי מצרים, דבשארי הצדיקים כתיב "עושה חסד לאלפים" אלפים דורות, נמצא יש לזכותו גבול, משא"כ **זכות יעקב אנחנו נקראים בניו והוא לנו אב ממש**, והוא כדור הראשון. ומעתה לא קשה וכי בכדי חנטי וכו', דאין הכונה שלא נפטר יעקב מן העולם, רק מקיש הוא לזרעו מה זרעו בחיים, אף שם יעקב אבינו הוא בחיים, **ואנחנו בניו ממש, ויש לנו עדיין זכותו בשלימות כמו בדור הראשון**.

וכיון שהבטיחנו השי"ת על ידי נביאיו "אם תשיב משבת וכו' וקראת לשבת ענג" היינו תענוג תמידיי שבכל שבת, ואפילו בכל עת מעתותי שבת יהיה תענוג חדש, דידוע דתענוג תמידיי אינו תענוג, ונפסק התענוג, משא"כ כאשר בכל עת הוא התחלת התענוג, אינו נפסק. הבן, "אז תתענג על ד' וכו' והאכלתיך נחלת יעקב אביך" שיהיה לך התחלת הזכות מיעקב, כאילו היית בנו ממש, והתחלת האלפים דורות, הבן היטב, וזהו הנחלה בלי מצרים, הבן.

³² בני יששכר, מאמרי השיבתות, מאמר ט אות ד'

נחלה בלי מיצרים - נשמה יתירה

להבין ענין זה ע"פ מ"ש חז"ל בר"פ ב' דביצה [שם] **שנתן הקב"ה השבת בצנעה** ואמר שם שבת אודיעינהו, מתן שכרן לא אודיעינהו והוא אור חגנוז המתגלה לכל אדם לפי ערך הכנתו, והוא ענין נשמה יתירה כמ"ש [ישעיה נח, יד] אז תתענג על ה' שהוא העונג הגדול שאין לו תכלית, כמ"ש שנוחל נחלה בלי מצרים והוא נעלם וצפון מבני אדם שהוא דבר הסמוי מן העין, כמ"ש [ב"מ מב.] בפ' יצו ה' אתך את הברכה באסמיק שהברכה שולטת בו והוא מ"ש [ברכות נו:] שהוא מעין עולם הבא, וכמ"ש חז"ל [ברכות לד:] עוה"ב עין לא ראתה אלהים זולתך... והיינו דכתיב כי אות היא ביני וביניכם פירוש דאף שיש אותות אחרות כמו אות תפילין ואות ברית, אבל ההפרש הוא שאלו האותות המה ניכרים לעין כל, אבל אות של שבת הוא אור חגנוז ועין לא ראתה אלהים זולתך, והוא אות בין הש"י לישראל עצמם ולא לאחרים לאות.

פנים יפות כי תשא לא יג

בלי מיצרים - תענוג רוחני

ובזה יובן כל המענג את השבת, ר"ל תענוג רוחני ולא תענוג הגוף הגשמי, נותנין לו גם כן נחלה בלי מצר וגבול, שנאמר אז תתענג על ה' שהיא רוחני, לכך מדה כנגד מדה נותנין לו נחלה בלי מצרים. וק"ל. תולדות יעקב יוסף בהר אות יג

³² והמשך דבריו שם: ובוזה תבין מה שאמרו רז"ל במדרש [ב"ר יא, ח] יעקב שכתוב בו שמירת שבת, שנאמר "ויחן את פני העיר" נכנס עם דמדומי חמה וקבע תחומין מבעוד יום, ירש את העולם שלא במדה, עכ"ל, לפי הנ"ל הוא מדה כנגד מדה, על ידי שקבע תחום שבת שהוא אלפיים אמה, הנה ירש את העולם שלא במדה, היינו מה שהקב"ה "נוצר חסד לאלפים" היינו אלפיים דור, הנה אצלו הוא שלא במדה, שבכל דור ודור מתחילין האלפיים דור כאילו היינו בניו ממש, אשרי העם שככה לו.

מה שפעלה לאה על ידי בכיה - פעלה רחל בשמחה

שמעתי ששאל הרה"ק רבי ישראל מריזין לנכדו [הרה"ק מבאחוש] מה חילוק יש בין 'תיקון רחל' ל'תיקון לאה' באמירת חצות. השיב נכדו הרה"צ ז"ל: מה שפעלה לאה על ידי בכיות - פעלה רחל בשמחה, כי שניהם לא רצו ליפול בגורלו של עשו, רק לאה היתה בוכה והיו לה על ידי זה עינים רכות, ורחל לא בכתה ונתקיים תפילתה שלא לקחה עשו. מזה משמע שביכולתנו לפעול מהשי"ת בשמחה כמו אחרים בבכיה. והוטב בעיני זקנו הרה"ק ר"י מריזין ז"ל.

מהרש"מ הכהן תכלת מרדכי

כוונות וסודות בקריאת הפרשה

קריאת התורה היתה אצלו [המשגיח ביח"ל הגה"ק רבי אברהם שמעון מזעליחוב הי"ד] עבודת קודש נפלאה עד מאד... היה קורא בקולות נוראים בכל כחו, וכולו אש להבה, וניכר הי' בחוש שיש לו כוונות נוראות בפסוק זה. גם כשקרא הפסוק (שם כט, יז) "ועיני לאה רכות ורחל היתה יפת תואר ויפת מראה" הי' קורא בבכיות נוראות ועצומות מחרידות כל לב, והי' ניכר שעוסק בתיקון רחל ותיקון לאה הידוע ליו"ת. כן היה הדבר כשקרא הפסוק (שם לג, יג) "ודפקום יום אחד ומתו כל הצאן" שהי' בבכיות נוראות ועצומות פחד פחדים, הוא הרי חזה את החורבן הנורא הי'.

ובעמ' שז' כשהי' קורא בתורה במקומות מסוימים היה קורא בהתלהבות וצעקות, ובהרבה פסוקים שנתלהב מאוד לא הבינו את פשר ההתלהבות והתרגשות המיוחדת, אולם כולם ידעו ובטחו בבירור שהבייב בהם סודות וענינים נשגבים עפ"י קבלת וסודות התורה, לדוגמא: בפסוק "הידעתם את לבן בן נחור"

נהרי אש זליחוב, עמ' רפט' אות עד'

33

³³ בספר שלשת הרואים עמ' י"ח מביא: רבינו [בעל התניא זי"ע] היה בעל קורא בדיקדוק גדול, פעם אחת כשקרא את הפסוק "הידעתם את לבן בן נחור", צעק בקול גדול, הידעתם את לבן וכו', ומרוב התפעלות נפל

על הארץ, והתגולל כמו חצי שעה, ואח"כ קם ואמר בניגון ובקול: "ויאמרו ידענו" (מובן הדבר שבמדרש רבה איתא על פסוק זה, הידעתם את מי שמלבין עוונותיהם של ישראל וכו').

וברשימות דברים הריי"צ מליובוויטש ח"א דף ס"ו: מפורסם בין החסידים דחב"ד שבעת שקרא כ"ק אדה"ז [בעל התניא זי"ע] בתורה, וכשהגיע לפסוק ואמר בניגונו הידוע, אם נפל על ידו בדביקות ושהה כך זמן, שבודאי יאמר דא"ח על פסוק זה. וידוע כשהגיע לפסוק "הידעתם את לבן בן נחור", אמר בניגון ונפל על ידו הקדושה בדביקות, ואחר כך אמר דא"ח על פסוק זה,

וראה דברי יואל ויצא עמ' פד אות ד': ועד"ז יתבאר המשך דברי המדרש "הידעתם את לבן" את מי שעתיד ללבן עוונותיהם של ישראל, עפ"י מה דאיתא בב"ר (פר' מ"ד סכ"א) דאאע"ה בירר את הגלות לבניו, ובחר בעונש הגלות, ולא בעונש גהינם עיי"ש, וכתב בספה"ק נועם אלימלך זלה"ה פר' בהעלותך, דעל כן התפלל אאע"ה "לו ישמעאל יחיה לפניך", אף שידע והשיג ברוה"ק שעתיד להרע לישראל, אבל בחר יותר שיסבלו ישראל מצרת הגלות, ויתלבנו עוונותיהם ע"י צער הגלות, ועי"ז יפטרו מעונש גהינם, ועל כן התפלל על ישמעאל לטובת ישראל עיי"ש, וכמו"כ לעניננו כל ענין גלותו של יעקב אבינו אצל לבן, ירמוז על גלותן של ישראל בבחי' פועל דמיוני, ותכלית הגלות בשביל ליבון עוונות, כדי שע"ז יפטרו מעונש גהינם כנ"ל, והדרש והפשט כאחד

ויקח לו יעקב מקל לבנה

פעם נסע הדברי חיים [מצאנז] זי"ע על שמחה אצל אחד מיו"ח, המחנות היה רבי מאיר בעל אמרי נועם בן רבי אליעזר מדזיקוב זי"ע, ובשב"ק קרא הד"ח בעצמו בתורה והיה אז פרשת ויצא, וקרא בתורה בדרכו בקולות, וכשהגיע הד"ח להפסוק ויקח לו יעקב מקל לבנה, התחיל לצעוק ויקח לו יעקב מקל לבנה, ויקח לו יעקב מקל לבנה כל הצירופים שהיה יכול עוד לומר, ואח"כ קרא כסדר.

34 אוצר ישדאל דף קס"א

ברכת האב ראוייה יותר לחול

וישכם לבן בבוקר וינשק לבניו ולבנותיו ויברך אתהם (ויצא ל"ג א'). כבר אמרו (מגילה טו.) אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך. אמנם סיפר ברכת לבן לבנותיו, להורות שברכת האב היא על בניו בכל נפשו, בלי ספק ראוי שתחול יותר, וסגולת צלם אלהים המברך, כאמרו (תולדות כז ו') בעבור תברכך נפשי.

ספורנו לג א

טעם למנהג ישדאל לברך את הכלה קודם החופה כברכת לבן

אחותנו את חיי לאלפי רבבה. נראה לפרש מה שאמר אחותנו, כי הנה יעקב ועשיו היו שני הפכים, והוא יען רבקה היתה צדקת בת רשע, לכך היתה מולדת אחד צדיק ואחר רשע, ולבן הרשע אמר בברכתו אחותנו, כלומר חלק אחיה שלנו, שהוא חלקו של עשיו, זה יהיה לאלפי רבבה, ולכך אמרו חז"ל שהיתה רבקה עקרה שלא תהיה ברכתם עושה פירות, עד שהתפלל יצחק עליה וזרעו מלא ברכת ה',

ומנהג ישראל לברך את הכלה קודם החופה בלבישת ההינומא, בברכה זאת אחותנו וגו', ולכאורה יפלא מדוע בחרו רק בברכת לבן, הברכה אחת היא לנו, אבל למען להפוך ברכתו לברכתנו, אנו אומרים אחותנו, חלק שלנו שהוא חלק יעקב, זה יהיה לאלפי רבבה.

תורת משה לחת"ס מהדו"ת פרשת חיי שרה

עשרת מונים תחבולות

שמעתי ממרן [בעל מנחת אלעזר ממנוקאטש] שליט"א [זצ"ל] כי האר"י הק' אמר, שראה שכל הפמליא של מעלה הלכו לשמוע דרשות האלשיך, וע"כ גם הוא הלך לשמוע אמרותיו הטהורים, בשעה שהחכם יושב ודורש ברבים, ופעם אחד דרש דרש משה (האלשיך הק') בענין לבן הארמי, אשר החליף את משכורתו של יעקב אבינו עשרת מונים ואמר: עשרת מונים, היינו עשר פעמים עשר, שהוא מאה פעמים, אשר לבן הלך בתחבולות שונות, ועצות עמוקות, איך לרמות את יעקב כה וכה, וחישב בזה האלשיך הק', מאה תחבולות אלו שחשב לבן הארמי, והעם

מתאימים, דלבן ירמוז על ליבון עונות, דזהו טעם גלותו בבית לבן, וזולת טעם זה הרבה רוח והצלה לפניו ית' להציל את ידידיו.

34 עי"ש שמביא: וניגשו אחיהם של רבי מאיר, ושאלו אותו על הקריאה של הדברי חיים, אמר להם רבי מאיר על קריאת התורה של הרב מצאנז לא שואלים קושיות, פעם היה הד"ח אצל אבינו על שב"ק פרשת אחרי והד"ח קרא בתורה, וכשהגיע להפסוק מולדת בית ומולדת חוץ עשה קולות כאלו עד שהקהל ממש נפחדו, ואחר התפלה ניגש אבינו להד"ח, ושאל אותו למה צעק כל כך, ענה הד"ח אנו יודעים כאן איזה דבר, אמר אבינו גם אנחנו יודעים איזה דבר ואין אנו צועקים, ענה הד"ח אנו יודעים עוד דבר, אמר אבינו גם אנו יודעים עוד דבר, התחיל הד"ח לצעוק, אנו יודעים כאן עוד ועוד ועוד.

בשמעם נתפעלו, והתענגו משוב טעמו, והאר"י עשה תנועות שחוק אז, ואחר כך חלף הלך לו באמצע הדרשה, ואמר האריז"ל: כי ראה כאשר לבן היה שם בשעת הדרשה, ועל כל פעם ואופן שהזכיר האלשיך שחשב לרמות בזה את יעקב אבינו, הרכין לבן את ראשו, ונענה לו, כי אמת יהגה חכו, אשר גם בזה כיוון לרמות, וגם בזה בו', ועל זה שחק האר"י הק' זי"ע.

מסעות ירושלים, מונקאטש, דף ק

*****

ייעקב חבל נחלתו

אודות בחיר האבות, ישראל סבא, בריח התיכון, ראש בני ישראל,
העומד לימיננו בכל דור

***

כל התעוררות והתלהבות לעבודת הבורא

מכח יעקב אבינו

בפסוק "כנשר יעיר קנו" [לב, יא]. נראה פירושו, כמו שהנשר מעיר את גוזליו בכנפיו קודם בואו אל הקן, כך הקדוש ברוך הוא מעיר כביכול את בניו, על ידי הקול קול יעקב אבינו ע"ה, בחיר שבאבות, והוא בסוד נשר כידוע. לכן זאת ידע כל אדם, אם לפעמים בא בלבו איזה תשוקה והתלהבות לעבודת הבורא ית"ש, שבודאי יעקב אבינו הוא המעיר ומקיץ אותו, ונותן בלבו התשוקה הזאת, ולא כאותן טפשים חסרי דעת שסוברים שזה משלהם, ובאים על ידי זה להתפארות וגבהות הלב, רק אדרבה יכנע לבבו, ויודה ויהלל לשמו יתברך שחננו בזה. ע"כ בשם אדמו"ר מוהר"ם [מרמנאב] זללה"ה. הובא נמי בספר מנחם ציון רימנאב בלק שפתי צדיקים להרה"ק רבי ישעי' מדיאנוויץ, האזינו

כשרון פעולת כל עדת ישראל מקשטים

דמות דיוקנו של יעקב שחקוקה תחת כסא הכבוד

איתא במאמרם (ב"ר סח, יב) דיוקנו של יעקב חקוקה בכסא הכבוד, ואיתא בתיקונים (תיקון כד סה, ב) "והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו", סלקין לעילא ומסתכלין בדיוקנא דנשמתא דנהרא בהוא גליפו, ומזדעזעין מניה, נחתין לתתא ומסתכלין ברשימו דהוא דיוקנא דלתתא, וחזאן דלא אשתני מדיוקנא דלעילא, ואומרים דא הוא יעקב החקוק בכרסיא, ודחלין מניה, והרי זה כבא ללמד ונמצא למד, שכל אחד ואחד מישראל, שיש לו איזה בחינה מיעקב אבינו, דיוקנו חקוקה למעלה בכסא הכבוד לערך אחיזת נשמתו, והחיוב מוטל עליו, שאל יגרום חס ושלום בעשות רע, שישתנה דמות דיוקנו למטה מרשימו דהוא דיוקני הגלוף בכסא הכבוד, וחשך משחור תוארו במקום שורשו, ואוי לאותה בושח וכלימה...

ורז"ל העמיקו בדבריהם (בראשית רבה כז, א) גדול כח הנביאים שמדמים הצורה ליוצרה, לכוונה הנזכר, היינו אשר כח בהם לדמות הצורה הרשומה לתתא, ליוצרה, לדיוקן החקוקה בכסא כבודו יתברך, והכוונה בדברי קודש סלקין לעילא ומסתכלין בדיוקנא דנשמתא, כלומר עצם התענוג שצפה הקדוש ברוך הוא לגלות, באמצעות קומתו של יעקב אבינו, אשר נודע (זוהר ח"ב קמט, ב. קסב, ב) ציורא דעובדא דבראשית, וציורא דמשכנא, וציורא דאדם, חד אינון, ותכלית בריאת האדם על הארץ, להראות ולגלות באמצעות קומתו ותכונת ציורו, ציורא דעובדא דבראשית, כנזכר לנו באורך בפרשיות הקודמות (לעיל קעב), ע"ש ותבין...

ואפשר לכוון מה שיסד הפייטן בזמירות שבת (בזמר כל מקדש), כל עדת ישראל יעשו אותו, הכוונה, כי הנה בתחלה רצה הקדוש ברוך הוא לגלות אות השפעתו באמצעות קומת אדם הראשון, וכיון שחטא נתמעט קומתו... ואחר כך באו האבות שלשה ותקנו כל זה, ונאמר (נחמיה ט, ח) "וכרות עמו הברית", כלומר אתו עמו כרת הערלה מברית עליון, לגלות אות השפעתו, ואחר כך בימי יצחק נאמר (בראשית יז, כא), "את בריתי אקים את יצחק", הוא באמצעות מעשיו הטובים, יגרום הקמת ברית עליון להשפיע בהעולמות, ואחר כך ביעקב אבינו נאמר (בראשית מט, לג), ויאסף אל עמיו, ו"כלנו בני איש אחד נחנו", הגורמים הקמת ברית עליון,

וזה הרמז 'כל עדת ישראל', כלומר כנסיה של ישראל דלעילא, פרטי בחינותיו, בהתאספם יחד עם כשרון פעולותיהם, יעשו אותו, מוסב על אות השפעתו יתברך, ולזה גמר אומר וסיים הזמר, 'ה' אלהי ישראל אהבת תמים, ה' אלהי ישראל תשועת עולמים', והכוונה נודע היות שתי בחינות השפעות בעולם, בחינה אחת, השפעה לקיום העולמות שבלתי אפשרי זולתה, ובהעדרה נבטל העולם ממציאות, ולזה אין הפסק עולמית מיום הבריאה, כי אינה תולה בהתעוררות התחתונים, אמנם השפעה זו היא במדה ובמשקל, רק לקיום העולם לא פחות ולא יותר, ובחינת השפעה ב', תולה באמצעות כשרון פעולת התחתונים, ככה מרבים אות השפעתו, אם מעט ואם הרבה, לזה רמז הפייטן, 'ה' אלהי ישראל אהבת תמים', מורה להשפעה הנשפע באמצעות עדת יעקב, הנקרא איש תם ותמים, וזה תולה בעיקר עבודתם שעובדים את הבורא ברוך הוא, החזק הוא הרפה, ככה גורמים הקמת ברית להשפיע משפע ברכה עליונה, ה' אלהי ישראל תשועת עולמים, מורה בחינת השפעה לקיום עולמים, שאינה נפסקת עולמית כנזכר.

כלל הדברים, כשאנו בני ישראל מטיבים דרכינו לאחוז במדות יעקב, כל אחד ואחד לערך בחינתו ואחיזת נשמתו, אזי באלו לא מת, ואנו מדמים הצורה ליוצרה, שלא נשתנה דיוקנו דלתתא מדיוקן החקוק בכסא הכבוד, ואפשר לרמז בדבריהם, גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד, כלומר להורות אימתי התשובה בגדר גדלות האיכות והכמות, שמגעת עד כסא הכבוד, כלומר בהיות תשובתם חזקה בידם, ובה להם להדמות דיוקנא דלתתא, להיות ממש שוה לדיוקנא דלעילא החקוקה בכסא הכבוד... ונמצא תועלתם גדולה וחזקה בתשובתם הרמתה, ומקשטין ומתקנין דמות דיוקנם...

ומעתה תאיר ענין להבין דבריהם, שהביאו ראיה שנאמר "שובה ישראל עד ה' אלהיך"... ותשובתם כתובה בתורה (דברים ל, ב), "ושבת עד ה' אלהיך", ומשם גם כן ראיה שגדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד, ולמה בחרו בכתוב הנאמר בנביאים? וכלפי דברינו יתפרש שפיר, אשר עיקר האזהרה בעניני התשובה, להשיב ישראל החקוק בכסא הכבוד לדמות דיוקנו ותואר הראשון, שלא ישונה דיוקנו דלתתא מדיוקנו דלעילא...

ולכן עתה תיכף אחר ראש השנה, כי בראש השנה נאמר (תהלים פא, ה) "כי חק לישראל הוא, משפט לאלהי יעקב", ובארנו למעלה (לעיל רסח, א) עתה בראש השנה חקיקה לישראל דלעילא, והכוונה, על ידי מה שאנו מקבלים עלינו עתה עול מלכות שמים שלימה, וממליכין אותו מחדש בתוספת תורה ועבודה משנה שעבר, ומכאן ולהבא יתאמצו יומם ולילה רק בעבודת גבוה, מזה נולד מדות ההתפארת,

שזהו עיקר תכלית הבריאה להתפאר במעשה הצדיקים, אשר גדול כחם לדמות הצורה ליוצרה, וזהו כי חק דייקא הוא לישראל דלעילא, מדות התפארת, ובא האזהרה "שובה ישראל עד ה' אלהיך", להשלים הכוונה כאשר עלה ברצונו הפשוט לקבל התפארת מנשמות הצדיקים.

אור המאיר שבת תשובה

כל צרות העתיד

כבר נכללו בצרות שעברו על יעקב

א"ר אבין הלוי מאי דכתיב "יענך ה' ביום צרה ישגבך שם אלהי יעקב", ולא אלהי אברהם ויצחק, מכאן לבעל הקורה שיכנס בעוביה של קורה. (ברכות סד.), ופירש רש"י יעקב שסבל צער גידול בנים והרבה בתפלות וכו', יבקש עליהם רחמים. ומוהרש"א כתב דזהו דוחק, דהא 'אלהי יעקב' כתיב, ולא שייך ביה בקשת רחמים. לכך נראה לפרש 'אלהי יעקב' מדתו של יעקב, ישגבך ביום צרה, דהיינו בעובי הקורה שהוא מקום כובד משאו וק"ל עכ"ל.

וזה צריך ביאור, ונראה לי דפירוש רש"י ופירוש מוהרש"א בקנה אחד עולה, וזה סותם וזה מפרש דבריו של זה. דכתבתי במקום אחר ביאור פסוק "קראת ואחלצך, אענך בסתר רעם, אבחנך על מי מריבה סלה" (תהלים פא, ח), דקשה בצרה "קראת" הוא לשון עבר, "ואחלצך" לשון עתיד. ובארתי שם כי 'סתר' ר"ת ראש תוך סוף, והכוונה מצד שהשי"ת כולל כל העולמות בעבר ועתיד, שהוא היה הוה ויהיה. ומכח שבצרה קראת לעבר, והיה בכח התפלות שעבר כח להציל על הצרה שעתיד להיות, וז"ש "ואחלצך" גם לעתיד. וכן כל הנסיונות של כל צדיק אשר ה' צדיק יבחן...

ונודע כי מדתו של יעקב הוא אמת, כמ"ש "תתן אמת ליעקב", וחותמו של הקדוש ברוך הוא הוא 'אמת', אותיות ראש תוך סוף. וכן יעקב היה בחינה אמצעית בין ראש וסוף, היה מתווך ביניהם. וז"ש "יושב אהלים" (בראשית כה, כז בתרגום) גבר שלים, לכאן ולכאן והבן. ובזה יובן "ישגבך שם אלהי יעקב", כי מדתו של יעקב שהוא אמת, סוד סת"ר, וכל הצרות של עתיד נכללו בצרות שעברו על יעקב אשר כבר התפלל עליהם יעקב, ומהני תפלת העבר גם על העתיד. שהוא נכנס בעובי הקורה שבאמצע הכולל ראש וסוף, שהוא מתווך ביניהם, והיינו כפירוש רש"י, ופירוש לפירושו מפרש מוהרש"א והבן.

תולדות יעקב יוסף בהעלותך, אות ג

צער גדול בנים של יעקב אבינו

על כל אחד מישראל, ענפיו ובחינותיו הנמשכים ממנו

ואתה תמצא אשר חכמים הגידו (שבת פט:) שאמר הקדוש ברוך הוא ליעקב אבינו, אתה שהיה לך צער גידול בנים, ולכאורה אינו מובן, מה הוא ענין צער גידול בנים של יעקב אבינו, וכי ביתו היה ריקם, ובידו אין לפורטה, ליתן לבניו די מחסורם ממזון וכסות, בודאי לא שת לבו למותרות, כי כל עצמו בהתחננו על צרכיותו הגשמיות, לא שאל יותר כי אם לחם לאכול ובגד ללבוש ולא יותר, ואם כן מה צער גידול בנים שייך ביעקב אבינו? וגם מהנמנע לומר שציער עצמו מהחלאים רעים הקרה לבניו כשהם קטנים, ואם כן מה כוונתו יתברך, במאמרו 'אתה שהיה לך צער גידול בנים', והנראה על דרך שבארנו למעלה, כוונתם ז"ל (תענית ה.), יעקב אבינו לא מת, כי אם "ויאסף אל עמיו" (בראשית יט, לג), והכוונה שנאסף אל עמיו עם

פרטי בחינותיו, אנחנו בכלל, בחינת יעקב שלם, וכשזרעו בחיים ומקשרים את עצמם לחי החיים, אף הוא בחיים, להיות כללות כולם יעקב שלם המקובץ מחלקים רבים, ומה שהיה תחלה בחינה אחד כללי בגוף אחד, נתחלק עתה לבחינות רבים בגופים מחולקים, ואנחנו עדת יעקב, נקראים בניו של יעקב אבינו, מטעם המדובר, ולהיות שכל אחד מישראל מיום עומדו על דעתו למאוס ברע ולבחור בטוב, להכיר רוממות וגדלות אלהותו יתברך...

ואם עיני שכל לכם, תבינו ואחר תשכילו, כמה צריך האדם להיות זהיר וזריז בשימור רב, לעשות מלאכתו קודש באמונה ותמימות, ואם ישים לבו ונפשו להתבונן על פרטי עובדותיו, יראה ויבין גודל צער מתחלת התעוררות המחשבה, עד גמר הפעולה עם כל בחינותיה, בלתי לה' לבדו, מגיעים צערים וחבלים וצער גידול בנים, כמקרה האשה כנזכר, ואתה תחזה צער הבנים מגיע לאביהם, כי בצרתם לו צער, להיותם ענפיו ובחינותיו ממש הנמשכים ממוחו, ולכן תבינו לדעת, כיון שאנחנו עדת יעקב, בכלל ענפיו ובחינותיו של יעקב אבינו הראשון, המעוטים לתקן פרטי בחינותיו, וממילא כל בחינת צער המגיע לאדם פרטי מישראל, נוגע אליו לבחינת הכללות שבמדתו, לזה העמיק במאמרו יתברך לומר ליעקב אבינו דייקא, לשלול זולתו, אתה שהיה לך צער גידול בנים, ומוסב אעבר וזהו ועתיד, עד שיבלע המות לנצח, הוא המלאך המות הוא היצר הרע, מגיע אליו צער כללות עדת ישראל, כל אחד ואחד טרם צאתו מבחינת הקטנות לגדלות.

אור המאיר, קרח ³⁵

דמות דיוקנו של יעקב עומד לעזר וסיוע תמיד לכל הבאים אחריו

"וזכרתי את בריתי יעקוב, ואף את בריתי יצחק, ואף את בריתי אברהם אזכור" וגו'. כבר דקדקו המפרשים, למה מזכיר את יעקב בראשונה, שלא כסדר תולדותיהן אברהם יצחק יעקב...

אך הענין כי בלתי זכותו של יעקב לא היה באפשרי לסבול עול הגלות, להתחזק ולעמוד בצדקתו,

וללחום נגד היצה"ר. לכן יוסף הצדיק שהיה הראשון שירד למצרים להיות בגלות ממש, אף כי הגזירה התחיל משנולד יצחק, עם כל זה היה יושב בביתו, "ויזרע יצחק בארץ ההוא" וכדומה, (בראשית כו, יב) וכן יעקב עד יוסף דכתיב (תהלים קה, יז) "לעבד נמכר יוסף", וכאשר בא לידי הנסיון אמרו ז"ל (סוטה לו, ב) דמות דיוקנו של אביו נראה לו, כי צורתו של יעקב הוא העומד לעזר תמיד כמ"ש (תהלים כ, ב) "ישגבך שם אלהי יעקב". וזהו שאמר כאן "וזכרתי את בריתי יעקוב", לשון זכרות והשפעה, כי הוא המשפיע אור צדקתו להיות לעזר לכל הבאים אחריו, כמ"ש (בראשית נ, לג) "ויכל יעקב לצוות את בניו". ויכל לשון תשוקה, לצוות את

³⁵ ראה עוד בספר אור לשמים, תרומה: ויעקב הוא מובחר שבאבות (בר"ר עו, א) לפי שהיה לו צער גידול בנים, ולפיכך צורתו של יעקב חקוקה בכסא הכבוד (חולין צא:), יעקב דוקא, ולא של ישראל שהוא במעלה יתירה מבחינת יעקב, רומז על זה העולם, לשון יו"ד עקב (ע' ת"ז ת' סט קיב.), שהיה לו רחמנות והיה משגיח על קטני ערך שהם בבחינת עקביים, ולזה קרא אותו הזוה"ק (ח"ג קפו.) בריח התיכון מברית מן הקצה אל הקצה, נוטל כאן ומניח כאן. וזה שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים מא, יד) ברוך ה' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם אמן ואמן, בגימטריא יעקב כנ"ל.

בניו להתחבר עמהם תמיד. וז"ש (תהלים קיט, קכג) "עיני כלו לישועתך" לשון כלות הנפש, שהיה במס"נ לישועת ה'. לכן מאשר כי יעקב היה במעלה הראשונה בזו, להיות צורתו חקוקה בכפא כבוד ולהיות לעזר לבני ישראל. וכן "את בריתי יצחק, ואף את בריתי אברהם אזכור" כי הוא היה הראשון להיות מטהר אויר העולם, לבטל עבודת גלולים מעולם. כמ"ש בגמ' מסכת ע"ז (יד, ב) של אברהם אבינו ארבע מאה פירקי הוי, והוא היה לעזר לאנשי כנה"ג לבטל יצרא בישא דע"ג מהעולם. וכן כל הצדיקים שבכל דור ודור, הם העומדים בפרץ להפיץ ענן אורם על כל הדור, הנלווים אליהם להיות נשמרים מתאוות היצר כמ"ש (שמ"א ב, ט) "ורגלי חסידיו ישמור". פירוש הם האנשים המתחברים לקהל חסידים, ללכת ברגלם להסתפח עמהם, גם המה יהיו נשמרים מכל רע.

תפארת שלמה, בחקותי

מעשה בני ישראל

מעוררים בשורשם אור וקדושת האבות

"ותחת כי אהב את אבותיך ויבחר בזרעו אחריו ויוציאך בפניו" וגו'. לשון הפסוק בתחלתו לשון רבים, "אבותיך" ואח"כ "בזרעו אחריו". כי האבות הגם שהם שלשה, חשובין כאחד ונכללין בדיוקנא דיעקב, שהוא כלול מגוונים חסד וגבורה. וז"ש "אהב את אבותיך", הם שלשה אבות. "ויבחר בזרעו אחריו", רומז על יעקב אבינו ע"ה שנכללין בו.

וביאור הענין, שהקב"ה זוכר זכות האבות לבנים, הגם שהבנים אינם דוגמת האבות במעשיהם ממש, מכל מקום על ידי איזה מעשה זכות שעושים, בדוגמא למשל, איזה מצוה מבחינת אהבה וגמילת חסד כמו אברהם, וכן כולם, מיד נתעורר הדבר הזה בשורשו ובאורו הגדול שהאירו במעשיהם הגדולים בקדושתם. למשל כמו הנר הנכבה, ויעל עשנו אל אש אשר תוקד בנר אחר מלמעלה, הנה נודע שעל ידי פתילת העשן נאחז אור האש למטה. וכן הדבר הזה כי מעשיהם הקדושים הם כמו שביבי אש ושרפי מעלה, והגם שמעשה הבנים אינם רק כמו נר הנכבה, על ידי מעשה המצוה באהבה וביראה וכיוצא, הגם שעושים בקטנות מתלהב מאש של מעלה זכות אבות...

וזה שהבטיח משה רבינו ע"ה ויבחר בזרעו אחריו, אפילו כשיהיה זרעו אחריו בענין אחרים ולא כהאבות ממש, רק בבחינת אחורים זוכר זכות אבות. עבודת ישראל, ואתחנן

יעקב אבינו משגיח בעינא פקיהא על ישראל

שמה בשמחתם, מיצר בצערם, וקדושת בני ישראל מוסיפים קדושה בצורתו

"לא עתה יבוש יעקב, ולא עתה פניו יחוורו, בראותו ילדיו מעשי ידיו, בקרבו יקדישו שמי, והקדישו את אלהי יעקב, ואת אלהי ישראל יעריצו" (ישעיה כט, כב כג). ונקדים מה שכתוב (בראשית מז, כז כח) "ויפרו וירבו מאד" "ויחי יעקב". סמיכת הפסוקים, על פי מה שאמרו בגמרא מה זרעו בחיים אף הוא בחיים. ועל ידי שבני ישראל פרים ורבים "ויחי יעקב", ובשמחתם הוא ישמח עמהם. כמו שנאמר (תהלים יד, ז) "יגל יעקב ישמח ישראל" בשמחת ישראל יגל יעקב עמהם. וזה שנאמר (בשחרית) 'ומשמחתך ששמחת בו'. פירוש: שמביא השמחה ביעקב אבינו. וזה הענין המבואר בספר מגלה עמוקות כי כאשר היה יוסף במצרים בשמחה, אף שיעקב אבינו לא ידע ממנו, עם כל זה הרגיש יעקב מרחוק, כי צורתו של יעקב

חקוקה בכסא כבוד, ועומד לישע בני ישראל להצילם מפח יקוש, כמו שאמרו במדרש איכה בפסוק (ב א) "השליך משמים ארץ" וגו' צורתו של יעקב אבינו כמבואר במקום אחר, והענין הוא כי יעקב היה מאנשי הצורה אשר לא פגמו במחשבתם כלל. וזה הרמז בדברי רש"י "מעשה רוקם" (שמות כו, ל). "מעשה חשב" הוא אריגת ב' צורות. פירוש על ידי ששמר צורתו ומחשבתו, 'מחשבה' אותיות 'בשמחה', לכן רמות דיוקנו חקוק למעלה, והוא כמו חבל המושך מלמעלה למטה להיות לעזר לכל ההולכים בדרכיו...

ויעקב ויוסף רומז לתרין ווין כמ"ש (זמירות ליל ש"ק אזמר בשבחיך) 'בווין תתקטר', לזאת הרגיש יעקב בשמחתו של יוסף, ובהנסיון עמד לעזרו, וכן הוא לכל איש ואיש מבני ישראל. וזה שנאמר (בראשית מט, לג) "ויכל יעקב לצוות את בניו", לשון כלתה נפשי, כל השתוקקת שלו להיות לצוותא לחתהבר עם בניו. כמו שנאמר במשה רבינו עליו השלום (במדבר כז, יג) "ונאספת אל עמך כאשר נאסף אהרן אחיך". שיהיה נאסף ונתחבר עמהם תמיד, כמו שנאמר (דברים לד, ז) "במותו לא כהתה עינו". פירוש עורנו משגיח על בני ישראל בעינא פקיהא, לעזור להם בכל הענינים כמבואר במ"א. וכן ביעקב כתיב גם כן (בראשית מט, נ) "ויאסף אל עמיו" כנ"ל. ונחזור לפירוש הפסוק שהתחלנו "לא עתה יבוש יעקב וגו' כי בראותו ילדיו בקרבו יקדישו שמי" פירוש קדושת בני ישראל הם המוסיפים קדושה למעלה בצורתו של יעקב, וממילא נמשך הקדושה למטה ביתר שאת. "והקדישו את אלהי יעקב, ואת אלהי ישראל יעריצו" (שם), כי מגודל קדושתם למטה נמשך להוסיף קדושה למעלה, כידוע.

תפארת שלמה לקוטים ויצא

36

³⁶ וראה גם תפארת שלמה מועדים, ראש השנה: נקדים מאמר בגמ' (תענית ה:) א"ר יוחנן יעקב אבינו לא מת וכו' א"ל מקרא אני דורש (ירמיהו ל, י) "ואתה אל תירא עבדי יעקב, כו' כי הנני מושיעך מרחוק ואת זרעך מארץ שבים" וכו' מקיש הוא לזרעו, מה זרעו בחיים אף הוא בחיים. דהנה כתיב (תהלים כד, ו) "זה דור דורשיו מבקשי פניך יעקב סלה". פירוש: שכל מה שנוסף בכל דור ודור צדיקים העושים רצונו ית"ש, המה דור דורשיו מבקשי פניך יעקב סלה. הוא צורתו של יעקב החקוקה בכסא כבוד ובזה גורם חיות ליעקב אבינו ע"ה.

וז"ש בגמרא מה זרעו בחיים אף הוא בחיים. פירוש מה שזרעו הם בחיים ועושים רצונו ית"ש, הוא חיותו של יעקב. לכן פר' ויחי סתומה. כי הוא שייך למעלה שמסיים (בראשית מז, כז) "ויפרו וירבו מאד ויחי יעקב" זהו הגורם חיותו של יעקב. וממילא גורם גם כן תענוג להבורא ב"ה, כמ"ש (ויקרא יח, ה) "אשר יעשה אותם האדם, וחי בהם, אני ד". והבן.

ושם בתפארת שלמה מועדים, סוכות: כבר אמרו חכז"ל (ב"ר סח, יב) צורתו של יעקב חקוקה בכסא הכבוד, וכל המעלה של בני ישראל או הפגם חלילה נראה בצורתו כנודע. וזהו (ישעיהו כט, כב) "לא עתה יבוש יעקב" כנ"ל. ולפיכך בטובה נאמר (שמות יד, לא) "וירא ישראל את הید הגדולה", ישראל סבא, וכן (בבראשית מז) קדושו קדוש יעקב, רוענו רועה ישראל, כאשר הוא קדושנו, הוא קדוש יעקב. וכן רוענו, רועה ישראל, סבא. וזהו שאמר להם יעקב (בראשית מט, א) "האספו ואגידה לכם, את אשר יקרא אתכם" הוא אותיות שלכם, אמיתות ענייכם הוא באחרית הימים, שם אתם נרשמים מטוב עד רע, ואנכי אגידה לכם כל המעשה אשר תעשון תמיד, כי עד אצלי יגיע ממעלתכם כל הימים, וזה אשר נאמר (קדושה במוסף) הן גאלתי אתכם אחרית כראשית.

שלשה אבות הראשונים מקור ושורש לכל פרטיות הנשמות הבאים אחריהם, אשר להיות בתחלה כללות כולם היו כלולים בכח אחדותם, ובהתפשטות הדורות, נפשטו גם כן פרטי הענפים לפרטות הצרופים, לעומת פרטי חלקי הנשמות הרוחות והנפשות, וכללותם הן המה נשמה אחת, בחינת יעקב, שאנו בני ישראל בכלל, נקראים עדת יעקב, ומלת עדת מורה לשון כנסיה ואסיפה... והכוונה כולנו בני איש אחד נחנו, מכונסים ומקובצים מבחינת יעקב אבינו, ואם מיישרים דרכינו הטוב בדרך אמת, במדתו של יעקב אבינו איש תם, והולכו בתם... וגם אנחנו בהכשר מעשים הטובים, לעשות כמעשיהו, שם טוב עולה על גבינו, לקרוא בשם יעקב שלם, כמבואר לנו מאמרם ז"ל (תענית ה'): יעקב אבינו לא מת, ולמדו מקרא שכתוב (ירמיה ל, י), "וזרעך מארץ שבים", מה זרעו בחיים אף הוא בחיים,

ופירשנו למעלה כוונתם ז"ל, מה זרעו בחיים, כלומר שמקשרים עצמם באמצעות פעולתם במעשה מצותם, לחי החיים, ונמצא קנו בעצמותם מעשה האבות ללכת בדרכיו בלבב שלם ובאמת, כמו יעקב בחיר האבות שמדתו אמת, אזי אף הוא בחיים, כאלו לא מת ועודנו עומד ומשמש במרום עם בחינת מדותיו, מה שעבד את הבורא ברוך הוא בחיים חיותו בדרך כלל, עתה נתחלק ונתפלג לפרטיות חלקי נשמות ישראל, וכולם בכלל יעקב שלם, עם כל פרטי בחינותיו,

וכלל זה נקוט בידך, אשר אבות הראשונים סימן לבניהם, וענפיהם הבאים אחריהם לעשות כמעשיהם אשר עשו ופעלו בדרך כלל, עתה החיוב מוטל על כל אחד ואחד מישראל לערך בחינתו, לעשות בפרטיות, בכדי להדמות לבחינת שורשו, ובהתאספם יחד, קנו שם טוב לעצמם להקרא עדת יעקב כנוצר, ואם נעדר ממנו התורה ועבודה המוטל עליו לעשות כפי אחיזת נשמתו הפרטי בכללות נשמות האבות, אזי הכסיל פורש את עצמו לצד אחר, ויצא מהכלל כולו יצא, כאילו אין לו חלק באלוה ישראל חס ושלום, ועתה תחזה גודל היראה ופחד, מה שראוי לעלות על כל אחד מישראל, ללכת בדרכי אבות הראשונים לישא עיניו אל ההרים

37 אור המאיר, זיטאמיר, קרח

37 וראה גם אור המאיר, דרוש לשבת תשובה: האבות הן הן המרכבה (ב"ר פב, ו), שהרכיבו אלהותו בעולם הזה כל אחד לפי מדתו, ואותו ההתגלות שעלה ברצונו הקדום לגלות באמצעות קומת אדם הראשון, וכיון שחטא נתמעט קומתו, ולא יכלה הארתו יתברך להגלות באמצעות קומתו ונתגלגל באברהם, ונצטרף ביצחק, ונתלבן ביעקב, ושופריה דיעקב מעין שופריה דאדם (ב"מ פד.), והכוונה, מהות השופריה היינו אותו ההתגלות שרצה שתתגלה באמצעות אדם הראשון, נתגלה באמצעות קומתו, להיותו בחיר האבות, ואחר כך נתפלג ל"ב שבטים וע' נפש ות"ר אלף רגלין, ובחינת מדתו הכלליות, נתחלק לבחינת פרטיות, ונוקב וחולך מאז, עד ביאת משיחנו במהרה בימנו, בהתאספם יחד שבטי ישראל במעשה מצותם וכשרון פעולתם, וכל עדת ישראל יעשו אותו (זמר כל מקדש), אות השפעתו של יעקב אבינו בחינת מדתו מדת ההתפארת, להתפאר במעשיהם,

וכמו שבארתי בדרוש שבועות פירוש הפסוק (שמות יט, ב) "ויחן שם ישראל נגד ההר", כלומר בעת הזאת בהכינו את לבם לקבלת התורה, וזככו את גופם בתכלית הזיכוך, היה שם חניה לישראל דלעילא, כמו דאיתא במדרש "ויחן שם ישראל", ודרש ישראל סבא, הוא הדבר אשר דברתי, היינו שנשלם מדות ישראל אשר במקומה, זה נקרא סבא, ע"ש ותשכיל נפלאות, וככה רמז בלעם (במדבר כד, ב), "וישא את עיניו וירא, והנה ישראל שוכן לשבטיו", כלומר להיות כללות השבטים מטיבים דרכיהם לכת יושר, ועוסקים בתורה ועבודה, אזי שוכן

יעקב אבינו כלל בחכמתו שיהא תקומה לבניו עד סוף הדורות

"ויסע ישראל וכל אשר לו, ויבא בארה שבע". ואמרו חז"ל במדרש (ב"ר צד, ד) שהלך לשם לקוץ ארזים ששתל שם זקינו אברהם. כי יעקב אותיות יו"ד עק"ב, רומז שיהיה כולל בחכמתו לתקן כל העולמות מתתא לעילא ומעילא לתתא, ותיקן הכל שיהיה תקומה לבניו עד סוף כל הדורות, והיה בחינת בריח התיכון מבריה מן הקצה אל הקצה, שהמשיך מבחינת ראשית עד אחרית וסוף כל הדורות,

ויעקב חבל נחלתו, כי אף כשאנו בגלות המר בתכלית השפלות ואין בנו כח להרים ראש מחמת כובד הגלות, ונמס לבבינו בקרבינו שאין לנו לב לדעת, איך לשוב אל ה' באמת ובלבב שלם, עם כל זה זאת נחמתינו, שאנו אחוזין בחבל של יעקב אבינו ע"ה שהוא הבריח התיכון, והבטיח לו השי"ת "אנכי ארד עמך כו' ואנכי אעלה גם עלה", הכפל מורה לרבות גם גאולה העתידה, כי יעקב הצטער מאוד על גלות בניו, כמו שמבואר בזוהר הקדוש על פסוק (בראשית יב, כו) "ויגע בכף יריכו", שרמז לו דוחקא וצערא דבנוהי בגלותא בתראה, וניחם אותו השי"ת, "לא יקרא עוד שמך יעקב, כי אם ישראל", כי יעקב מורה על השפלה ועקב, וישראל הוא לשון ראש, שישראל הוא אותיות 'לי ראש' מורה על שררה וגדולה...

ואמרו חז"ל (ב"ר צד, ד) שהלך לקוץ ארזים ששתל אברהם, פירוש שיקח את החסדים מה שהמשיך אברהם איש החסד, לגרום החסדים לכנסת ישראל עד סוף כל הדורות, עד ביאת משיחנו שיבוא במהרה בימינו.

זרע קודש, ראפשיץ, ויגש

38

האבות הק' נתנו כח בתפלה, שיכל אחד ימצא מקומו וכל מבוקשו

במדרש תנחומא בריש הפרשה (ויצא), ילמדנו רבינו, ההורג את הנפש בשגגה, להיכן היה גולה. כך שנו רבותינו, ההורג נפש בשגגה, גולה לערי מקלט, לשלש הערים שבעבר הירדן, ושלש שבארץ כנען. ויעקב אבינו גלה לחרן, בורח בנפשו, ונתירא שלא יהרוג אותו הרשע עשו אחיו. מכיון שראהו הקב"ה בצרה גדולה, נגלה עליו בחלום.

ישראל דלעילא באמצעות כללותם יחד, ונאספו ונתקבצו בחינותיו הפרטים לבחינת הכללי, וכאילו לא מת, וזה הרמז בגמרא מקרא אני דורש "וזרעך מארץ שבים", מה זרעו בחיים, כלומר שמקשרים את עצמם לחיי החיים, אזי אף הוא בחיים, כי כללות מדתו נאסף אל עמיו, ועובדים את הבורא ברוך הוא עמה, כאשר בחיים חיותו... וזהו הנרמז בכתוב "שבטי יה עדות לישראל", הוא קישוט ועדי לישראל דלעילא, למדת התפארת.

³⁸ וראה אור לשמים, אפטא, ויחי: וזה פירוש הכתוב "ויחי יעקב בארץ מצרים", שיעקב אבינו ע"ה היה בחינת סוד הדעת, (זח"ב יד:), ועבודתו ועשייתו להשי"ת ב"ה, היה לו ולזרעו אחריו עד סוף כל הדורות, ובהיותו במצרים ע"י היחודים שעשה, שיבר וגירש הקליפות להקל מדורות הבאים, וזהו "ויחי יעקב" - שהחיה והקים הניצוצות הק', ו"יעקב" הוא אותיות 'יבקע' (ע' ע"ח של"ב פ"ב), דהיינו שבקע ושיבר הקליפות. ולזה כתיב 'יעקב', הגם שכבר היה שמו ישראל, ולדברינו ניחא. "בארץ מצרים", כי גלות מצרים הוא בכל דור ודור עד שנזכה לגאולה שלימה כידוע ליודעי חן, וזהו "ויחי יעקב בארץ מצרים", דהיינו עד סוף כל הדורות שיהיו בגלות מצרים, ויעקב אבינו ע"ה בקע ושיבר אז הקליפות, להקל מהדורות הבאים כנ"ל, והחיה הנ"ק כנ"ל.

ויש לבאר עוד בעיקר דברי המד"ת והמשך ענינו לכאן. דנראה, שבא לחזק אותנו בגלות. שאף יעקב אע"ה, אשר היה קודש קדשים, ולא היה עוד בריאה כזאת מעולם, והמדרש קראו בחיר שבאבות, אף הוא גלה. והכל היה, כדי שלא יאבדו ח"ו בגלות דורות הבאים. ואבותינו התקינו דרך עבודתנו. ועברו כל אלו המקומות והחשבות אשר כל ישראל עתידין לעבור כל ימיהם. ובמדרש דרש ושמרני "בדרך", ע"ז, ג"ע, ושפ"ד. וח"ו שיעקב אע"ה היה לו איזהו נגיעה אף מחלק אלף בזה. אך הכל היה לצורך ישראל לדורות. וכן כל מעשה אבות, וכל הקיום שלנו הוא בזכות אבותינו הקדושים. וכמו"ש אא"ז מו"ר [החידושי הרי"מ] ז"ל בשם הר"ק מפרשיסחא זצ"ל, שמשום זה נקרא תפלה בלשון [אשכנז] 'דאוינין', היינו 'דאבינן', שהאבות הקדושים נתנו כח בתפלה, שבם יוכל כל אדם למצוא מקומו וכל מבוקשיו. וממילא, אין לילך בדמיונות של עצלות שאין ראוי עדיין להתפלל, כי אין מתפלל בכח עצמו, רק בכח אבותינו הקדושים.

39 שפתי צדיק, ויצא אות ג'

"ויצא יעקב" הכנה לדורות הבאים

כתיב "ויצא יעקב מבאר שבע" וגו'. ובוודאי היה זאת הכנה לדורות הבאים אחריו. אשר מצד הבחירה יוכל להיות לפעמים דורות, שיהיו ח"ו בבחי' חרנה. הכין השי"ת הרפואה קודם. שיעקב אע"ה יצא מבאר שבע וילך חרנה, והליכתו לחרן היה רק לנטוע גם שם אותו הקדושה ממש. היינו שאם יהיה ח"ו באיזה זמן דורות או פרטי נפשות שיהיו ח"ו בבחי' חרן. יוכל להתעורר הענין ובריותיו ברחמים. בחי' יעקב וכנ"ל. ובזה פעל לדורות הבאים וכנ"ל. וכידוע מעשי אבות סימן לבנים. וכמאמר הרמב"ן הקדוש כלל אומר לך כו' ע"ש. וזהו המשך הפסוקים שאחרי כן. "וישכב במקום ההוא". י"ל משמעו כלשון בני אדם (הער האט זיך פאר לייגט אויף דעם ארט, =הניח עצמו לאורך ולרוחב במלא כובד המשקל) היינו שרצה לפעול כח קדושתו אף בבחי' מקום ההוא. וכנ"ל. "והנה מלאכי אלהים עולים ויורדים בו". עולים. היינו מצד עצמו של יעאע"ה שמצדו תמיד בחי' עליה. וממנו נמשך העליה גם ל'יורדים'. היינו לדורות הבאים. ודורות אחר דורות. שח"ו בכל פעם יותר בבחי' ירידה. נתפעל במעשה הזאת. שמבירא עמיקתא יעלו לאיגרא רמא.

40 תורת אמת, לובלין, ויצא

39 וראה בס' שפתי צדיק וישב: שמעתי מפ"ק זקני מו"ר [החידושי הרי"מ] זצ"ל בשם רבו הרבי ר' בונם מפרשיסחא זי"ע, שעל ג' דברים היה מביט כל ימיו. א, על יעקב אע"ה שלא יהיה עוד בריה כמוהו בעולם, כדכתיב (ישעיהו כט) "יעקב אשר פדה את אברהם", ומלאכי השרת מקלסין בכל יום "ברוך וכו' אלהי ישראל", צי"ע כמוהו נסתלק ממנו שכינה כב' שנים, ועומד בצדקו כמקודם, וכל העולמות תלויין בו הכל כמו בעת האור.

וראה אמרי אמת. ויצא: אברהם התחיל מראשית ויעקב גמר עד לעתיד, שכך הבטיחו הקב"ה "ושמרתיו בכל אשר תלך", זה הוא עד לעתיד, איתא במשנה תענית 'מי שענה את אברהם בהר המוריה הוא יענה אתכם', וסיום הברכה הוא 'גואל ישראל', זה הכח של יעקב שנשאר לדורות, כתיב "ויפגע במקום" מקום זה כולל כל המקומות, ויעקב אבינו היה המתפלל על הכלל, כתיב "פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברכים היו עמדי", זהו הוא המקום דכתיב ביה "וירא את המקום מרחוק", היינו שיעקב אבינו עבר כל ההסתרות.

המראה שנגלה ליעקב והבשורה שנתבשר עידוד וחיוזק לכל הדורות

המראה ליעקב אבינו בלכתו לגלות, עידוד וחיוזק לכל הדורות, כאשר הגיד כ"ק אאז"ל על מראה מעשה מרכבה אצל יחזקאל הנביא, בענין החורבן נראה לו מעשה המרכבה, שיתחזקו בהלכם לגלות, וזאת נרמז גם כאן אצל יעקב אבינו, שראה ביהמ"ק בנוי וחרב, ורמז על הגאולה הקרובה שיגאלו בני ישראל, ויתחזקו בהיותם בגלות, ועל זה ביקש "אם יהיה אלוקים עמדי, ושמרני" לכל הדורות, "והיה ד' לי לאלוקים" שיחול שמו עלי מתחלה, עד סוף, עד סוף כל הדורות יחול שמו של הקב"ה, ולא ינתקו מעול מלכות שמים, ועל זה הובטח אז במראות הסולם.

41 בית ישראל, גור, ויצא תשל"ב

40 וראה שם באריכות המשך הפירוש בד"ה ויפגע: ויפגע במקום וילן שם וגו'... עפ"י הידוע. כי הבורא ב"ה וברוך שמו נקרא מקום. שהוא מקומו של עולם, היינו כי הוא הנותן קיום אפילו לכל גוש עפר מן האדמה. ועושה אותו מקום. ולזה כאשר יצא יעקב אבינו ע"ה מבאר שבע. שהוא מקום הקדושה. ומקום אבותינו הקדושים. והלך לחתן שהוא היפוך כל זה. ובוודאי עת צרה היה ליעקב. כתיב "ויפגע במקום". היינו דברים כמשמען. שהפגיע והדביק את עצמו ב'מקום' ממש. היינו בכל מקום מדרך כף רגלו, הדביק את עצמו בשורש של המקום. המחיה ומהווה אותו. ואמר איני זו מהמקום ב"ה. עד שישלח לי עזרו מקודש. וזהו גם כן פירוש "וילן שם". כלשון בן אדם המפציר דבר מחבירו. ואומר לא אלך מכאן, ואלין אצלך עד שתמלא רצוני. והוא כענין הנמצא בדברי חכז"ל (תנחומא כי תבוא א') איני זו מכאן עד שתעשה צרכי היום הזה. ומסיים הפסוק באיזה כח הפגיע יעאע"ה כנ"ל. כי בא השמש. היינו כי ידע שבאמת כל החשכות שעובר עליו בגלות חרן. הוא רק לפי שעה. והישועה מוכנת ועומדת להתגלות. ורק לעת עתה הוא בבחי' הסתר, טמיר ונעלם. כמו שקיעת השמש אשר אף שלעין הרואה נדמה כאלו אין עוד שמש בעולם. ובאמת מוכנת ועומדת לחדש אורה כבראשונה...

ובדברינו אלה יובן גם דרשות רז"ל מפסוק "ויפגע במקום". שהתקין תפלת ערבית. היינו שאין שום יאוש בעולם ח"ו. ואף בעת שנדמה כי ערבית וחשכות הוא ח"ו, הוא רק בבחי' הסתר לפי שעה. כמו הערבית ממש, שאינו רק לפי שעה. והשמש מוכנת ועומדת להאיר את היום. כן הישועה מוכנת ועומדת ואין שום יאוש ח"ו בעולם. וזהו ענין תפלת ערבית. וזהו ענין אמרם ז"ל כל הסומך גאולה לתפלה של ערבית כו'. היינו שסומך הגאולה קודם לתפלה. שבכח זה. הוא עומד להתפלל. אף כי לעת עתה הוא של ערבית, וחשכות הגלות המר והנמהר הזה. נכון לבו בטוח כי הגאולה מוכנת ועומדת, וחשכות הגלות הוא רק לפי שעה, עד עת קץ. מובטח לו שהוא בן העוה"ב. היינו שהגאולה קרובה לבא. וענין הבטחון הזה רמז גם כן דהמע"ה בפסוק "אשרי שאל יעקב בעזרו, שברו על ד' אלהיו, עושה שמים וארץ" וגו'. היינו אשרי האיש העומד בבטחון גדול הזה. ואינו מתייאש ח"ו לעולם. ואף שידוע בנפשו שפלות ערכו. כי הוא הפחות שבפחותים. בכל זאת לית הוא מוביד סברו מן ברי'. בחשבו הלא הוא העושה שמים וארץ וכל אשר בהם. וגם אני מעשי ידיו ית'. ובוודאי גם עבורי מוכנת ישועתו. כי די באלוהותו ית' להושיע לכל באי העולם. לזאת אינו מתייאש מלהפגיע ולהפציר בתפלה. והוא ממש "ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש" וכנ"ל. ולזה נרמז בר"ת "ויפגע במקום וילן שם" גימ' השם הק' שד"י. הרומז לענין הזה, שדי באלוהותו לכל באי העולם.

41 וראה בית ישראל, גור, ויצא, תשל"ג: "ויצא יעקב" כו', ברש"י: 'לא היה צריך לכתוב אלא וילך חרנה, מה ויצא', הרמז, שכאן נרמז מה דאיתא במדרש צא וכבוש להם הדרך, לכל בני ישראל לכל הדורות, יעקב אבינו היה בכבודו של עולם בארץ ישראל עם יצחק אביו, ועתה יצא לגלות מאיגרא רמא לבירא עמיקתא, לכבוש הדרך לעובדי השם, מלחמת

"וידר יעקב נדר לאמור, אם יהיה אלקים עמדי, ושמרני בדרך הזה, אשר אנכי הולך" וגו' (בראשית כח כ). יש לרמז, אשר יעקב ביקש מאת השי"ת, אשר הימי רצון מן ראש חודש אלול עד שמיני עצרת יהיו נגמרים בטוב, ולהשפיע גם הטובות הגשמיות, על כן נרמז בתיבות "ושמרני בדרך הזה" לחודש אלול, אשר הכוונה על פי האריז"ל להפסוק "הנותן בים דרך" (ישעי' מג טז) (עיין שער רוח הקודש יחוד טז' לר"ח אלול), גם צירוף הוי"ה דחודש אלול, יוצא מפסוק "וצדקה תהיה לנו" כי נשמור לעשות" (דברים ו כה), וזהו דייקא "ושמרני" ... ונתן לי לחם לאכול רומז על ערב יום כפור, שציוו לאכול כשיעור שני ימים. ובגד ללבוש רומז על יום כפור, כי על זה מביא המסורה 'ללבוש', ב', דין, ואידך 'ללבוש את הבגדים' (ויקרא כא י) הנאמר גבי כהן גדול, שכל עבודת יום הכפורים טעון חילוף בגדים, זהבים מעביר ולבנים לובש. 'ושבתי בשלום' רומז על ישיבת הסוכה 'סוכת שלום'. וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך" רומז לסוד שמיני עצרת שקורין "עשר תעשר", ודרשו ז"ל 'עשר בשביל שתתעשר' (שבת קיט.), שאז הזמן מוכשר להמשיך שפע טוב. ונרמז בכאן כל הימי רצון מהחל עד גמר, ובכולם ביקש אשר הקב"ה יהיה בעזרו ולא תאונה לנו שום רעה וישפיע לנו כל טוב סלה.

עטרת ישועה, מועדים יום ג' דסוכות אות ד'

42

עשו, ועתה מלחמתו עם לבן, שהיה קשה, כאשר מרמז התנא 'צא ולמד' כו', וזה הרמז "ויצא יעקב", יצא לכבוש, וכבש את הדרך לכל עובדי השם, אפילו לדורות האחרונים הנמוכים, ענין תורה ותפלה נשאר לכל הזמנים, וזאת עשה יעקב, מקודם יצא ללמוד תורה י"ד שנים, ואח"כ ויפגע במקום שתקן תפלת ערבית, הרמז לכל הזמנים, שע"י כח התורה והתפלה נוכל לכבוש את הדרך ולהתגבר על כל ההסתרות, ואיתא בבעלי תוס' ובטור ושפ"א, שפרשה הזאת סתומה, טעמים שונים, אבל יש רמז גם כן, יעקב נתגבר על כל ההסתרות, וכבש הדרך. "ויצא יעקב" 'צא ולמד', והבטחה הזאת קיים "ואתה אל תירא עבדי יעקב [כו'] ואל תחת ישראל, כי הנני מושיעך מרחוק ואת זרעך מארץ שבים ושב יעקב ושקט [כו'] ואין מחריד", ואף אחר פרשה סתומה, נתחזק יעקב "וישא יעקב רגליו" משנתבשר בשורה טובה נשא לבו את רגליו, 'ליבו' לב יעקב, 'ורגליו' הרמז לכל הדורות, שיוכלו להתחזק גם כן.

ושם ויצא תשל"ו: פרשת יעקב אבינו בחיר האבות, יצא ממקום גבוה, אברהם ויצחק, למקום לבן ארמי שבקש לעקור את הכל. את כל זאת היה ליעקב להתגבר על כל המכשולים, אשר יהיה לכל בית ישראל בכל הדורות. ויעקב אבינו כבש הדרך לכל הדורות שיוכלו להחזיק מעמד, "אם יהיה אלוקים עמדי" וגם כתיב "והיה ד' לי לאלוקים" הרמז על מה דאיתא "לא הביט און ביעקב כו' ד' אלוקיו עמו" שלא ינתק מעול מלכות שמים, זאת בקש יעקב בלכתו לגלות, וזאת היה כבישת הדרך לכל הדורות, חיזוק ועידוד לדורות הנמוכים בגלות... "ויגש יעקב, ויגל את האבן" הרמז על יצר הרע, "והסירותי את לב האבן [כו'] ונתתי לכם לב בשר", וזאת היה כבישת הדרך, 'איזה גבור הכובש את יצרו' זאת קיים יעקב ולימד את בני ישראל לכל הדורות, שיכולים לכבוש את יצר הרע, ולהתגבר על כל המכשולים.

⁴² וראה בשפת אמת, סוכות תרמ"ג, שמביא: במדרש ויצא: ג' עדרי צאן, ג' רגלים כו'. ומסתמא "ונאספו שמה כל העדרים" הוא בחג הסוכות חג האסיף, שבו מתאספין כח כל הג' רגלים. לכן נפתח בו הבאר. ומשם שואבין רוח הקודש, כמו שהיה בשמחת בית השואבה.

להערות, מראי מקומות חדשים, תרומות
והנצחות, ניתן לפנות 052-7637540 או
במייל s0527637540@gmail.com
הירשם במייל ותקבל בל"ג כל שבוע חוברת

עמוד זה
נודב לעילוי
נשמת

עמוד זה
נודב לעילוי
נשמת

עמוד זה
נודב לעילוי
נשמת

עמוד זה
נודב לעילוי
נשמת

כל המזכיר פסוק בעונתו
מעלה עליו כאילו בונה מזבח חדש ומקריב עליו קרבן. (מס' סופרים פ"ח)

עמוד זה
נודב לעילוי
נשמת

קדרושא דסדרא